

การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

นางสาวพัชรีญา กระดม

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2568

การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

นางสาวพัชรีญา กระดม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2568

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุมัติวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวพัชรีญา กระดม แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

_____ ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน)

_____ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ธรรมวิเศษ)

_____ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ ละอำคา)

_____ กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคุณทรง)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

_____ _____
(อาจารย์อนุสรณ์ ถูสินแก่น) (รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษกนก ดวงชาทม)
คณบดีคณะครุศาสตร์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....ปี.....

เรื่อง : การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1
ผู้วิจัย : นางสาวพัชรีญา กระดม
ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคุณทรง
ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 109 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง Krejcie & Morgan โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากชื่อโรงเรียน 76 โดยจับฉลากมาแบบสุ่ม 36 โรงเรียน ได้โรงเรียนละ 3 คน โดยมี 1 โรงเรียน 4 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 109 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$)

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.64, $S.D.$=0.36) และเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย คือ 1.1) ด้านการประเมินพัฒนาการ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =4.68, $S.D.$=0.37) 1.2) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =4.67, $S.D.$=0.34) 1.3) ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =4.63, $S.D.$=0.40) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =4.59, $S.D.$=0.41) 2) แนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยใน พบว่า 2.1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรมีการจัดทำหลักสูตรให้ทันยุคสมัย มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร 2.2) ด้านการจัดประสบการณ์ พบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การเล่นสร้างสรรค์ เกม การเคลื่อนไหวและจังหวะ ศิลปะ ดนตรี 2.3) ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ พบว่า มีการจัดทำแผนประสบการณ์จัดให้สอดคล้องกับบริบทและคำนึงถึงอายุวัยของเด็กในการที่พัฒนาตัวเด็กทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ สติปัญญา และสังคม 2.4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ พบว่า ควรมีแนวการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย สวยงามสร้างบรรยากาศให้กลมกลืนกับธรรมชาติและบริบท และ 2.5) ด้านการประเมินพัฒนาการ พบว่า ควรใช้การประเมินแบบหลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์เด็ก

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์การเรียนรู้, เด็กปฐมวัย, ครูปฐมวัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Title	:	A Study of the Conditions of Learning Experiences for Early Childhood Provided by Teachers in the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1 Schools
Author	:	Miss Patchareeya Kradom
Degree	:	Master of Education (Early Childhood Education) Mahasarakham University
Advisor	:	Assoc. Prof. Dr.Tassanee Nakunsong
Year	:	2025

ABSTRACT

This research aimed 1) to study the conditions of organizing learning experiences for early childhood by teachers in primary school offices. Nakhon Ratchasima Area 1 and 2) to study the guidelines for promoting the organization of learning experiences for early childhood teachers in primary school area offices. Nakhon Ratchasima Area 1 sample group namely Early childhood teacher Schools under the jurisdiction of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1, Mueang District Nakhon Ratchasima Province Number 109 people which was obtained by means of a sampling group by opening a table Krejcie & Morgan By simple random sampling, 76 schools were selected by drawing lots. 36 schools were selected at random, with 3 people from each school, and 4 people from each school, for a total sample of 109 people. Tools used in research is Five-level rating scale questionnaire Statistics used in data analysis include: average ($\overline{X}$) and standard deviation ($S.D.$)

The research results Found that 1) The overall condition of learning experience arrangement for early childhood children in schools in the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1 has the highest average ($\overline{X}$ =4.64, $S.D.$=0.36) and is ranked from highest to lowest as follows: 1.1) Development assessment, with an average ($\overline{X}$ =4.68, $S.D.$=0.37) 1.2) Learning experience arrangement, with an average ($\overline{X}$ =4.67, $S.D.$=0.34) 1.3) Experience arrangement, with an average ($\overline{X}$ =4.63, $S.D.$=0.40) and the aspect with the lowest average is the arrangement of the environment, media, and learning resources, with an average ($\overline{X}$ = 4.59, $S.D.$=0.41) 2) Guidelines for promoting learning experiences for early childhood Found that 2.1) In terms of curriculum development, educational institutions should develop curricula that are up-to-date with the times. The learning content is determined annually based on the curriculum according to the desired characteristics indicator standards. while also providing opportunities for parents to participate in curriculum development 2.2) Experience management Found that A variety of activities should be organized. Creative play game

Movement and rhythm art music 2.3) In terms of planning experience provision Found that The experience plan is designed to be in line with the context and take into account the age of the children in developing their overall development. body mood And the mind intelligence and society 2.4) Environmental management Media and learning resources Found that There should be a promotion of creating a safe and beautiful environment, creating an atmosphere that is in harmony with nature and the context. and 2.5) development assessment aspect Found that A variety of assessment methods should be used. such as Observation Child interviews

Keywords: Organizing learning experiences, Early childhood, Early childhood teacher

Major Advisor

สารบัญ

หัวเรื่อง **หน้า**

บทคัดย่อ ..... ก
ABSTRACT ..... ข
กิตติกรรมประกาศ ..... ง
สารบัญ ..... จ
สารบัญตาราง ..... ช
สารบัญภาพ ..... ซ
บทที่ 1 บทนำ 1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย 4
1.3 ขอบเขตการวิจัย 5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ 5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม 8
2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 8
2.2 แนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 26
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 83
2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย 89
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 90
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 90
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 90
3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 91
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล 92
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล 92
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 93
บทที่ 4 ผลการวิจัย 96
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 96
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล 96
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 97
4.4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม 107
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 108
5.1 สรุป 108
5.2 อภิปรายผล 109
5.3 ข้อเสนอแนะ 113

หัวเรื่อง **หน้า**

บรรณานุกรม 114
ภาคผนวก 118
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ 119
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 121
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 129
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และเก็บข้อมูลวิจัย 137
ภาคผนวก จ แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย 144
ภาคผนวก ฉ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือการวิจัย 151
ภาคผนวก ช ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถาม 153
การเผยแพร่ผลงานวิจัย 156
ประวัติผู้วิจัย 157

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

2.1 ผลการสังเคราะห์สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 83
4.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม 97
4.2 ผลวิเคราะห์สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ในภาพรวม 98
4.3 ผลการวิเคราะห์ผลการค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านที่ 1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย 98
4.4 ผลการวิเคราะห์ผลการค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 100
4.5 ผลการวิเคราะห์ผลการค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านที่ 3 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 101
4.6 ผลการวิเคราะห์ผลการค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 102
4.7 ผลการวิเคราะห์ผลการค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านที่ 5 การประเมินพัฒนาการ 103
4.8 ผลการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในภาพรวม 104

BHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 89

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ นาคุณทรง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความกรุณา ดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานให้แก่ผู้วิจัยจนสามารถบรรลุความสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติกา ธรรมวิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ ละอำคา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร, อาจารย์ ดร.ชาลินี มานะยิ่ง, อาจารย์ ดร.วดาภรณ์ พูลผลอำนวย, อาจารย์ กมลชนก สุจริต และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา หวังสิทธิเดช ที่ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครูปฐมวัยในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ที่ให้ข้อมูล และให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่เอื้ออำนวยและให้บริการด้านต่าง ๆ ต่อผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอมอบคุณความดี ของงานวิจัยฉบับนี้เป็นเครื่องบูชา พระคุณของบิดา มารดาผู้เป็นที่รัก ที่ได้อบรมสั่งสอนและมอบโอกาสทางการศึกษาอันมีค่ายิ่ง ตลอดจนครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่เมตตากรุณา อบรมสั่งสอน ให้ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และพัฒนาตนเอง และท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ผู้ร่วมอุดมการณ์ ที่คอยให้กำลังใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นางสาวพัชรีญา กระดม

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันมีการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้การศึกษาจึงต้องเร่งดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ก้าวทันโลกยุคสมัยที่ไร้ขอบเขตภายใต้จิตนาการของมนุษย์ที่สร้างขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา การมีทักษะด้านความร่วมมือการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นอีกหนึ่งทักษะในอีกหลายทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการทำงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ คือลักษณะการทำงานร่วมกันโดยมีจิตสำนึกต่อส่วนร่วม และมีทักษะความสามารถในการทำงานอย่างมีแบบแผน เพราะผลงานที่เกิดจากการทำงานอย่างมีขั้นตอนยอมทำให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี การทำงานเป็นกลุ่มนอกจากจะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงาน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มยังเป็นความตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (ทิศนา แขมมณี, 2560, น. 98)

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ได้วางเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 มาตรา 6 ที่ระบุว่า "การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข" ซึ่งการศึกษาของไทยในปัจจุบันอยู่ในยุค "Thailand 4.0" ที่ต้องเตรียมความพร้อมของคนให้มากกว่าการเตรียมความรู้เท่านั้น เตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ กล่าวคือ นอกจากให้ความรู้แล้ว ต้องทำให้เขาเป็นคนที่รักที่จะเรียน มีคุณธรรมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย การศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0 ครูต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เป็นครู 4.0 ด้วยจึงจะสามารถทำให้นักเรียนกลายเป็นนักเรียน 4.0 และสามารถดำรงตนให้ประสบความสำเร็จได้ในศตวรรษที่ 21 (ดิเรก พรสีมา, 2559, น. 128) เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, น. 15) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเริ่มตั้งแต่ช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นการจัด การศึกษาระดับปฐมวัย นับว่าเป็นช่วงสำคัญของการวางรากฐานที่ดีของชีวิต เนื่องจากเด็กปฐมวัย ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 3–5 ปี นับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เป็นวัยที่ ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโตเป็นวัยที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีที่สุด พัฒนาการด้านต่าง ๆ เจริญอย่างรวดเร็ว ดังที่ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542, น. 81–83) กล่าวว่าในช่วง 3 ปีขึ้นไป เป็นระยะที่เซลล์สมองของเด็กเจริญรวดเร็วมากที่สุดถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ พัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์–จิตใจ สังคม และสติปัญญา เจริญเติบโตในอัตราที่สูงสุด เด็กจึงเกิดการ เรียนรู้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรสอนเด็กให้มีพื้นฐาน ที่ดี มีการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับความต้องการความสนใจและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนเพื่อให้นักเรียน

เกิดพัฒนาการเหมาะสมกับวัย พร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 อีกทั้งมีคุณลักษณะพื้นฐานและค่านิยมของคนไทยเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อไป

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จึงมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเหมาะสมและมีความสุขตามคุณลักษณะตามวัยของเด็ก มีทักษะการใช้ชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยมีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กให้ได้ ตามมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดประสบการณ์สำคัญของเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กจะต้องให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาในเด็กครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะในระยะแรกเริ่มของชีวิต และช่วงระยะปฐมวัย จึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นรากฐานของพัฒนาการก้าวต่อไปของชีวิตเด็กแต่ละคน ตลอดจนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถ แรงจูงใจให้ใฝ่เรียนรู้ และมีความกระตือรือร้น ในการพัฒนาตนเองของเด็กที่จะส่งผลต่อเนื่องจากช่วงวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์สำคัญ จะเกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทุกด้าน ที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถ ในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ในวิถีชีวิตของเด็กและในสังคมภายนอก จะสั่งสมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และสามารถพัฒนาต่อเนื่องไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ประสบการณ์สำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กนั้น พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู หรือผู้ปกครองจำเป็นต้องสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรง ด้วยการใช้ประสาทสัมผัส ทั้งห้า การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การสร้างความรัก ความผูกพันกับคนใกล้ชิด การปฏิสัมพันธ์ กับผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และการรู้จักใช้ภาษาสื่อความหมาย ดังนั้น การฝึกทักษะต่าง ๆ ต้องให้เด็กมีประสบการณ์สำคัญผ่านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการเล่น ให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเลียนแบบ รู้จักลองผิดลองถูก สำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำจริง การปฏิสัมพันธ์ กับวัตถุสิ่งของ บุคคล และธรรมชาติรอบตัวเด็ก ตามบริบทของสภาพแวดล้อม จำเป็นต้องมีการจัดประสบการณ์สำคัญที่ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, น.15)

ครูปฐมวัยยุคใหม่จะต้องพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ คุณลักษณะ ทัศนคติ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และจะต้องคำนึงถึงหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยในหลักสูตร ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา ให้ความสำคัญกับพัฒนาการและกระบวนการเรียนรู้ จัดประเมินพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง นำผลการประเมินมาใช้พัฒนาเด็ก รวมถึงให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และได้กำหนดกรอบมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อให้ครูปฐมวัยสามารถนำกรอบการประเมินไปใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554) มาตรฐานของกรอบที่กำหนดครอบคลุมการจัดประสบการณ์ เรียนรู้ ที่ครูปฐมวัยควรได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย หลักสูตรปฐมวัย จัดทำแผนจัดประสบการณ์ การบริหารจัดการชั้นเรียน สื่อและเทคโนโลยี และการวัดผล

และการประเมินพัฒนาการ แต่ถ้าครูปฐมวัยไม่ได้รับการพัฒนาดังกล่าวก็อาจเกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก ในอนาคต ครูปฐมวัยจึงจะต้องพยายามพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาเด็ก อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ในสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยประสบกับปัญหาหลายด้านที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมกันแก้ปัญหา เช่น ปัญหาพัฒนาการของเด็กไทยในปัจจุบันพบว่ามีพัฒนาการที่ล่าช้าทั้งทางด้านสติปัญญา การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ ภาษา และการปรับตัว เนื่องจากเด็กปฐมวัยได้รับการสนับสนุนที่ไม่เหมาะสม ทำให้การศึกษาปฐมวัย ในทุกวันนี้มุ่งเน้นแต่ด้านเนื้อหาสาระมากกว่าทักษะกระบวนการ ซึ่งทักษะกระบวนการดังกล่าว ได้แก่ การคิดแก้ปัญหา การตัดสินใจ การให้เหตุผล รวมถึงการขาดการพัฒนาด้านคุณธรรม และ คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้การดำเนินชีวิต ส่งผลให้เด็กขาดแรงจูงใจ ในการเรียนรู้ ขาดทักษะ ในการทำงานร่วมกับคนอ่านและขาดทักษะความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (จิราภรณ์ แผลงประพันธ์, 2557) ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน กิจกรรมควรยืดหยุ่นได้ ตามความต้องการและความสนใจของเด็กโดยธรรมชาติของเด็กจะไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหว กระโดด วิ่ง ปีนป่าย การเล่นส่วนใหญ่จะเป็นการเคลื่อนไหวและใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย (ฉวีวรรณ จึงเจริญ, ม.ป.ป., น. 69)

จากการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับปฐมวัยของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งพร้อมรับการประเมินภายนอก คิดเป็นร้อยละ 100 โดยสถานศึกษาดำเนินการปรับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) และเผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน จำนวน 142 โรงเรียน ดังข้อมูลผลการประเมินคุณภาพในระดับปฐมวัย และระดับขั้นขึ้นพื้นฐาน ดังนี้ พบว่า มาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ ระดับคุณภาพ 3 ดี มาตรฐานที่ 2 การบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ระดับคุณภาพ 4 ดีมากมาตรฐานที่ 3 สัมฤทธิ์ผลการบริหารและการจัดการศึกษา ระดับคุณภาพ 4 ดีมาก ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา 2.1 ระดับการศึกษาปฐมวัย (สพป.) 2.2 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพตามหลักสูตร ประเด็นการพิจารณาที่ 1 ผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ระดับคุณภาพ 5 ดีเยี่ยม ตัวบ่งชี้ที่ 4 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือมีความรู้ทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ประเด็นการพิจารณาที่ 1 จำนวนประชากรวัยเรียนที่มีอายุถึงเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (เฉพาะ สพป.) ระดับคุณภาพ 4 ดีมาก ประเด็นการพิจารณาที่ 2 อัตราการออกกลางคันลดลง ระดับคุณภาพ 5 ดีเยี่ยม ประเด็นการพิจารณาที่ 3 อัตราการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของผู้เรียน ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 3.1 ผู้เรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (เฉพาะ สพป.) ระดับคุณภาพ 5 ดีเยี่ยม ประเด็นการพิจารณาที่ 4 ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มี

ความต้องการพิเศษได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเต็มตามศักยภาพ 4.1 เด็กพิการเรียนรวม 4.2 เด็กด้อยโอกาส 4.3 เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ระดับคุณภาพ 5 ดีเยี่ยม ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความพึงพอใจในการบริหารและการจัดการศึกษา รวมทั้งการให้บริการ ระดับคุณภาพ 3 ดี จากข้อสรุปของ การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าคุณภาพทั้ง 3 มาตรฐาน อยู่ในระดับดี

ทั้งนี้จากสภาพปัญหาที่พบผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าระดับปฐมวัยทำให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยพยายามสอนให้เด็กอ่านคล่อง เขียนคล่องเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครอง ไม่ต้องคำนึงถึงพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็ก คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ทำให้การศึกษาปฐมวัยในวันนี้มุ่งเน้นแต่การท่องจำความรู้เพื่อสอบแข่งขัน และเน้นเฉพาะด้านเนื้อหาสาระมากกว่าการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ ได้แก่ การคิดแก้ปัญหา การตัดสินใจ การให้เหตุผล รวมถึงการขาดการพัฒนาด้านคุณธรรม และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภนิดา อินทร์สุข (2565) พบว่า ปัญหาของการจัดการศึกษาปฐมวัยยังมีประเด็นที่น่าสนใจที่นักการศึกษาจะมองข้ามไม่ได้ ก็คือการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการศึกษาปฐมวัยของครู ผู้บริหารและสถานศึกษาการขาดแคลนความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย จึงทำให้ครูเน้นให้เด็กอ่านเขียนและเน้นการสอนให้เด็กท่องจำมากกว่าทักษะพัฒนาด้านการคิด และการตัดสินใจ ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนบริหารงานเพื่อชื่อเสียงของโรงเรียนจึงเตรียมความพร้อมของเด็ก เพื่อการสอบแข่งขันมากกว่าการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของเด็ก รวมถึงปัญหาสถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านครูผู้สอน เป็นแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตอย่างเหมาะสมและเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ทั้งหมด 76 โรงเรียน มีครูปฐมวัย จำนวน 152 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 109 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง Krejcie & Morgan โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากชื่อโรงเรียน 76 โดยจับฉลากมาแบบสุ่ม 36 โรงเรียน ได้โรงเรียนละ 3 คน โดยมี 1 โรงเรียน 4 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 109 คน

1.3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1.3.2.1 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินพัฒนาการ

1.3.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ศึกษาคือ สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยศึกษาจากแนวคิดจากคู่มือหลักสูตรการปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการประเมินพัฒนาการ

1.3.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัย ในภาคการศึกษา 2/2567

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยนิยามศัพท์งานวิจัยในครั้งนี้ คือ

สภาพการจัดประสบการณ์ หมายถึง การดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนชั้นปฐมวัยได้จัดกระทำขึ้นเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพตามวัย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 อย่างเป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้

และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตร พร้อมทั้งจัดทำสาระการเรียนรู้รายปีให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการสร้างความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรแก่ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ กำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม ประเมินและรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเตรียมความพร้อมในการเชื่อมต่อการศึกษาปฐมวัยสู่ระดับประถมศึกษาอย่างราบรื่น

2. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยมีลักษณะบูรณาการทั้งกิจกรรมทักษะและสาระการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรม มีการส่งเสริมทักษะชีวิต การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรม วินัย และความเป็นไทย การเรียนรู้เน้นผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และมีการวางแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก โดยมีการปรับปรุงแผนการจัดตามสถานการณ์จริงอย่างยืดหยุ่น

3. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง การศึกษาเอกสารและหลักสูตรที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มความเข้าใจในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยกำหนดหัวเรื่องเป็นแกนกลางของหน่วยการเรียนรู้ที่วิเคราะห์จากสาระรายปีของหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ทั้งรายวันและรายสัปดาห์ที่ครอบคลุมจุดประสงค์และสาระการเรียนรู้ พร้อมออกแบบกิจกรรมให้ครบถ้วนตามกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา

4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับพัฒนาการและวัยของเด็ก โดยจัดวางอุปกรณ์ วัสดุ สื่อ เครื่องเล่น และครุภัณฑ์ให้เพียงพอ ปลอดภัย และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนมีความสะอาด ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้าน มีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้หลากหลายและเหมาะสมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น

5. ด้านการประเมินพัฒนาการ หมายถึง เด็กดำเนินการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยมีการกำหนดประเด็น วิธีการ และเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย สะท้อนพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็กอย่างเป็นรายบุคคล มีการกำหนดเกณฑ์และระดับคุณภาพอย่างชัดเจน พร้อมจัดเก็บ วิเคราะห์ และสรุปผลการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ และรายงานผลแก่ผู้บริหารรวมถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1.5.1 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

1.5.2 ได้แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

1.5.3 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

1.5.4 เพื่อให้กลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ใช้เป็นแนวทางวางนโยบายการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ของเขตพื้นที่

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าและศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

การจัดการศึกษาปฐมวัยตามปรัชญาการศึกษาปฐมวัยและวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างเป็นองค์ร่วม และสมดุลครบทุกด้าน ผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับการทำงานของสมอง การเสริมสร้างทักษะการคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต การอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยการสร้างวินัยเชิงบวก รวมทั้งการให้การศึกษาที่มีคุณภาพด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและและเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและเกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายของหลักสูตร ด้วยวิธีการประเมินตามสภาพจริงที่สะท้อนถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ที่แท้จริงของเด็ก ซึ่งครอบครัวสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพชีวิตไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ภายใต้บริบทของสังคมวัฒนธรรม และความเป็นไทยกับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

2.1.1 แนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้นโดยยึดปรัชญาการศึกษาปฐมวัย วิสัยทัศน์หลักการบนพื้นฐานแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยสากล และความเป็นไทย ครอบคลุมการอบรมเลี้ยงดูการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็ก ตลอดจนเจตติที่ดีต่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็ก และมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ด้วยความร่วมมือของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปรมวัย ครอบครัว ชุมชนสังคม และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย สู่การสร้างคนไทยที่มีศักยภาพในอนาคต เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยให้

ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 พัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยแนวคิดดังนี้

2.1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนตลอดชีวิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ พัฒนาการของเด็กจะมีลำดับขั้นตอนในลักษณะเดียวกันตามวัยของเด็ก แต่อัตราการเจริญเติบโต และระยะเวลาในการผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ โดยในขั้นตอนแรก ๆ จะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการขั้นต่อไป พัฒนาการประกอบด้วยด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพัฒนาการแต่ละด้านมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันรวมทั้งส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน

พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้ และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็กในแต่ละด้านอาทิ ทฤษฎีพัฒนาการด้านร่างกาย อธิบายว่า การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กมีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถชั้นนั้นก่อน ทฤษฎีพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ และสังคม ระบุว่า การอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความรักและความอบอุ่นเป็นพื้นฐานสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กมีความไว้วางใจในผู้อื่นเห็นคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เคารพผู้อื่น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเป็นประชาธิปไตย และทฤษฎีพัฒนาการด้านสติปัญญา อธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะและความสามารถในการเรียนรู้ซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ รวมทั้งค่านิยมทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้รับ

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริม เฝ้าระวัง และช่วยแก้ไขปัญหาให้เด็กได้พัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2.1.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ การพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เป็นการคำนึงถึงความสมดุลและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกด้าน ในการดูแลพัฒนา และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กต้องไม่เน้นที่ด้านใดด้านหนึ่ง จนละเลยด้านอื่น ๆ ซึ่งในแต่ละด้านของพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ต้องการการส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโต และมีพัฒนาการสมวัยอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการเป็นแนวทางที่สำคัญในการตัดสินใจที่จะปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรู้ความเข้าใจ ที่ประกอบด้วย ความเหมาะสมกับวัยหรืออายุของเด็กว่าพัฒนาการในช่วงวัยนั้น ๆ ของเด็กเป็นอย่างไร ต้องการการส่งเสริมอย่างไร การมีความรู้ทางพัฒนาการตามช่วงวัย จะทำให้สามารถทำนายพัฒนาการในลำดับต่อไปได้ และสามามารถวางแผนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสม สำหรับความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคนเป็นการคำนึงถึงเด็กเป็นรายบุคคลที่มีความชอบ ความสนใจ ความสามารถ และความถนัดที่แตกต่างกันโดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เพื่อการปฏิบัติต่อเด็กที่คำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญ และความเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เป็นการคำนึงถึงบริบทที่แวดล้อมเด็ก เพื่อให้การเรียนรู้ของเด็กเกิดขึ้นอย่างมีความหมายและมีความเกี่ยวข้องกับตัวเด็ก ครอบครัว และชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าว สามารถใช้ในการจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย การสร้างกลุ่มการเรียนรู้ร่วมกัน การประเมินพัฒนาการ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครองและชุมชน โดยยึดหลักการตัดสินใจในการปฏิบัติบนฐานความรู้ จากแนวคิดทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

2.1.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง สมองของเด็กเป็นสมองที่สร้างสรรค์และมีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับอารมณ์ สมองเป็นอวัยวะที่สำคัญมากที่สุด และมีการพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา โดยในช่วงนี้เซลล์สมองจะมีการพัฒนาเชื่อมต่อและทำหน้าที่ในการควบคุมการทำงานพื้นฐานของร่างกาย สำหรับในช่วงแรกเกิดถึงอายุ 3 ปี จะเป็นช่วงที่เซลล์สมองเจริญเติบโตและขยายเครือข่ายใยสมองอย่างรวดเร็ว โดยปัจจัยในการพัฒนาของสมองประกอบด้วย พันธกรรม โภชนาการ และสิ่งแวดล้อมสมองจะมีพัฒนาการที่สำคัญในการควบคุมและมีผลต่อการเรียนรู้ ความคิด จินตนาการ ความฉลาด และพัฒนาการทุกด้าน การพัฒนาของสมองทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วกว่าวัยใดสำหรับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain-Based Learning) เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง โครงสร้างและการทำงานของสมองที่มีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตามช่วงวัยและมีความยืดหยุ่นทำให้การพัฒนาสมองเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต การเชื่อมโยงต่อกันของเซลล์สมองที่เป็นเครือข่ายซับซ้อนและหนาแน่นจะเกิดขึ้นก่อนอายุ 5 ปี ซึ่งเมื่อเซลล์สมองและจุดเชื่อมต่อเหล่านี้ได้รับการกระตุ้นมากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้สมองมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและจดจำได้มากขึ้น แต่หากไม่ได้รับการกระตุ้นจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับอย่างหลากหลายจะไม่เกิดการเชื่อมต่อ โดยการกระตุ้นจุดเชื่อมต่อเหล่านั้นเกิดจากการที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือทำ ปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งทั้งห้าเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางสมอง เป็นการเรียนรู้จากของจริงไปหาสัญลักษณ์ จากง่ายไปหายาก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยคำนึงถึงความสามารถตามวัยและพัฒนาการอย่างไรก็ตาม เมื่อสมองเจริญเติบโตในช่วงวัยต่าง ๆ และเริ่มมีความสามารถในการทำหน้าที่ในช่วงเวลาที่ต่างกันจะเห็นว่าการเรียนรู้และทักษะบางอย่างจะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดในช่วงเวลาหนึ่งที่เรียกว่า "หน้าต่างโอกาสของการเรียนรู้" ซึ่งเมื่อผ่านช่วงเวลานั้นในแต่ละช่วงวัย ถ้าสมองไม่ได้รับการกระตุ้นหรือได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมโอกาสที่จะฝึกอาจยากหรือทำไม่ได้เลย ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องจึงเป็นคนสำคัญที่จะต้องคอยสังเกต และใช้โอกาสนี้ช่วยเด็กเพื่อก้าวไปสู่ความสามารถเฉพาะด้านในแต่ละช่วงวัย

สำหรับช่วงปฐมวัยเป็นช่วงโอกาสที่สำคัญในการพัฒนาทักษะสมอง หรือ EF (Executive Function) ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดของสมองส่วนหน้า ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการคิด ความรู้สึกและการกระทำ โดยสมองส่วนนี้กำลังพัฒนามากที่สุด เป็นช่วงของการพัฒนาความสามารถในการคิด การจัดระเบียบตนเอง ซึ่งส่งผลต่อการยับยั้งชั่งใจ การคิดไตร่ตรอง การควบคุมอารมณ์ การยืดหยุ่นทางความคิดการใส่ใจจดจ่อ การวางแผน การตั้งเป้าหมาย ความมุ่งมั่น การจดจำ การเรียกใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ และการลงมือทำอย่างเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ ทักษะสมอง (EF) จึงเป็นทักษะที่ต้องได้รับการฝึกฝนในชีวิตประจำวันของเด็กผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ หลากหลายที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ลงมือทำเพื่อให้เกิดความพร้อม และมีทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในอนาคต

นอกจากนี้ สมองยังเป็นอวัยวะสำคัญสำหรับการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กจะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ จากการปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่และผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและสถานการณ์รอบตัว สมองมีตำแหน่งรับรู้ต่าง ๆ กัน ได้แก่ ส่วนรับภาพ ส่วนรับเสียง ส่วนรับสัมผัสและรับรู้การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย สมองส่วนต่าง ๆ เหล่านี้พัฒนาขึ้นมาได้ช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับการกระตุ้นของสิ่งแวดล้อมภายนอกโดยสมองเด็กมีความจำผ่านการฟัง ต้องการรับรู้ข้อมูลเสียงพร้อมเห็นภาพ เริ่มรู้จักเสียงที่เหมือนและแตกต่าง และสามารถเรียนรู้จังหวะของคำได้จากการฟังซ้ำ ๆ สมองของเด็กที่เข้าใจเกี่ยวกับภาพเสียง และสัมผัสแบบต่าง ๆ มีความสำคัญมาก เพราะข้อมูลจากภาพ เสียง และสัมผัสเหล่านี้จะก่อรูปขึ้นเป็นเรื่องราวที่จะรับรู้และเข้าใจขับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ได้ในที่สุด สมองส่วนหน้านั้นมีหน้าที่คิด ตัดสินใจ เชื่อมโยงการรับรู้ไปสู่การกระทำที่เป็นลำดับขั้นตอน สมองเด็กที่สามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมของภาษาที่เรียนรู้อย่างเหมาะสมจึงจะเรียนรู้ได้ดี

2.1.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นเป็นกิจกรรมการแสดงออกของเด็กอย่างอิสระตามความต้องการ และจินตนาการสร้างสรรค์ของตนเอง เป็นการสะท้อนพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในชีวิตประจำวัน จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ บุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเล่นทำให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายและส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก

การเล่นของเด็กปฐมวัยจัดเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งการเล่นอย่างมีความหมายเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของเด็กขณะที่เด็กเล่นจะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กันด้วย จากการเล่นเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์และแสดงออกถึงตนเอง ได้เรียนรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสสำรวจ ทดลอง คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเองการเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งแวดล้อมบุคคลรอบตัว และส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาก้าวหน้าไปตามวัยอย่างมีคุณภาพ

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการถ่ายทอดจากผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้มากกว่า ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาภาษา ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทักษะพื้นฐานที่สำคัญและความสามารถในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง บุคคลสิ่งต่าง ๆ และสถานการณ์รอบตัว การเรียนรู้ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเลือกตามความสนใจ ลงมือกระทำผ่านสื่ออุปกรณ์ และของเล่นที่ตอบสนองการเรียนรู้และมีความยืดหยุ่น การเรียนรู้ของเด็กส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลองผิด ลองถูก การได้สัมผัสกระทำและการกระทำซ้ำ ๆ เด็กจะมีความสนใจอยากรู้อยากเห็น เกิดการค้นพบและการแก้ปัญหา ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ผู้ใหญ่ควรเป็นผู้สนับสนุนวิธีการการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างความท้าทายและส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์

จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่อิสระ เอื้อต่อการเรียนรู้และเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

2.1.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการคำนึงถึงสิทธิเด็ก การสร้างคุณค่า และสุขภาวะให้แก่เด็กปฐมวัยทุกคน เด็กปฐมวัยควรได้รับการดูแลและพัฒนาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกคน โดยมีสิทธิในการอยู่รอด สิทธิได้รับการคุ้มครอง สิทธิในด้านพัฒนาการ และสิทธิการมีส่วนร่วนร่วมตามที่กฎหมายระบุไว้ เด็กแต่ละคนมีคุณค่าในตนเองและควรสร้างคุณค่าและคุณภาพชีวิตให้เกิดกับเด็กจากการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาที่มีคุณภาพพร้อมกับการส่งเสริมด้านสุขภาวะทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการได้รับโภชนาการที่ดีการดูแลสุขภาพอนามัย การมีโอกาสพักผ่อนเล่น การปกป้องคุ้มครองจากการเจ็บป่วย และบาดเจ็บจากอุบัติเหตุตลอดจนการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขอนามัย อนึ่ง สำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ควรได้รับการดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาอย่างเหมาะสมเช่นกัน

2.1.1.6 แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูควบคู่การให้การศึกษา การจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กบนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา หรือการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนอย่างเป็นองค์รวม การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยหมายรวมถึงการดูแลเอาใจใส่เด็กด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเอื้ออาทร การดูแลสุขภาพ โภชนาการและความปลอดภัย และการอบรมกล่อมเกลาให้เด็กมีจิตใจดี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น มีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และมีทักษะชีวิตการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก และการปฏิบัติตนของผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็ก ที่มุ่งตอบสนสนองความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก โดยมุ่งให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี อารมณ์แจ่มใสมีความประพฤติดี มีวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การอบรมเลี้ยงดูที่มีผลดีดีต่อพัฒนาการของเด็ก คือ การที่ผู้ใหญ่ที่แวดล้อมเด็กให้ความรัก ความอบอุ่น การยอมรับความคิดเห็นของเด็ก การใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดู ผู้ใหญ่ที่ดูแลเด็กจะต้องเป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางอารมณ์และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กใช้การสร้างวินัยเชิงบวกในการอบรมบ่มนิสัย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจในตนเองมีเป้าหมายชีวิต มีวินัยในตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีที่ดีต่อผู้อื่น สามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ได้การอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ครอบครัวและสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องปฏิบัติอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน

สำหรับการให้การศึกษาเด็กในช่วงปฐมวัยนั้น ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดะดวกและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้โดยการจัดสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัยให้เด็กเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากการลงมือปฏิบัติและค้นพบด้วยตนเอง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและการวางแผนในการจัดประสบการณ์และกิจกรรมทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมทั้งร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา โดยคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญและพัฒนาเด็กแต่ละคนอย่างเต็มศักยภาพ

2.1.1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่เรียนรู้ผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย เป็นหน้าที่ของผู้สอนต้องวางแผนโดยบูรณาการทั้งวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาดนตรี และการเคลื่อนไหว คุณธรรม จริยธรรม สุขภาพอนามัย และศาสตร์

อื่น ๆ โดยไม่แบ่งเป็นรายวิชาแต่จะมีการผสมผสานความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติของแต่ละศาสตร์ในการจัดประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติเหมาะสมตามวัยของเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการผ่านสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา และสาระที่ควรเรียนรู้ ได้แก่ ตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก โดยออกแบบการจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่ทำให้เกิดความหลากหลาย ภายใต้สาระการเรียนรู้ทั้งประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับการพัฒนามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและความลอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตร โดยมีรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กจะจัดขึ้นโดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กที่เรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติ การสำรวจ การทดลอง การสร้างชิ้นงานที่สร้างสรรค์ และการเห็นแบบอย่างที่ดี การจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างหลากหลายจะช่วยตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งเสริมความชอบ ความสนใจ และความถนัดซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างรอบด้าน พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะหลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

2.1.1.8 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถนำสื่อเทคโนโลยี และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มาสนับสนุนและเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้โดยสื่อเป็นตัวกลางและเครื่องมือเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ สื่อสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถเป็นบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ของเล่น ตลอดจนเทคนิควิธีการที่กำหนดไว้ได้อย่างง่ายและรวดเร็ว ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากกลายเป็นรูปธรรม เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง การใช้สื่อการเรียนรู้ต้องปลอดภัยต่อตัวเด็กและเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสนใจ ความชอบ และความต้องการของเด็กที่หลากหลาย ควรมีสื่อที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อสะท้อนวัฒนธรรม สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ให้ครบทุกด้าน ทั้งนี้ สื่อต้องเอื้อให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า และส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริงของเด็ก โดยการจัดสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยต้องเริ่มต้นจากสื่อของจริง ของจำลอง (3 มิติ) ภาพถ่าย ภาพโครงร่าง (2 มิติ) และสัญลักษณ์จากรูปธรรมไปสู่นามสู่นามธรรมตามลำดับ

สำหรับเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อการตอบสนองความต้องการและการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เทคโนโลยีสำหรับเด็กปฐมวัยสามารถเป็นอุปกรณ์เครื่องมืองมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ของเล่นเด็ก และวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การใช้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมต้องเป็นการเลือกใช้อย่างมีจุดมุ่งหมาย เครื่องมือประเภทดิจิตอลและอิเล็กทรอนิกส์เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อการใช้กับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี สำหรับเด็กอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป

ควรใช้กับเด็กอย่างมีจุดมุ่งหมายและใช้เป็นสื่อปฏิสัมพันธ์ จำกัดช่วงเวลาในการใช้ และมีข้อตกลงในการใช้อย่างเหมาะสมกับวัย โดยใช้เป็นทางเลือกไม่บังคับใช้ และไม่ใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสื่อหลัก

ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นการจัดตรียมสภาพทั้งทางกายภาพและทางจิตภาพ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กรวมทั้งการส่งเสริมบรรยากาศที่ดีสำหรับการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้สอนและเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสภาพแวดล้อมที่ดีควรสะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด เด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองและพัฒนาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

2.1.1.9 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง การประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รวมทั้งกิจกรรมประจำวัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก สำหรับการส่งเสริมความก้าวหน้า และช่วยเหลือสนับสนุนเมื่อพบเด็กล่าช้าหรือมีปัญหาที่เกิดจากพัฒนาการและการเรียนรู้ไม่ใช่การตัดสินผลการศึกษาและไม่ใช้แบบทดสอบในการประเมิน เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลายอย่างมีจุดมุ่งหมาย เหมาะสมกับศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาการตามวัยของเด็ก ตลอดจนรูปแบบการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กที่มีการเก็บข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยใช้เรื่องราวเหตุการณ์ กิจกรรมตามสภาพจริงหรือคล้ายจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กมีโอกาสแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ จากการปฏิบัติกิจกรรมหรือการสร้างงานที่เป็นผลผลิตเพื่อเป็นการสะท้อนภาพที่แท้จริง มีการนำเสนอหลักฐานในการประเมินที่น่าเชื่อถือในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อสื่อสารผลการประเมินให้แก่ครอบครัว รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก โดยสามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมชี้ให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

2.1.10 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและชุมชน การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของเด็ก สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะเป็นส่วนสำคัญที่อบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก จึงไม่เพียงแต่แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเท่านั้น แต่ยังต้องมีการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชนที่มีรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเด็กร่วมกัน เช่น โปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองในการดูแลและพัฒนาเด็ก โปรแกรมการช่วยเหลือครอบครัวและเด็กในด้านสุขภาพ อนามัย โภชนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการการเยี่ยมบ้านเด็ก การสร้างช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาระดับอนุบาลกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1หรือเข้าสู่สถานศึกษา การสื่อสารกับผู้ปกครองในช่องทางต่าง ๆ ที่เหมาะสม การขออาสาสมัครผู้ปกครองที่มีความสามารถหลากหลาย มีเวลา หรือต้องการช่วยเหลือสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กที่บ้านที่เชื่อมต่อกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การสร้างความร่วมมือให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

การให้บริการและสนับสนุนตลอดจนการเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก โดยการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความไว้วางใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน รวมทั้งการร่วมรับผิดชอบสำหรับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ

2.1.11 แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทย และความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเด็กสู่อนาคต อย่างไรก็ตาม เด็กเมื่อเกิดมาจะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่จะได้รับอิทธิพลจากการปฏิบัติแบบดั้งเดิมตามประเพณี มรดก และการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ ค่านิยม และความเชื่อของบุคคลในครอบครัวและชุมชนของแต่ละที่ด้วย โดยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้และดำเนินชีวิตอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่นมีความสุข เป็นการเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การทำงานร่วมร่วมกับผู้อื่นที่มีความหลากหลายทางความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความเป็นไทยที่มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในด้านภาษา มารยาท คุณธรรมจริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่งดงาม และที่สำคัญคือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักคิดในการดำเนินชีวิตที่เน้นความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน การใช้ความรู้ควบคู่คุณธรรมโดยในการจัดการศึกษาต้องมีการคำนึงถึงทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เศรษฐสถานะ เพศ วัย ความต้องการพิเศษที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสามารถพนาให้เด็กมีความเข้าใจในตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ในแนวคิดและความหลากหลายเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรอบด้าน โดยสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอัตลักษณ์ มีการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมที่สร้างความเชื่อมโยงกับสังคม วัฒนธรรม ความเป็นไทยและความหลากหลาย

จากแนวคิดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์ และพัฒนาต่อเนื่องเป็นขั้นขั้นตอนไปพร้อมทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง ซึ่งสมองหากได้รับการกระตุ้นจะมีความสามารถในการเรียนรู้ และจดจำได้มากขึ้นแนวคิดเกี่ยวกับการเล่นและการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กแต่ละคนโดยถือว่าการเล่นอย่างมีความหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้เด็กและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความเป็นไทยและความหลากหลาย ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และจากพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 มาตราต่าง ๆ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จึงกำหนดสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ขึ้น ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดต่อไป

2.1.2 สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดสาระสำคัญไว้ให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยยึดเป็นแนวทางเพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่หน่วยงานของตนรับผิดชอบ โดยต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนในเรื่องของปรัชญาการศึกษาปฐมวัย วิสัยทัศน์ หลักการจุดหมาย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ การจัดเวลาเรียน และสาระการเรียนรู้ดังนี้

2.1.2.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อพื้นฐานในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่อายุแรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ โดยเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม การคำนึงถึงความสมดุลและครอบคลุมพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านในการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก ที่ผู้สอนต้องยอมรับความแตกต่างของเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กแต่ละคนอย่างเหมาะสม โดยผู้สอนให้ความรัก ความเอื้ออาทร มีความเข้าใจในการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนี้

"การศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ"

2.1.2.2 วิสัยทัศน์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดวิสัยทัศน์ที่สะท้อนให้เห็นความคาดหวังที่เป็นจริงได้ในอนาคตในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพผ่านประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้อย่างมีความสุขมีทักษะชีวิต ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทยและทุกฝ่ายทั้งครอบครัว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชนร่วมมือกันพัฒนาเด็ก ดังนี้

"หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดีมีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก"

2.1.2.3 หลักการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัยซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์ให้เด็กอายุ 3-5 ปี จะต้องยึดหลักการอบรเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยต้องคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการสื่อสารและการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่

สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส เพื่อให้เด็กพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุลโดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่น และกิจกรรมที่ เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ และนำไปใช้ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีของสังคม และสอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิทธิเด็ก โดยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ดังนี้

1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคนยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็ก ตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2) ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัยและมีการพักผ่อนเพียงพอ

3) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข

4) สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก ระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

2.1.2.4 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 25660 กำหนดจุดหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อจบการศึกษาระดับปฐมวัยแล้ว โดยจุดหมายอยู่บนพื้นฐานพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา ที่นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ดังนี้

1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี

2) สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม

3) มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4) มีทักษะการคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

2.1.2.5 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 12 มาตรฐาน ประกอบด้วย พัฒนาการด้านร่างกาย 2 มาตรฐาน พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ 3 มาตรฐาน พัฒนาการด้านสังคม 3 มาตรฐาน และพัฒนาการด้านสติปัญญา 4 มาตรฐาน กำหนดตัวบ่งชี้ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีการกำหนดสภาพที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่จำเป็นสำหรับเด็กทุกคนบนพื้นฐานพัฒนาการหรือความสามารถในแต่ละระดับอายุ คือ อายุ 3-4 ปี อายุ 4-5 ปี และอายุ

5-6 ปี อีกทั้งนำไปใช้ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นจดประสงค์การเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก นอกจากสภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กอายุ 3-6 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อนำข้อมูลไปช่วยพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพหรือช่วยเหลือเด็กได้ทันท่วงที ในกรณีสภาพที่พึงประสงค์ของเด็กไม่เป็นไปตามวัย ผู้สอนจำเป็นต้องหาจุดบกพร่องและรีบแก้ไขโดยจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก ถ้าเด็กมีสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าวัย ผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ สภาพที่พึงประสงค์เกิดขึ้นตามวัยมากน้อยแตกต่างกันไปในเด็กแต่ละบุคคล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ

รายละเอียดของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์นี้

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์จำนวน 12 มาตรฐาน ประกอบด้วย

1. พัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย 2 มาตรฐานคือ
   มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
   มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ
   มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
   มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
   มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
3. พัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย 3 มาตรฐานคือ
   มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
   มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
   มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐานคือ
   มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
   มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้
   มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
   มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

2.1.2.6 ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเด็กที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.1.2.7 สภาพที่พึงประสงค์

สภาพที่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมหรือความสามารถตามวัยที่คาดหวังให้เด็กเกิดบนพื้นฐานพัฒนาการตามวัยหรือความสามารถตามธรรมชาติในแต่ละระดับอายุ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดสาระการเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ และประเมินพัฒนาการเด็ก โดยมีรายละเอียดของมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก อายุ 3-4 ดังนี้

รายละเอียดของมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 1 ร่างการเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

1.1 น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์

1.1.1 น้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย

1.2 มีสุขภาพอนามัยสุขนิสัยที่ดี

1.2.1 ยอมรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และดื่มน้ำที่สะอาดเมื่อมีผู้ชี้แนะ

1.2.2 ล้างมือก่อน รับประทานอาหารและหลังจากใช้ห้องน้ำห้องส้วมเมื่อมีผู้ชี้แนะ

1.2.3 นอนพักผ่อนเป็นเวลา

1.2.4 ออกกำลังกายเป็นเวลา

1.3 รักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น

1.3.1 เล่นและทำกิจกรรมอย่างปลอดภัยเมื่อมีผู้ชี้แนะ

มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสาทสัมพันธ์กัน

2.1 เคลื่อนไหวร่างกายอย่างคล่องแคล่วประสานสัมพันธ์และทรงตัวได้

2.1.1 เดินตามแนวที่กำหนดได้

2.1.2 กระโดดสองขาขึ้นลงอยู่กับที่ได้

2.1.3 วิ่งแล้วหยุดได้

2.1.4 รับลูกบอลโดยใช้มือและลำตัวช่วย

2.2 ใช้มือ-ตา ประสานสัมพันธ์กัน

2.2.1 ใช้กรรไกรตัดกระดาษขาดจากกันได้โดยใช้มือเดียว

2.2.2 เขียนรูปวงกลมตามแบบได้

2.2.3 ร้อยวัสดุที่มีรูขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 ซม. ได้

มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

3.1 แสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

3.1.1 แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์

3.2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

3.2.1 กล้าพูดกล้าแสดงออก

3.2.2 แสดงความพอใจในผลงานตนเอง

มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

4.1 สนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

4.1.1 สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านงานศิลปะ

4.1.2 สนใจ มีความสุข และแสดงออกผ่านเสียงเพลง ดนตรี

4.1.3 สนใจ มีความสุข และแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะและดนตรี

มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

5.1 ซื่อสัตย์สุจริต

5.1.1 บอกหรือชี้ได้ว่าสิ่งใดเป็นของตนเองและสิ่งใดเป็นของผู้อื่น

5.2 มีความเมตตากรุณา มีน้ำใจ และช่วยเหลือแบ่งปัน

5.2.1 แสดงความรักเพื่อนและมีเมตตา สัตว์เลี้ยง

5.3 มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

5.3.1 แสดงสีหน้าหรือท่าทางรับรู้ความรู้สึกผู้อื่น

5.4 มีความรับผิดชอบ

5.4.1 ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ เมื่อมีผู้ช่วยเหลือ

มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6.1 ช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

6.1.1 แต่งตัวโดยมีผู้ช่วยเหลือ

6.1.2 รับประทานอาหารด้วยตนเอง

6.1.3 ใช้ห้องน้ำห้องส้วม โดยมีผู้ช่วยเหลือ

6.2 มีวินัยในตนเอง

6.2.1 เก็บของเล่นของใช้เข้าที่เมื่อมีผู้ชี้แนะ

6.2.2 เข้าแถวตามลำดับก่อนหลังได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ

6.3 ประหยัดและ พอเพียง

6.3.1 ใช้สิ่งของเครื่องใช้อย่างประหยัดและพอเพียง เมื่อมีผู้ชี้แนะ

มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความเป็นไทย

7.1 ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7.1.1 มีส่วนร่วมดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อมีผู้ชี้แนะ

7.1.2 ทิ้งขยะได้ถูกที่

7.2 มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย และรักความเป็นไทย

7.2.1 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ

7.2.2 ปฏิบัติตนตามมารยาทไทยได้เมื่อมีผู้ชี้แนะ

7.2.3 กล่าวคำขอบคุณและขอโทษเมื่อมีผู้ชี้แนะ

7.2.4 หยุดยืนเมื่อได้ยินเพลงชาติไทยและเพลงสรรเสริญพระบารมี

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8.1 ยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล

8.1.1 เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่แตกต่างไปจากตน

8.2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

8.2.1 เล่นร่วมกับเพื่อน

8.2.2 ยิ้มหรือทักทายผู้ใหญ่และบุคคลที่คุ้นเคย เมื่อมีผู้ชี้แนะ

8.3 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

8.3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อมีผู้ชี้แนะ

8.3.2 ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามเมื่อมีผู้ชี้แนะ

8.3.3 ยอมรับการประนีประนอมแก้ไขปัญหาเมื่อมีผู้ชี้แนะ

มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

9.1 สนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ

9.1.1 ฟังผู้อื่นพูดจนจบและพูดโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง

9.1.2 เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ

9.2 อ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ได้

9.2.1 อ่านภาพ และพูดข้อความด้วยภาษาของตน

9.2.2 เขียนขีดเขี่ย อย่างมีทิศทาง

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

10.1 มีความสามารถในการคิดรวบยอด

10.1.1 บอกลักษณะของสิ่งต่าง ๆ จากการสังเกตโดยใช้ประสาทสัมผัส

10.1.2 จับคู่หรือเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลักษณะหรือหน้าที่การใช้งานเพียงลักษณะเดียว

10.1.3 คัดแยก สิ่งต่าง ๆ ตามลักษณะหรือหน้าที่การใช้งาน

10.1.4 เรียงลำดับสิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างน้อย 3 ลำดับ

10.2 มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล

10.2.1 ระบุที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หรือการกระทำเมื่อมีผู้ชี้แนะ

10.2.2 คาดเดา หรือคาดคะเนสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น

10.3 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

10.3.1 ตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ

10.3.2 แก้ปัญหาโดยลองผิดลองถูก

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

11.1 ทำงานศิลปะความจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

11.1.1 สร้างผลงานศิลปะเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง

11.2 แสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์

11.2.1 เคลื่อนไหวท่าทางเพื่อสื่อสารความคิด ความรู้สึกของตนเอง

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

12.1 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

12.1.1 สนใจฟังหรืออ่านหนังสือด้วยตนเอง

12.1.2 กระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม

12.2 มีความสามารถในการแสวงหาความรู้

12.2.1 ค้นหาคำตอบของข้อสงสัยต่าง ๆ ตามวิธีการที่มีผู้ชี้แนะ

12.2.2 ใช้ประโยคคำถามว่า “ใคร” “อะไร” ในการค้นหาคำตอบ

2.1.2.8 สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสาระที่ควรรู้นั้น ๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็ก เพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญ ทั้งนี้ อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ดังนี้

1) เรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้ชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตา อวัยวะต่าง ๆ วิธีระวังรักษาร่างกายให้สะอาดและมีสุขภาพอนามัยที่ดี การรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ การระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองจากผู้อื่นและภัยใกล้ตัว รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างปลอดภัย การรู้จักประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัว การปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวและโรงเรียน การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น การรู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การกำกับตนเอง การเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองตามลำพังหรือกับผู้อื่น การตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง การสะท้อนการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกอย่างเหมาะสม การแสดงมารยาทที่ดี การมีคุณธรรมจริยธรรม

2) เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน สถานที่สำคัญ วันสำคัญ อาชีพของคนในชุมชน ศาสนา แหล่งวัฒนธรรมในชุมชน สัญลักษณ์สำคัญของชาติไทยและการปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย หรือแหล่งเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ

3) ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับชื่อ ลักษณะ ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของมนุษย์ สัตว์ พืช ตลอดจนการรู้จักเกี่ยวกับดิน น้ำ ท้องฟ้า สภาพอากาศ ภัยธรรมชาติ แรงและพลังงานในชีวิตประจำวันที่แวดล้อมเด็ก รวมทั้งการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการรักษาสาธารณสมบัติ

4) สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวัน ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หนังสือและตัวหนังสือ รู้จักชื่อ ลักษณะ สี ผิวสัมผัส ขนาด รูปร่าง รูปทรง ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน ส่วนประกอบ การเปลี่ยนแปลงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เวลา เงิน ประโยชน์ การใช้งาน และการเลือกใช้สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ การคมนาคม เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวันอย่างประหยัด ปลอดภัยและรักษาสิ่งแวดล้อม

2.1.2.9 การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็นรายวิชา โดยมีหลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1) หลักการจัดประสบการณ์

1.1) จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวม อย่างสมดุลและต่อเนื่อง

1.2) เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

1.4) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

1.5) ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2) แนวทางการจัดประสบการณ์

2.1) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการทำงานของสมองที่เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.2) จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.3) จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้

2.4) จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิด โดยผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

2.6) จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก สอดคล้องกับบริบท สังคม และวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก

2.7) จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และการมีวินัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8) จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9) จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

2.10) จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อ แหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

3) การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 ปี-6 ปีบริบูรณ์ สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์ทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวันดังนี้

3.1) หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

3.1.1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก ในแต่ละวันยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น

วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที

วัย 4 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที

วัย 5 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

3.1.2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

3.1.3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักเลือก ตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

3.1.4) กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้อง และนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้เริ่มและผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

3.2) ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงานและสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ดังต่อไปนี้

3.2.1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้อิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

3.2.2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเล่นเครื่อง

เล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อมใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3.2.3) การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นมีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออกมีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปันมีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

3.2.4) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันมีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวมเก็บของเข้าที่ เมื่อเล่นหรือทำงาน เสร็จ ฯลฯ

3.2.5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ประกอบอาหารหรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย

3.2.6) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ ต้องคำนึกถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะกับเด็กเป็นสำคัญ

3.2.7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อใช้การเคลื่อนไหว และจังหวะตามจินตนาการให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้าง เช่น แท่งไม้รูปทรงต่าง ๆ

4) การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการเด็กต้องนำมาจัดทำสารนิทัศน์หรือจัดทำข้อมูลหลักฐานหรือเอกสารอย่างเป็นระบบ ด้วยการรวบรวมผลงานสำหรับเด็กเป็นรายบุคคลที่สามารถบอกเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ทั้งนี้ให้นำข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กมาพิจารณา ปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรม และส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

4.1) วางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ

4.2) ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน

4.3) ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี

4.4) ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ควรใช้แบบทดสอบ

4.5) สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3-6 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนากับเด็ก การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

สรุปได้ว่าหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-6ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน "หลักสูตรนี้จะเป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีความยืดหยุ่น สถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทุกสังกัดสามารถนำไปปรับปรุงให้เหมาะกับเด็กและสภาพท้องถิ่นได้ โดยมีจุดเน้นสำคัญคือ การเรียนรู้แบบ active learning ของเด็กโดยการลงมือกระทำ มีการบูรณาการผ่านการเล่น มีเป้าหมายคือ เป็นคนดี มีวินัย มีปัญญา มีความสุข"

2.2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

2.2.1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ในการบริหารสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องและคลอบคลุมกับบริบทของโรงเรียนโดยการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้หลักสูตรมีความละเอียดคลอบคลุมและเหมาะสมกับการบริหารงานในทุกฝ่าย

กรมวิชาการ (2544, น. 29-30) ได้กล่าวถึง การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คือหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ต้องได้รับความร่วมมือจากบคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถถอดแบหลักสูตรของตนเองได้อย่างอิสระโดยยึดหลักนโยบายรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีความถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาชุมชนและท้องถิ่นโดยมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
3. การจัดทำสาระของหลักสูตร
4. การออกแบบหลักการเรียนรู้
5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการกำหนดรูปแบบวิธีการและเกณฑ์การตัดสินการวัดและประเมินผลและเอกสารหลักฐานการศึกษาการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561, น. 39-140) ได้กล่าวถึง การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษาตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

2. เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยร่วมให้ความเห็นชอบและกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตร

3. สร้างความร่วมมือและประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

4. สนับสนุนจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวเด็ก งานวิชาการ หลักสูตรอย่างเป็นระบบและมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

5. นิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างมีระบบ

6. กำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้ เพื่อนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก บริบทสังคมและให้มีความทันสมัย

ธวัธชัย ชัยจิรฉายากุล (2545, น. 16-17) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องเรียนเพิ่มเติมเป็นรายปีหรือราคจักกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนและกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น วัด หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น

อรนันท์ นิ่มนุช (2550, น. 89) ให้ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาไว้หมายถึง เนื้อหากิจกรรมประสบการณ์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อนำมามาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมตามความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้รับทั้งกายในและกายนอกห้องเรียน ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 42) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแต่ละแห่ง ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนา บรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ได้หลากหลาย ตามแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องตามหลักการในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งมีแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตามแผนภาพ ดังนี้

ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยจะต้องสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร

การศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ทั้งนี้ เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันจัดทำและบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

2. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพตัวเด็ก ครอบครัว ความต้องการ ปัญหา จุดเด่น จุดด้อย ตลอดจนโยบาย จุดเน้น วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดประชุม หรือศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน ฯลฯ

3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยมีขั้นเสนอแนะเป็นแนวทางการจัดทำ ดังนี้

3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย คณะบุคคลดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.2 คณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ศึกษาทำความเข้าใจเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัจจุบัน ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนโยบาย จุดเน้น วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.3 ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตามองค์ประกอบดังนี้

3.3.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

3.3.2 วิสัยทัศน์ ภารกิจ หรือพันธกิจ เป้าหมาย

3.3.3 จุดหมาย

3.3.4 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.3.5 การจัดเวลาเรียน

3.3.6 สาระการเรียนรู้รายปี

3.3.7 การจัดประสบการณ์

3.3.8 การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

3.3.9 การประเมินพัฒนาการ

3.3.10 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

3.3.11 การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3.3.12 ภาคผนวก

4. ประเมินตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เมื่อสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเรียบร้อยแล้ว ควรกำหนดให้มีการประเมินตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยก่อนนำไปใช้ โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ใช้หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ผู้เชียวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ ตรวจสอบองค์ประกอบของหลักสูตรว่าครบถ้วน ชัดเจน สอดคล้อง และมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดสนองความต้องการของสถานศึกษาโดยแท้จริงหรือไม่ มีความเป็นไปได้ ทันเวลาในการนำไปใช้หรือไม่ มีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อตรวจสอบว่าสามารถนำไปใช้ได้ดี หรือควรปรับปรุงแก้ไขเรื่องใด

โดยวิธีสนทนากลุ่มหรือใช้เครื่องมือในการตรวจสอบ เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมีความเหมาะสมและมีคุณภาพ

5. ขออนุมัติการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานต้นสังกัด

6. ประกาศใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้สอนปฐมวัย ผู้ปกครอง ชุมชน รับทราบและดำเนินการตามบทบาทของตนต่อไป

7. นำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปใช้ โดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปใช้ในการวางแผนและออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ส่งเสริม นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การจัดทำองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาเป็นการอธิบายแนวคิด ทฤษฎี และความเชื่อในการพัฒนาเด็กปฐมวัย สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดปรัชญาการศึกษาปรุมวัยของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องยึดเป็นอุดมการณ์หรือเป็นหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัย การกำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ควรเริ่มจากการพิจารณาร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องว่า สถานศึกษามีความเชื่อว่าเด็กปฐมวัยเรียนรู้อย่างไร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนปฐมวัย ครอบครัวชุมชน เห็นความสำคัญร่วมกันในการจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างไร ครูผู้สอนมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อจะนำไปสู่การกำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

วิสัยทัศน์ ภารกิจหรือพันธกิจ เป้าหมาย

วิสัยทัศน์ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ อุดมการณ์ อนาคตที่พึงประสงค์ ที่อยู่บนพื้นฐานความจริงและแสดงอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อสร้างศรัทธาและจุดประกายความคิดให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาเด็ก ทั้งนี้ การกำหนดวิสัยทัศน์ ควรเป็นการกำหนดเจตนารมณ์ร่วมกันกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่า เด็กจะได้รับการพัฒนาคุณลักษณะสำคัญใดเป็นพิเศษที่สะท้อนให้เห็นตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เช่น คนดี สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหมายถึงคนดีลักษณะใด มีวินัยลักษะใด เพื่อนำไปสู่การเขียน ภารกิจหรือพันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน และใครมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 วิสัยทัศน์ที่ดีต้องมีความชัดเจน เหมาะสม และมีระยะเวลาที่แน่นอนจะเกิดขึ้นภายในปีการศึกษาใด

ภารกิจหรือพันธกิจ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องกำหนดภาระงานที่สำคัญ ทั้งนี้ การกำหนดภารกิจหรือพันธกิจของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงถึงวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ว่าจะต้องทำอย่างไร จึงจะทำให้วิสัยทัศน์ที่กำหนที่กำหนดไว้เป็นจริง

ตามกำหนดเวลานั้น ๆ หรือวิธีดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ในระยะเวลาที่แน่นอน การกำหนดภารกิจหรือพันธกิจของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรคำนึงถึงการมุ่งพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ในขณะเดียวกันผู้สอนต้อนต้องมีคุณภาพ ทำให้ผู้ปกครองมามีส่วนร่วมพัฒนาเด็กในทิศทิศทางเดียวกัน

เป้าหมาย เป็นการกำหนดความคาดหวังที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามพันธกิจ สามารถกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของเด็กปฐมวัย ผู้สอน และบุคลากร การจัดทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

จุดหมาย เป็นการกำหนดความคาดหวังที่จะเกิดกับเด็กหลังจากจบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยแล้วโดยนำจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มากำหนดเป็นจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยนำมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ทุกมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกตัวบ่งชี้ และทุกสภาพที่พึงประสงค์ มากำหนดเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และสามารถเพิ่มเติมตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาตามความเหมาะสมได้

การจัดเวลาเรียน สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องกำหนดกรอบโครงสร้างเวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1-3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 180 วันต่อปีการศึกษา อาจแบ่งเป็น 2 ภาคเรียน หรือ 3 ภาคเรียน ใน 1 ปีการศึกษา และแต่ละวันต้องใช้เวลาไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมง โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้รายปี สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี โดยยึดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ให้ครบทั้ง 12 มาตรฐาน ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และครอบคลมทุกช่วงอายุหรือช่วงชั้นปีที่จัดการศึกษา และอาจเพิ่มเติมสาระที่ควรเรียนรู้ได้ตามอัตลักษณ์ หรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถออกแบบวิธีการนำเสนอการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีในรูปแบบตารางที่หลากหลาย โดยอาจนำชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์/โครงการ มาระบุเชื่อมต่อให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ได้ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องของทุกองค์ประกอบวิธีการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีมีแนวทางดังนี้

คำอธิบายการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี

1. **พัฒนาการ** ระบุพัฒนาการว่า เป็นด้านร่างกาย หรือด้านอารมณ์ จิตใจ หรือด้านสังคม หรือด้านสติปัญญา

2. **มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์** ระบุมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านร่างกายด้านอารมณ์ จิตใจด้านสังคม หรือด้านสติปัญญา โดยนำมาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

การจัดประสบการณ์

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องอธิบายแนวทางหรือรูปแบบการจัดประสบการณ์หรือนวัตกรรม และการจัดกิจกรรมประจำวันที่สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปรมวัยกำหนด โดยคำนึงถึงปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ ภารกิจหรือพันธกิจ เป้าหมาย รวมทั้งอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีรูปแบบ แนวทางและวิธีการที่หลากหลาย เมื่อสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการจัดประสบการณ์ใดควรอธิบายขั้นตอนหรือวิธีการที่เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก กรณีที่สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเลือกใช้นวัตกรรมตามความต้องการของสถานศึกษา ควรระบุหลักการและแนวทางในการจัดประสบการณ์ตามนวัตกรรมเพิ่มเติม ทั้งนี้ นวัตกรรมที่เลือกมาใช้ควรสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

ในกรณีที่สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยใช้การจัดประสบการณ์แบบหน่วยการจัดประสบการณ์เมื่อกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีแล้ว สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องนำสาระการเรียนรู้รายปีที่วิเคราะห์ไว้พร้อมกับมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละพัฒนาการมาจัดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยศึกษารายละเอียดการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

นอกจากนี้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรกำหนดขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวันและตารางกิจกรรมประจำวันของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้สอดดคล้องกับหลักการจัดกิจกรรมประจำวันที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องระบุแนวทางการในการจัดสภาพแวดล้อม โดยควรคำนึงถึงการสร้างบรรยากาศที่ครอบคลุมด้านกายภาพ ซึ่งได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการจัดสภาพแวดล้อมอย่างไรที่ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เกิดกับเด็ก โดยสามารถเขียนเป็นแผนผังสภาพแวดล้อมและคำอธิบายประกอบให้ชัดเจนส่วน**ด้านจิตภาพ** สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการกำหนดแนวทางอย่างไร ที่ทำให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องสร้างบรรยากาศเพื่อให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย กล้าแสดงออกมีความมั่นใจในตนเอง ได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก

ทั้งนี้ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องกำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตามจุดหมาย และครอบคลุมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 โดยเน้นสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่คำนึงถึงวัย พัฒนาการ และความแตกต่างของเด็ก รวมทั้งบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก ควรระบุถึงแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา สถานที่สำคัญในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งอธิบายแนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนได้ถือเป็นหลักปฏิบัติในสถานศึกษา

การประเมินพัฒนาการ

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดทำแนวปฏิบัติและเครื่องมือในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปรูมวัย พุทธศักราช 2560 โดยสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรเขียนแนวทางการดำเนินการประเมินพัฒนาการให้มีรายละเอียดชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้ ประกอบด้วย

1. หลักการประเมินพัฒนาการเด็ก
2. ขอบเขตของการประเมินพัฒนาการ มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้
3. พัฒนาการด้านต่าง ๆ
4. มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์
5. วิธีการและเครื่องมือการประเมินพัฒนาการ
6. เกณฑ์การประเมินพัฒนาการและระดับคุณภาพ
7. การสรุปผลการประเมินพัฒนาการ
8. การรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอนปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กหรือพี่เลี้ยงเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น

2. เตรียมความพร้อมในการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติ โดยพิจารณาถึงการพัฒนาบุคลากรปฐมวัย การจัดเตรียมงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น อาคารสถานที่ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอและมีความปลอดภัย

3. ส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม เช่น การจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและแนวทางการจัดประสบการณ์ รวมถึงข้อมูลสารสนเทศอื่น ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำหลักสูตรไปใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านได้เหมาะสมกับวัย และมีประสิทธิภาพ

4. นิเทศติดตามการนำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบต่อเนื่องมีการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และนำผลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

5. ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลจากการรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

การสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องนำเสนอรายละเอียดในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยกำหนดบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง วิธีการและการสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เห็นความสำคัญ

และให้การช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อให้เด็กปฐมวัยปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เช่น ผู้สอนระดับปฐมวัยมีการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างไร และผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ได้วางแผนเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่ขึ้นมาจากระดับปฐมวัยอย่างไร ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างไร ผู้ปกครองส่งเสริมช่วยเหลือบุตรหลานอย่างไร เพราะการสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก หากเด็กสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ เด็กจะสามารถเรียนรู้และมีพัฒนาการที่ก้าวหน้า ถ้าหากเด็กไม่สามารถปรับตัวได้อาจกลายเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ เนื่องจากรูปแบบและลักษณะในการจัดการเรียนรู้ของทั้งสองระดับชั้น มีความแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือที่เหมาะสมจากผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า เป็นการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องและคลอบคลุมกับบริบทของโรงเรียน ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักสูตรมีความละเอียดคลอบคลุมและเหมาะสมกับการบริหารงานในทุกฝ่าย การจัดทำหลักสูตรครอบคลุมถึงการร่างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมายการคัดเลือกและการจัดเนื้อหาสาระการกำหนดมาตรการวัดและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้การประเมินผลการใช้หลักสูตรการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาสถานศึกษา สามารถถอดแบบหลักสูตรของตนเองได้โดยยึดหลักนโยบายรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาชุมชนและท้องถิ่น มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดทำสาระของหลักสูตร การออกแบบหลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการกำหนดรูปแบบวิธีการและเกณฑ์การตัดสินการวัดและประเมินผล มีเอกสารหลักฐานการศึกษาการพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานได้มีการศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สร้างความร่วมมือ และประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สนับสนุนจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับตัวเด็ก งานวิชาการ หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างมีระบบ กำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไปใช้ เพื่อนำผลจากการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก บริบทสังคมและให้มีความทันสมัย

2.2.2 การจัดประสบการณ์

ในการจัดการเรียนรู้การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ถือว่ามีส่วนอย่างมากในการพัฒนาศักยภาพเด็กในมี ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ผู้บริหารศึกษาจึงต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย เพื่อให้สอดคล้องกับ โครงสร้างและบริบทของโรงเรียนแก้ว

เวียง นำนาผล (2556, น. 17) ได้กล่าวถึงการจัดทำแผนการจัดประสบการณการเรียนรู้ปฐมวัย หมายถึง การกำหนดว่าจะทำอะไร และทำอย่างไร ดังนั้นแผนจึงเป็นผลของการวางแผนซึ่งจะต้องมีวิธีการกระทำเป็นกระบวนการขั้นตอนดังจะได้กล่าวต่อไปในเรื่องของกระบวนการวางแผน แผนจึงอาจ

มีรูปลักษณ์ 2 ประการ คือ แผนที่ไม่ปรากฏรูปลักษณ์เพราะผู้วางแผนมิได้ทำให้เห็นรูปร่างแต่คิดอยู่ในสมองหรือในใจ ไม่ได้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร แผนแบบนี้จะเป็นแผนเกี่ยวกับเรื่องเล็ก ๆ หรือไม่ใช่เรื่องใหญ่มากนัก ส่วนมากจะเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลหรือแต่ละครอบครัว ซึ่งเป็นแผนที่ใช้เวลาในการวางแผนและปฏิบัติตามแผนไม่ยาวนาน อาจเป็นเพียงนาที ชั่วโมง หรือเป็นวันหรืออย่างมากไม่ควรจะเกิน 10 วันเรื่องของแผนไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน ส่วนแผนอีกแบบหนึ่งมักเป็นแผนอย่างเป็นทางการและเป็นองค์การ มีคนเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น ใช้เวลา และทรัพยากรมากขึ้นและมักจะมีหลายเรื่องของหลายหน่วยงานที่จะต้องติดต่อประสานงานร่วมมือกันทั้งในขั้นของการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน และแผนลักษณะนี้จะต้องบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่สามารถมองเห็นได้ จึงมีรูปแบบที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับบางหน่วยงานเช่นทางวิศวกรรมจะเรียกว่าเป็นแบพิมพ์เขียน

ยุวดี ศิริยททรัพย์ (2560, น. 7) ได้กล่าวถึงการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบในการคาดการณ์ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการวางแนวทางรองรับ และนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้องค์การมีทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สันติ ล้อสังวาล (2562, น. 217) ได้กล่าวถึงการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย หมายถึง การคิดการหรือกะการไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำไม ทำที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และใครทำ การวางแผนจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับอนาคต การตัดสินใจ การปฏิบัติ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561, น. 139-140) ได้กล่าวถึงบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดทำแมนการจัดประสบการณ์การณ์การเรียนวัย ไว้ดังนี้

1. มีส่วนร่วมวางแผน จัดทำหลักสูตร และพัฒนาหลักสูตร หน่วยการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลพัฒนาการ

2. จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้เปิดโอกาสให้เด็กเล่นทำงานและเรียนรู้ ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

3. ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547, น. 112-114) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรูปฐมวัย ไว้ดังนี้

5. การมีส่วนร่วมวางแผนกำหนดหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

6. สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ทั้งกายและใจเพื่อโอกาสให้เด็กเล่นทำงานและเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 61) การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่นด้วยการลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลายเกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์จะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และควรยืดหยุ่นให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กสนใจและสาระที่ควรเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด การกำหนดกิจกรรมให้เด็กในแต่ละวันไม่จัดเป็น

รายวิชา และอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน สำหรับการนำแนวคิดจากนวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจแนวคิดนวัตกรรมนั้น ๆ ซึ่งแต่ละนวัตกรรมการจัดการศึกษาปฐมวัยจะมีจุดเด่นของตนเองแต่โดยภาพรวมแล้วนวัตกรรมการจัดการศึกษาปรมวัยส่วนใหญ่ยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็กจะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม นอกจากนี้ ผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจในหลักการจัดประสบการณ์ แนวทางการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์ไว้ ดังนี้

1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างสมดุลและต่อเนื่อง

1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งนำผลการประเมินมาพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง

1.5 ให้พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ควรดำเนินการตามแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ และการทำงานของสมองที่เหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.3 จัดประสบการณ์แบบบูรณาการ โดยบูรณาการทั้งกิจกรรม ทักษะ และสาระการเรียนรู้

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมเด็ก

2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการมีวินัย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

2.9 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองเพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

2.10 จัดประสบการณ์โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว และชุมชน มีส่วนร่วมทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อและแหล่งเรียนรู้ การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

การจัดกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปีบริบูรณ์ สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ผู้สอน หรือผู้จัดประสบการณ์ทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไร ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมประจำวันสามารถจัดได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน และสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัด และขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน แต่ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น วัย 4-5 ปี มีความสนใจประมาณ 12-15 นาที วัย 5-6 ปี มีความสนใจประมาณ 15-20 นาที

1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เพื่อช่วยให้เด็กรู้จัดเลือกตัดสินใจคิดแก้ปัญหาคิดสร้างสรรค์ เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที

1.4 กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้ กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกาย ควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

3. ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแต่ละหน่วยงาน และสภาพชุมชน ที่สำคัญผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ดังต่อไปนี้

3.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เป็นการพัฒนาความแข็งแรง การทรงตัว การยืดหยุ่นความคล่องแคล่วในการใช้อวัยวะต่าง ๆ และจังหวะการเคลื่อนไหวในการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม ปีนป่ายเล่นอิสระ เคลื่อนไหวร่างกาย ตามจังหวะดนตรี

3.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เป็นการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมือ-นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือ และระบบประสาท ตา มือ ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมการศึกษา ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับ ช้อนล้อม และใช้วัสดุอุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กันดินเหนียว ฯลฯ

3.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัย รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาท และปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย และศาสนาที่นับถือโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่น ให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสลอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่อง

3.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เป็นการพัฒนาให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน ระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น โดยรวมทั้งระมัดระวังอันตรายจากคนแปลกหน้า ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวมเก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ

3.5 การพัฒนาการคิด เป็นการพัฒนาให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาความคิดรวบยอด และคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ศึกษานอกสถานที่ เล่นเกมการศึกษาฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกออกแบบแบสร้างชิ้นงาน และทำกิจกรรมทั้งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และรายบุคคล

3.6 การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออกในการฟัง พูด อ่าน เขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

3.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ โดยจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ดนตรี การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระเล่นบทบาทสมมุติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในทุก ๆ กิจกรรมที่กำหนดไว้เป็น 6 กิจกรรมหลักต่อ 1 วัน ใน 6 กิจกรรมหลักจะมี 3 กิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมแบบเดี่ยว และแบบกลุ่ม คือ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง ส่วนอีก 3 กิจกรรมคือ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมเกมการศึกษาที่เด็ก และครูจะมีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมนี้ ครูควรจัดประสบการณ์ ให้เด็กได้เรียนรู้โดยสลับระหว่างกิจกรรมแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว กับกิจกรรมที่มีการปฏิสัมพันธ์กับครูเพื่อสร้างความสมดุลไปพร้อมกัน และเป็นไปตามพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างอิสระตามจังหวะโดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ มาประกอบการเคลื่อนไหวซึ่งจังหวะและดนตรีที่ใช้ประกอบ ได้แก่ เสียงตบมือ เสียงเพลง เสียงเคาะไม้ เคาะเหล็ก

กรุ่งกริ่ง รำมะนา กลองกรับ ฯลฯ มาประกอบการเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ เด็กวัยนี้ร่างกายกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนาการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ยังไม่ประสานสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์

1.1 จุดประสงค์

1.1.1 เพื่อพัฒนาอวัยวะทุกส่วนให้มีความสัมพันธ์กันอย่างดีในการเคลื่อนไหว

1.1.2 เพื่อฝึกทักษะภาษา ฝึกฟังคำสั่ง และข้อตกลง

1.1.3 เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและสุนทรียภาพในการเคลื่อนไหว

1.1.4 เพื่อพัฒนาด้านสังคม การปรับตัวและความร่วมมือในกลุ่ม

1.1.5 เพื่อให้โอกาสเด็กได้แสดงออก และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.1.6 เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด

1.1.7 เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ สนุกสนาน รื่นเริงจากการเคลื่อนไหว และจังหวะแบบต่าง ๆ

1.2 ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

1.2.1 กิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่ต้องฝึกทุกครั้งก่อนที่จะเริ่มฝึกกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป ลักษณะการจัดกิจกรรมมีจุดเน้นในเรื่องจังหวะและการเคลื่อนไหวหรือท่าทางอย่างอิสระ การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของเด็ก มี 2 ประเภท คือ การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เช่น ตบมือ ผงกศีรษะ ขยิบตา ชันเข่า เคาะเท้า เคลื่อนไหวมือและแขน มือและนิ้วมือ เท้าและปลายเท้า การเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ เช่น คลาน คืบ เดิน วิ่ง กระโดด ควบม้า ก้าวกระโดด เขย่ง ก้าวชิดโดยกิจกรรมการเคลื่อนไหวพื้นฐานอาจดำเนินการ ดังนี้

1.2.1.1 ให้เด็กทราบถึงข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดสัญญาณและจังหวะ โดยผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับเด็กก่อนว่า สัญญาณนั้นหมายถึงอะไร เช่น

1) ให้จังหวะ 1 ครั้ง สม่ำเสมอ แสดงว่าให้เด็กเดินหรือเคลื่อนไหวไปเรื่อย ๆ ตามจังหวะ

2) ให้จังหวะ 2 ครั้งติดกัน แสดงว่า ให้เด็กหยุดการเคลื่อนไหว โดยเด็กจะต้องหยุดนิ่งจริง ๆ หากกำลังอยู่ในท่าใด ก็ต้องหยุดนิ่งในท่านั้น จะเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนท่าไม่ได้

3) ให้จังหวะรัว แสดงว่า ให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างเร็ว หรือเคลื่อนที่เร็วขึ้น เช่น การฝึกการเป็นผู้นำหรือผู้ตามจะหมายถึงการเปลี่ยนตำแหน่ง

1.2.1.2 ให้เด็กเคลื่อนไหวอย่างอิสระตามความคิดหรือจินตนาการของตนเอง โดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้มากที่สุด และขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานในการเคลื่อนไหว ซึ่งได้แก่ การใช้ร่างกายตนเอง การใช้พื้นที่บริเวณ การเคลื่อนไหวอย่างมีอิสระ มีระดับและทิศทาง

1.2.2 กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเนื้อหา เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยเน้นการทบทวนเรื่องที่ได้รับรู้จากกิจกรรมอื่น และนำมาสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เด็กสนใจ ได้แก่

1.2.2.1 การเคลื่อนไหวเลียนแบบ เป็นการเคลื่อนไหวเลียนแบบสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น การเลียนแบบท่าทางสัตว์ การเลียนแบบท่าทางคน การเลียนแบบเครื่องยนต์กลไกและเครื่องเล่น และการเลียนแบบปรากฏการณ์ธรรมชาติ

1.2.2.2 การเคลื่อนไหวตามบทเพลง เป็นการเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางประกอบเพลง เช่น เพลงไก่ เพลงข้ามถนน เพลงสวัสดี

1.2.2.3 การทำท่าทางกายบริหารประกอบเพลงหรือคำคล้องจอง เป็นการทำท่าทางการบริหารกายบริหารตามจังหวะและทำนองเพลงหรือคำคล้องจอง เช่น เพลงกำมือแบมือ เพลงออกกำลังกายรับแสงตะวัน คำคล้องจองฝนตกพรำพรำ

1.2.2.4 การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเคลื่อนไหวที่ให้เด็กคิดสร้างสรรค์ท่าทางขึ้นเองหรืออาจชี้นำด้วยการป้อนคำถามเคลื่อนไหวโดยใช้อุปกรณ์ประกอบ เช่น ห่วงหวาย แถบผ้า ริบบิ้น ถุงทราย

1.2.2.5 การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางตามคำบรรยายหรือเรื่องราว เป็นการเคลื่อนไหวหรือแสดงท่าทางตามจินตนาการจากเรื่องราว หรือคำบรรยายที่ผู้สอนเล่า

1.2.2.6 การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางตามคำสั่ง เป็นการเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางตามคำสั่งของครู เช่น การจัดกลุ่มตามจำนวน การทำท่าทางตามคำสั่ง

1.2.2.7 การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางตามข้อตกลง เป็นการเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางตามข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้ก่อนเริ่มกิจกรรม

1.2.2.8 การเคลื่อนไหวหรือการแสดงท่าทางเป็นผู้นำ ผู้ตาม เป็นการเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง แล้วให้เพื่อนปฏิบัติตามกิจกรรม

จากรูปแบบการเคลื่อนไหวข้างต้น ลักษณะการเคลื่อนไหวของเด็กอาจมีลักษณะต่าง ๆ เช่น ช้า เร็ว นุ่มนวล ทำท่าทางขึงขัง ร่าเริง มีความสุข หรือเศร้าโศกเสียใจ และมีทิศทางการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกัน เช่น การเคลื่อนไหวไปข้างหน้าและข้างหลัง ไปข้างซ้ายและข้างขวา เคลื่อนตัวขึ้นและลง หรือเคลื่อนไหวรอบทิศทางโดยให้มีระดับของการเคลื่อนไหวสูง กลาง และต่ำ ในบริเวณพื้นที่ที่เด็กต้องการเคลื่อนไหว

1.2.3 สื่อกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

1.2.3.1 เครื่องเคาะจังหวะ เช่น ฉิ่ง เหล็กสามเหลี่ยม กรับ รำมะนา กลอง

1.2.3.2 อุปกรณ์ประกอบการเคลื่อนไหว เช่น หนังสือพิมพ์ ริบบิ้น แถบผ้า ห่วงหวาย ห่วงพลาสติก ถุงทราย

1.2.4 ข้อเสนอแนะ

1.2.4.1 ควรเริ่มกิจกรรมจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กได้เคลื่อนไหวกระจายอยู่ภายในห้อง และให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก

1.2.4.2 ควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระ และเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ผู้สอนไม่ควรชี้แนะ

1.2.4.3 ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดหาวิธีเคลื่อนไหว ทั้งที่ต้องเคลื่อนที่และไม่ต้องเคลื่อนที่ เป็นรายบุคคล เป็นคู่ เป็นกลุ่ม ตามลำดับ และกลุ่มไม่ควรเกิน 5-6 คน

1.2.4.4 ควรใช้วัสดุที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เช่น ของเล่น กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษผ้า เชือก ท่อนไม้ประกอบการเคลื่อนไหวและการให้จังหวะ

1.2.4.5 ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เช่นการเปลี่ยนท่าหรือหยุดให้เด็กทราบเมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง

1.2.4.6 ควรสร้างบรรยากาศอย่างอิสระ ให้เด็กรู้สึกอบอุ่น เพลิดเพลิน และรู้สึกสบาย สนุกสนาน

1.2.4.7 ควรจัดให้มีรูปแบบของการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้เด็กสนใจมากขึ้น

1.2.4.8 กรณีเด็กไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม ผู้สอนไม่ควรใช้วิธีบังคับ ควรให้เวลาและโน้มน้าวให้เด็กสนใจเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ

1.2.4.9 ควรจัดให้มีเกมการเล่นที่ไม่เน้นการแข่งขัน เพื่อกระตุ้นเร้าความสนใจของเด็กมากขึ้น

1.2.4.10 การจัดกิจกรรมควรจัดตามกำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน และควรจัดให้เป็นที่น่าสนใจเกิดความสนุกสนาน

1.2.4.11 ให้เล่นเป็นเรื่องราว โดยการเล่าให้เด็กฟัง เด็กเกิดจินตนาการและเคลื่อนไหวไปตามเรื่องนั้น ๆ

1.2.4.12 หลังจากเด็กได้ทำกิจกรรมแล้ว ต้องให้เด็กได้พักผ่อน โดยอาจเปิดเพลงจังหวะช้า ๆ เบา ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

2. กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

กิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการฟัง การพูด การสังเกต การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผล และปฏิบัติการทดลอง โดยการฝึกปฏิบัติร่วมกัน และการทำงานเป็นกลุ่ม ทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหา เมื่อเกิดการเรียนรู้ตามกระบวนการจะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ด้วยตนเอง

2.1 จุดประสงค์

2.1.1 เพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิดพื้นฐาน การมีสมาธิในการทำงานยืดระยะความสนใจ

2.1.2 เพื่อฝึกการใช้ภาษาในการฟัง การพูด และการถ่ายทอดเรื่องราว

2.1.3 เพื่อฝึกมารยาทในการฟัง การพูด

2.1.4 เพื่อฝึกความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามข้อตกลง

2.1.5 เพื่อให้เด็กเรียนรู้ผ่านการสังเกต มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.1.6 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

2.1.7 เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ วิธีแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง

2.1.8 เพื่อฝึกการกล้าแสดงออก ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.2 ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

นำเนื้อหาและรายการประสบการณ์ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมาบูรณาการการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน โดยยึดขั้นตอนการเรียนรู้ประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัวเด็กมาเป็นแกนในการจัดหน่วยการจัดประสบการณ์

2.3 แนวการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ /กิจกรรมในวงกลม (ควรใช้เวลา 15-20 นาที) ถ้านานเกินไปหรือกิจกรรมไม่น่าสนใจ เด็กเบื่อทำให้ไม่อยู่นิ่ง ในการดำเนินกิจกรรมจะมีวิธีดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ

2.3.1 ขั้นนำ เข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะร่วมกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ใช้อาจเป็นการร้องเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ท่าใบ้ ฯลฯ ซึ่งจะใช้ระยะเวลาสั้น ๆ

2.3.2 ขั้นสอน เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ด้วยกิจกรรม หลายรูปแบบ เช่น

2.3.2.1 การสนทนาหรือการอภิปราย เป็นการพูดคุยซักถามระหว่างเด็กกับผู้สอน หรือเด็กกับเด็ก เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ด้านการพูดและการฟัง โดยการกำหนดประเด็นในการสนทนาหรืออภิปราย เด็กจะได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้สอนเปิดโอกาสให้เด็กซักถามโดยใช้คำถามกระตุ้นหรือเล่าประสบการณ์ที่แปลกใหม่ นำเสนอปัญหาที่ท้าทายความคิด การยกตัวอย่าง การใช้สื่อประกอบการสนทนาหรือการอภิปราย ควรใช้สื่อของจริง ของจำลอง รูปภาพ หรือสถานการณ์จำลอง

2.3.2.2 การเล่านิทานหรือการอ่านนิทาน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนเล่าหรืออ่านเรื่องราวจากนิทานโดยการใช้น้ำเสียงประกอบการเล่าแตกต่างตามบุคลิกของตัวละคร ซึ่งผู้สอนควรเลือกสาระของนิทานให้เหมาะสมกับวัย สื่อที่ใช้อาจเป็นหนังสือนิทาน หนังสือภาพ แผ่นภาพ หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หรือการแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง โดยผู้สอนใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น ในนิทานเรื่องนี้ มีตัวละครอะไรบ้าง เหตุการณ์ในนิทานเรื่องนี้เกิดที่ไหน เวลาใด หรือลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนิทาน นิทานเรื่องนี้มีปัญหาอะไรบ้างและเด็ก ๆ ชอบเหตุการณ์ใดในนิทานเรื่องนี้มากที่สุด

2.3.2.3 การสาธิต เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ และเด็กได้อภิปรายและร่วมกันสรุปการเรียนรู้การสาธิตในบางครั้งอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับผู้สอน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงด้วยตนเอง เช่น การเพาะเมล็ดพืช การประกอบอาหาร การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา

2.3.2.4 การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติ ทดลอง การคิดแก้ปัญหา มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะภาษาส่งเสริมให้เด็กเกิดข้อสงสัย สืบค้นคำตอบด้วยตนเอง ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างง่าย สรุปผลการทดลอง อภิปรายผลการทดลอง และสรุปการเรียนรู้โดยกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ เช่น การเลี้ยงหนอนผีเสื้อ การปลูกพืช ฝึกการสังเกตการไหลของน้ำ

2.3.2.5 การประกอบอาหาร เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการทดลอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือทดสอบและปฏิบัติการด้วยตนเอง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของผัก เนื้อสัตว์ ผลไม้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ต้ม นึ่ง ผัด อด หรือการรับประทานสด เด็กจะได้รับประสบการณ์จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหารการรับรู้รสชาติและกลิ่นของอาหารด้วยการใช้ประสาทสัมผัส และการทำงานร่วมกัน เช่น การทำอาหารจากไข่

2.3.2.6 การเพาะปลูก เป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้การบูรณาการ จะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์โดยทำความเข้าใจความต้องการของสิ่งมีชีวิตในโลก และช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว โดยการสังเกต เปรียบเทียบ และการคิดอย่างมีเหตุผลซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบและเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3.2.7 การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาที่ให้เด็กได้เรียนรู้สภาพความเป็นจริงนอกห้องเรียน จากแหล่งเรียนรู้ในสถาศึกษาหรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น ห้องสมุด สวนสมุนไพร วัด ไปรษณีย์ พิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก โดยผู้สอนและเด็กร่วมกันวางแผนศึกษาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ การเดินทาง และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการไปศึกษานอกสถานที่

2.3.2.8 การเล่นบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมให้เด็กสมมติตนเองเป็นตัวละครและแสดงบทบาทต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ความรู้สึกของเด็กในการแสดง เพื่อให้เด็กเข้าใจเรื่องราว ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ควรใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติ เช่น หุ่นสวมศีรษะที่คาดศีรษะรูปคนและสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของจริงชนิดต่าง ๆ

2.3.2.9 การร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับภาษา จังหวะและการแสดงท่าทางให้สัมพันธ์กับเนื้อหาของเพลงหรือคำคล้องจอง ผู้สอนควรเลือกเพลงหรือคำคล้องจองให้เหมาะกับวัยของเด็ก

2.3.2.10 การเล่นใช้เกม เป็นกิจกรรมที่นำเกมการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นกลุ่ม เกมที่นำมาเล่นไม่ควรเน้นการแข่งขัน

2.3.2.11 การแสดงละคร เป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการลำดับเรื่องราวการเรียงลำดับเหตุการณ์หรือเรื่องราวจากนิทาน การใช้ภาษาในการสื่อสารของตัวละคร เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจบุคลิกลักษณะของตัวละครที่เด็กสวมบทบาท สื่อที่ใช้ เช่น ชุดการแสดงที่สอดคล้องกับบทบาทที่ได้รับ บทสนทนาที่เด็กใช้ฝึกสนทนาประกอบการแสดง

2.3.2.12 การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้แนวทางการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนด เพื่อให้เด็กได้ฝึกการแก้ปัญหา เช่น น้ำท่วม โรคระบาด พบคนแปลกหน้า

2.4 สื่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์/กิจกรรมในวงกลม

2.4.1 สื่อของจริงที่อยู่ใกล้ตัว และสื่อจากธรรมชาติหรือวัสดุท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ ใบไม้ เปลือกหอย เสื้อผ้า

2.4.2 สื่อที่จำลองขึ้น เช่น ต้นไม้ ตุ๊กตาสัตว์

2.4.3 สื่อประเภทภาพ เช่น ภาพพลิก ภาพโปสเตอร์ หนังสือภาพ

2.4.4 สื่อเทคโนโลยี เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องขยายเสียง โทรศัพท์ แม่เหล็กแว่นขยาย เครื่องชั่ง กล้องถ่ายรูปดิจิตอล

2.4.5 สื่อแหล่งเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น แปลงเกษตร สวนผัก สมุนไพร ร้านค้า สวนสัตว์ แหล่งประกอบการในท้องถิ่น

2.5 ข้อเสนอแนะ

2.5.1 การจัดกิจกรรมควรยึดหลักการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า และมีโอกาสค้นพบด้วยตนเองให้มากที่สุด

2.5.2 ผู้สอนควรยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายของเด็ก และให้โอกาสเด็กได้ฝึกคิดแสดงความคิดเห็น ฝึกตั้งคำถาม

2.5.3 อาจเชิญวิทยากร เช่น พ่อแม่ ตำรวจ หมอ ฯลฯ มาให้ความรู้แทนผู้สอน เพื่อช่วยให้เด็กสนใจและสนุกสนานยิ่งขึ้น

2.5.4 ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมหรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ผู้สอนควรใช้คำถามปลายเปิดที่ชวนให้เด็กคิด หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่มีคำตอบ "ใช่" "ไม่ใช่" หรือมีคำตอบให้เด็กเลือก และผู้สอนควรให้เวลาเด็กคิดคำตอบ

2.5.5 ช่วงระยะเวลาที่จัดกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสนใจของเด็กและความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เช่น กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การประกอบอาหารการเพาะปลูก อาจใช้เวลานานกว่าที่กำหนดไว้

2.5.6 ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนไปทั้งหมดให้เด็กได้เข้าใจดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้สอนอาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม ฯลฯ ในการสรุปเรื่องราว

3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ การรับรู้เกี่ยวกับความงามและส่งเสริมกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์ตามความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ โดยใช้ศิลปะ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การพับ ตัด ฉีก ปะ ฯลฯ

3.1 จุดประสงค์

3.1.1 เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมือและตาให้ประสานสัมพันธ์กัน

3.1.2 เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ชื่นชมในสิ่งที่สวยงาม

3.1.3 เพื่อส่งเสริมการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3.1.4 เพื่อส่งเสริมการแสดงออกและมีความมั่นใจในตนเอง

3.1.5 เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคม

3.1.6 เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา อธิบายผลงานของตนได้

3.1.7 เพื่อฝึกทักษะการสังเกต การคิดและการแก้ปัญหา

3.1.8 เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ

3.2 ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

3.2.1 การวาดภาพและระบายสี เช่น การวาดภาพด้วยสีเทียน สีไม้ สีน้ำ

3.2.2 การเล่นกับสีน้ำ เช่น การเป่าสี การหยดสี การพับสี การเทสี การละเลงสีด้วยนิ้วมือ

3.2.3 การพิมพ์ภาพ เช่น การพิมพ์ภาพด้วยพืช การพิมพ์ภาพด้วยวัสดุต่าง ๆ

3.2.4 การปั่น เช่น การปั่นดินเหนียว การปั่นแป้งปั่น การปั้นดินน้ำมัน การปั่นแป้งขนมปัง

3.2.5 การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น การพับใบตอง การฉีกกระดาษเส้น การตัดภาพต่าง ๆ การปะติดวัสดุ

3.2.6 การประดิษฐ์ เช่น ประดิษฐ์เศษวัสดุ

3.2.7 การร้อย เช่น การร้อยลูกปัด การร้อยหลอดกาแฟ การร้อยหลอดด้าย

3.2.8 การสาน เช่น การสานกระดาษ การสานใบตอง การสานใบมะพร้าว

3.3 แนวการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.3.1 เตรียมจัดโต๊ะและอุปกรณ์ให้พร้อมและเพียงพอก่อนทำกิจกรรม อย่างน้อย 2 กิจกรรมโดยจัดไว้หลาย ๆ กิจกรรม และอย่างน้อย 3-5 กิจกรรม เพื่อให้เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ

3.3.2 ควรสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กมีวินัยในการอยู่ร่วมกัน

3.3.3 การเปลี่ยนและหมุนเวียนทำกิจกรรม ต้องสร้างข้อตกลงกับเด็กให้ชัดเจน เช่น หากกิจกรรมใดมีเพื่อนครบจำนวนที่กำหนดแล้ว ให้คอยจนกว่าจะมีที่ว่าง หรือให้ทำกิจกรรรมอื่นก่อน

3.3.4 กิจกรรมใดเป็นกิจกรรมใหม่ หรือการใช้วัสดุอุปกรณ์ใหม่ ครูจะต้องอธิบายวิธีการทำ วิธีการใช้ วิธีการทำความสะอาด และการเก็บของเข้าที่

3.3.5 เมื่อทำงานเสร็จหรือหมดเวลา ควรเตือนให้เด็กเก็บวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้เข้าที่และช่วยกันดูแลห้องให้สะอาด

3.4 สื่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3.4.1 การวาดภาพและระบายสี

3.4.1.1 สีเทียนแท่งใหญ่ สีไม้ สีชอล์ก สีน้ำ

3.4.1.2 พู่กันขนาดใหญ่ (ประมาณเบอร์ 12)

3.4.1.3 กระดาษ

3.4.1.4 เสื้อคลุม หรือผ้ากันเปื้อน

3.4.2 การเล่นกับสีน้ำ

3.4.2.1 การเป่าสี มีกระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ

3.4.2.2 การหยดสี มีกระดาษ หลอดกาแฟ สีน้ำ พู่กัน

3.4.2.3 การพับสี มีกระดาษ สีน้ำ พู่กัน

3.4.2.4 การเทสี มีกระดาษ สีน้ำ

3.4.2.5 การละเลงสีด้วยนิ้วมือ มีกระดาษ สีน้ำ แป้งเปียก

3.4.3 การพิมพ์ภาพ

3.4.3.1 แม่พิมพ์ต่าง ๆ จากของจริง เช่น นิ้วมือ ใบไม้ ก้านกล้วย

3.4.3.2 แม่พิมพ์จากวัสดุอื่น ๆ เช่น เชือก เส้นด้าย ตรายาง

3.4.3.3 กระดาษ ผ้าเช็ดมือ สิโปสเตอร์ หรือสีน้ำ หรือสีฝุ่น

3.4.4 การปั้น เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว แป้งโดว์ แผ่นรองปั้น แม่พิมพ์รูปต่าง ๆ ไม้นวดแป้ง

3.4.5 การพับ ฉีก ตัด ปะ เช่น กระดาษ หรือวัสดุอื่น ๆ ที่จะใช้พับ ฉีก ตัด ปะ กรรไกรขนาดเล็กปลายมน กาวน้ำหรือแป้งเปียก ผ้าเช็ดมือ

3.4.6 การประดิษฐ์ เช่น เศษวัสดุต่าง ๆ มีกล่องกระดาษ แกนกระดาษ เศษผ้า เศษไหม กาว กรรไกร สี ผ้าเช็ดมือ

3.4.7 การร้อย เช่น ลูกปัด หลอดกาแฟ หลอดด้าย

3.4.8 การสาน เช่น กระดาษ ใบตอง ใบมะพร้าว

3.5 ข้อเสนอแนะ

3.5.1 ควรสร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้มีความสดชื่น แจ่มใส แต่ควรมีระเบียบวินัย

3.5.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ควรพยายามหาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ก่อนเป็นอันดับแรก

3.5.3 ก่อนให้เด็กทำกิจกรรม ต้องอธิบายวิธีใช้วัสดุที่ถูกต้องให้เด็กทราบ พร้อมทั้งสาธิตให้ดูจนเข้าใจเช่น การใช้พู่กันหรือกาว จะต้องปาดพู่กันหรือกาวนั้นกับขอบภาชนะที่ใส่ เพื่อไม่ให้กาวหรือสีไหลเลอะเทอะ

3.5.4 ควรให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประเภทใดประมาณหนึ่งร่วมกันในกลุ่มย่อยเพื่อฝึกการวางแผนและการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น

3.5.5 ควรแสดงความสนใจและชื่นชมผลงานของเด็กทุกคน และนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ

3.5.6 หากพบว่าเด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมเดียวทุกครั้ง ควรชักชวนให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้างเพราะกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แต่ละประเภทพัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำตามที่แนะนำได้ควรให้แรงเสริมทางบวกทุกครั้ง

3.5.7 เมื่อเด็กทำงานเสร็จ ควรให้เล่าเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ทำหรือภาพที่วาด โดยครูหรือผู้สอนบันทึกเรื่องราวที่เด็กเล่า และวันที่ที่ทำ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าและระดับพัฒนาการของเด็ก โดยเขียนด้วยตัวบรรจง และให้เด็กเห็นลีลามือในการเขียนที่ถูกต้อง และมีโอกาสคุ้นเคยกับตัวหนังสือ

3.5.8 เก็บผลงานชิ้นที่แสดงความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลสังเกตพัฒนาการของเด็ก และเมื่อถึงวันสุดสัปดาห์หรือสองสัปดาห์หรือสิ้นเดือน ผู้สอนควรฝากผลงานกระดาษไปให้พ่อแม่ผู้ปกครองดูบ้าง เพื่อทราบพัฒนาการของเด็ก

4. กิจกรรมการเล่นตามมุม

กิจกรรมการเล่นตามมุม เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นกับสื่อและเครื่องเล่นอย่างอิสระตามมุมเล่น/มุมประสบการณ์ ซึ่งพื้นที่หรือมุมต่าง ๆ เหล่านี้ เด็กมีโอกาสเลือกเล่นได้อย่างเสรีตามความสนใจและความต้องการของเด็ก ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย อนึ่ง การเล่นตามมุม

อาจให้เด็กเลือกทำกิจกรรมที่ครูจัดเสริมขึ้น เช่น เกมการศึกษา เครื่องเล่นสัมผัส กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประเภทต่าง ๆ

4.1 จุดประสงค์

4.1.1 เพื่อส่งเสริมให้รู้จักปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีวินัยเชิงบวก รู้จักการรอคอย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และให้อภัย

4.1.2 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา คือ การฟัง การพูด

4.1.3 เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และสิ่งแวดล้อม

4.1.4 เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการสำรวจ การสังเกต และการทดลอง

4.1.5 เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีเหตุผลเหมาะสมกับวัย

4.1.6 เพื่อส่งเสริมให้เด็กฝึกคิด วางแผน และตัดสินในการทำกิจกรรม

4.1.7 เพื่อส่งเสริมให้มีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

4.1.8 เพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

4.2 ขอบข่าย/เนื้อหากิจกรรม

4.2.1 การจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ อาจจัดได้หลายลักษณะ เช่น จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมเล่นในช่วงเวลาเดียวกันอย่างอิสระ

4.2.2 มุมบทบาทสมมติ จัดเพื่อให้เด็กได้เล่นในสิ่งที่ชอบ เช่น เล่นเกี่ยวกับบทบาทของแต่ละอาชีพ หรือแต่ละหน้าที่ที่เด็ก ๆ เลียนแบบบทบาท

4.2.3 มุมบล็อก เป็นมุมที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์ผ่านการสร้าง

4.2.4 มุมหนังสือ เป็นมุมที่เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับภาษา จากการฟัง การพูด การอ่าน การเล่าเรื่อง หรือการยืม-คืนหนังสือ

4.2.5 มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา เป็นมุมที่เด็กได้เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว ผ่านการเล่น ทดลองอย่างง่าย ได้ศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกต เปรียบเทียบ จัดจำแนก จัดหมวดหมู่

4.2.6 มุมเครื่องเล่นสัมผัส เป็นมุมที่เด็กจะได้ฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาการสร้างสรรค์ เช่น การร้อย การสาน การต่อเข้า การถอดออก

4.3 แนวการจัดกิจกรรมการเล่นตามมุม

4.3.1 แนะนำมุมเล่นใหม่ เสนอแนะวิธีใช้ การเล่นของเล่นบางชนิด

4.3.2 เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่น

4.3.3 ครูเปิดโอกาสให้เด็กคิด วางแผน ตัดสินใจเลือกเล่นอย่างอิสระ เลือกทำกิจกรรมที่จัดขึ้นตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

4.3.4 ขณะเด็กเล่น/ทำงาน ครูอาจชี้แนะ หรือมีส่วนร่วมในการเล่นกับเด็กได้

4.3.5 เด็กต้องการความช่วยเหลือและคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นของเด็ก พร้อมทั้งจดบันทึกพฤติกรรมที่น่าสนใจ

4.3.6 เตือนให้เด็กทราบล่วงหน้าก่อนหมดเวลาเล่น ประมาณ 3 - 5 นาที

4.3.7 ให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรม

4.4 สื่อกิจกรรมการเล่นตามมุม

4.4.1 มุมบทบาทสมมติ อาจจัดเป็นมุมเล่นต่าง ๆ เช่น

4.4.1.1 มุมบ้าน

1) ของเล่นเครื่องครัว เครื่องใช้ในบ้าน เช่น เตา กระทะ ครก กาน้ำ เขียง มีดพลาสติก หม้อ จาน ช้อน ถ้วย ชาม กะละมัง

2) เครื่องเล่นตุ๊กตา เช่น เสื้อผ้าตุ๊กตา เตียง เปลเด็ก ตุ๊กตา

3) เครื่องแต่งบ้านจำลอง เช่น ชุดรับแขก โต๊ะเครื่องแป้ง หมอนอิง หวี ตลับแป้ง กระจกขนาดเห็นเต็มตัว

4) เครื่องแต่งกายบุคคลอาชีพต่าง ๆ ที่ใช้แล้ว เช่น ชุดเครื่องแบบทหาร ตำรวจ ชุดเสื้อผ้าผู้ใหญ่ชายและหญิง รองเท้า กระเป๋าถือที่ไม่ใช้แล้ว

5) โทรศัพท์ เตารีดจำลอง ที่รีดผ้าจำลอง

6) ภาพถ่ายและรายการอาหาร

4.4.1.2 มุมหมอ

1) เครื่องเล่นจำลองแบบเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์การรักษาผู้ป่วย เช่น หูฟัง เสื้อคลุมหมอ

2) อุปกรณ์สำหรับเลียนแบบการบันทึกข้อมูลผู้ป่วย เช่น กระดาษ ดินสอ ฯลฯ

3) เครื่องชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง

4.4.1.3 มุมร้านค้า

1) กล่องและขวดผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้แล้ว

2) ผลไม้ ผักจำลอง

3) อุปกรณ์ประกอบการเล่น เช่น เครื่องคิดเลข ลูกคิด ธนบัตรจำลอง ฯลฯ

4) ป้ายชื่อร้าน

5) ป้ายชื่อผลไม้ ผักจำลอง

4.4.1.4 มุมบล็อก

1) ไม้บล็อกหรือแท่งไม้ที่มีขนาดและรูปทรงต่าง ๆ กัน เช่น บล็อกตัน บล็อกโต๊ะ จำนวนตั้งแต่ 50 ชิ้นขึ้นไป

2) ของเล่นจำลอง เช่น รถยนต์ เครื่องบิน รถไฟ คน สัตว์ ต้นไม้

3) ภาพถ่ายต่าง ๆ

4) ที่จัดเก็บไม้บล็อกหรือแท่งไม้ อาจเป็นชั้นลังไม้หรือพลาสติกแยกตามรูปทรง ขนาด

4.4.1.5 มุมหนังสือ

1) หนังสือภาพนิทาน หนังสือภาพที่มีคำและประโยคสั้น ๆ พร้อมภาพ

2) ชั้นหรือที่วางหนังสือ

3) อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างบรรยากาศการอ่าน เช่น เสื่อ พรม หมอน

4) สมุดเซ็นยืมหนังสือกลับบ้าน

5) อุปกรณ์สำหรับการเขียน

6) อุปกรณ์เสริม เช่น เครื่องเสียง แผ่นนิทานพร้อมหนังสือนิทาน หูฟัง

4.4.1.6 มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติศึกษา

1) วัสดุต่าง ๆ จากธรรมชาติ เช่น เมล็ดพืชต่าง ๆ เปลือกหอย ดิน หิน แร่ ฯลฯ

2) เครื่องมือเครื่องใช้ในการสำรวจ สังเกต ทดลอง เช่น แว่นขยาย แม่เหล็ก เข็มทิศ เครื่องชั่ง

4.4.2 ข้อเสนอแนะ

4.4.2.1 ขณะเด็กเล่น ผู้สอนต้องสังเกตความสนใจในการเล่นของเด็ก หากพบว่ามุมใด เด็กส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะเล่น ควรเปลี่ยนหรือจัดสื่อในมุมเล่นใหม่ เช่น มุมบ้าน อาจดัดแปลงหรือเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนเป็นมุมร้านค้า มุมเสริมสวย มุมหมอ ฯลฯ

4.4.2.2 หากมุมใดมีจำนวนเด็กในมุมมากเกินไป ควรเปิดโอกาสให้เด็กคิดแก้ปัญหา สร้างข้อตกลงร่วมกันหรือชักชวนเลือกเล่นมุมใหม่

4.4.2.3 หากเด็กเลือกมุมเล่นมุมเดียวเป็นระยะเวลานาน ควรชักชวนให้เด็กเลือกมุมอื่น ๆ ด้วยเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ ด้วย

4.4.2.4 การจัดสื่อหรือเครื่องเล่นในแต่ละมุม ควรมีการทำความสะอาดและสับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมเป็นระยะ โดยคำนึงถึงลำดับขั้นการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เก็บหนังสือนิทานบางเล่มที่เด็กหมดความสนใจ และแนะนำหนังสือนิทานใหม่มาวางแทน

5. กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

กิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้ออกไปนอกห้องเรียนไปสู่สนามเด็กเล่นทั้งที่บริเวณกลางแจ้งและในร่ม เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลัง และแสดงออกอย่างอิสระโดยยึดความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นหลัก

5.1 จุดประสงค์

5.1.1 เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ให้สามารถเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่ว และกล้ามเนื้อเล็กในการประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ

5.1.2 เพื่อส่งเสริมให้มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี

5.1.3 เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด

5.1.4 เพื่อส่งเสริมการปรับตัวในการเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

5.1.5 เพื่อเรียนรู้การระมัดระวังรักษาความปลอดภัยทั้งของตนเองและผู้อื่น

5.1.6 เพื่อฝึกการคิดตัดสินใจและแก้ปัญหา

5.1.7 เพื่อส่งเสริมให้มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมรอบตัว

5.1.8 เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก ฯลฯ

5.2 ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

5.2.1 เครื่องเล่นสนาม

เครื่องเล่นสนาม หมายถึง เครื่องเล่นที่เด็กอาจปีนป่าย หมุน โยก ซึ่งทำออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น

5.2.1.1 เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย เช่น ตาข่ายสำหรับปีน ต้นไม้แห้งวางนอน

5.2.1.2 เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก ไม้กระดก

5.2.1.3 เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยรถสำหรับหมุนเล่น

5.2.1.4 ราวโหนขนาดเล็กสำหรับเด็ก

5.2.1.5 ต้นไม้สำหรับเดินทรงตัว หรือไม้กระดานแผ่นเดียว

5.2.1.6 เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เช่น รถสามล้อ รถลากจูง

5.2.1.7 บ่อทราย ทรายเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ชอบเล่น ทั้งทรายแห้ง ทรายเปียก นำมาก่อเป็นรูปต่าง ๆ ได้ และสามารถนำวัสดุอื่นมาประกอบการเล่นตกแต่งได้ เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย พิมพ์ขนม ที่ตักทราย ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง โดยอาจจัดให้อยู่ใต้ร่มเงาของต้นไม้ หรือสร้างหลังคา ทำขอบกั้นเพื่อมิให้ทรายกระจัดกระจาย บางโอกาสอาจพรมน้ำให้ชื้นเพื่อเด็กจะได้ก่อเล่น นอกจากนี้ ควรมีวิธีการปิดกั้นมิให้สัตว์เลี้ยงลงไปทำความสกปรกในบ่อทรายได้

5.2.2 ที่เล่นน้ำ

เด็กทั่วไปชอบเล่นน้ำมาก การเล่นน้ำนอกจากสร้างความพอใจและคลายความเครียดให้เด็กแล้ว ยังทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อีกด้วย เช่น เรียนรู้ทักษะการสังเกต จำแนก เปรียบเทียบ ปริมาตรอุปกรณ์ที่ใส่น้ำอาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะ หรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงพอที่เด็กจะยืนได้พอดีและควรมีผ้าพลาสติกกันเสื้อผ้าเปียกให้เด็กใช้คลุมระหว่างเล่น

5.2.3 บ้านตุ๊กตาหรือบ้านจำลอง

เป็นบ้านจำลองสำหรับให้เด็กเล่น จำลองแบบจากบ้านจริง ๆ อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทผ้าใบ กระสอบป่าน ของจริงที่ไม่ใช้แล้ว เช่น หม้อ เตา ชาม อ่าง เตารีด เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมติเป็นบุคคลในครอบครัว เสื้อผ้าผู้ใหญ่ที่ไม่ใช้แล้วสำหรับผลัดเปลี่ยน มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริง ๆ บางครั้งอาจจัดเป็นร้านขายของ สถานที่ทำการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเล่นสมมติตามจินตนาการของเด็กเอง

5.2.4 มุมช่างไม้

เด็กต้องการออกแรงเคาะ ตอก กิจกรรมการเล่นในมุมช่างไม้นี้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง ช่วยฝึกการใช้มือและการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา นอกจากนี้ยังฝึกให้รักงานและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

5.2.5 เกมการละเล่น

กิจกรรมการเล่นเกมการละเล่นที่จัดให้เด็กเล่น เช่น เกมการละเล่นของไทย เกมการละเล่นของท้องถิ่น เช่น มอญซ่อนผ้า รีรีข้าวสาร แม่งู โพงพาง ฯลฯ การละเล่นเหล่านี้ต้องใช้บริเวณที่กว้าง การเล่นอาจเล่นเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ ก่อนเล่นครูอธิบายกติกาและสาธิตให้เด็กเข้าใจ

ไม่ควรนำเกมการละเล่นที่มีกติกายุ่งยากและเน้นการแข่งขันแพ้ชนะมาจัดกิจกรรมให้กับเด็กวัยนี้ เพราะเด็กจะเกิดความเครียดและสร้างความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง

5.3 แนวการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

5.3.1 เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลง

5.3.2 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่นให้พร้อม การติดตั้งเครื่องเล่นควรติดตั้งบนพื้นสนามหญ้าเพื่อว่าจะได้ปลอดภัย และควรติดตั้งให้ห่างกันพอสมควร เมื่อเกิดการลัดตกหกล้มจะได้ไม่ฟาดถูกคนอื่น หรือเครื่องเล่นอื่น

5.3.3 สาธิตการเล่นเครื่องเล่นสนามบางชนิด

5.3.4 ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจและให้เวลาเล่นนานพอควร

5.3.5 ครูควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย (ไม่ควรจัดกิจกรรมพลศึกษา) เช่น การเล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบ้านตุ๊กตา เล่นในมุมช่างไม้ เล่นบล็อกกลวง เครื่องเล่นสนาม เกมการละเล่น เล่นอุปกรณ์กีฬาสำหรับเด็กเล่นเครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน เล่นของเล่นพื้นบ้าน (เดินกะลา ฯลฯ)

5.3.6 ขณะเด็กเล่นครูต้องคอยดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมการเล่นการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนของเด็ก

5.3.7 เมื่อหมดเวลาควรให้เด็กเก็บของใช้หรือของเล่นให้เรียบร้อย

5.3.8 ให้เด็กทำความสะอาดร่างกายและดูแลเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยหลังเล่น

5.4 สื่อกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง

5.4.1 เครื่องเล่นสนาม เช่น เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน

5.4.2 ที่เล่นทราย มีทรายละเอียด เครื่องเล่นทราย เครื่องตวง

5.4.3 ที่เล่นน้ำ มีภาชนะใส่น้ำ หรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูงที่เด็กจะยืนได้พอดี เสื้อคลุม อุปกรณ์เล่นน้ำ เช่น ถ้วยตวง ขวดต่าง ๆ

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 หมั่นตรวจตราเครื่องเล่นสนามและอุปกรณ์ประกอบให้อยู่ในสภาพที่ปลอดภัยและใช้การได้ดีอยู่เสมอ

5.5.2 ให้โอกาสเด็กเลือกเล่นกลางแจ้งอย่างอิสระทุกวัน อย่างน้อยวันละ 30 นาที

5.5.3 ขณะเด็กเล่นกลางแจ้ง ครูต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อระมัดระวังความปลอดภัยในการเล่นหากพบว่าเด็กแสดงอาการเหนื่อย อ่อนล้า ควรให้เด็กหยุดพัก

5.5.4 ไม่ควรนำกิจกรรมพลศึกษาสำหรับเด็กระดับประถมศึกษามาใช้สอนกับเด็กระดับปฐมวัยเพราะยังไม่เหมาะสมกับวัย

5.5.5 หลังจากเลิกกิจกรรมกลางแจ้ง ควรให้เด็กได้พักผ่อนหรือนั่งพัก ไม่ควรให้เด็กรับประทานอาหารกลางวันหรือดื่มนมทันที เพราะอาจทำให้เด็กอาเจียน เกิดอาการจุกแน่นได้

6. เกมการศึกษา

เกมการศึกษา (Didactic Games) เป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้เป็นพื้นฐานการศึกษา รู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสี รูปร่างจำนวน ประเภท และความสัมพันธ์เกี่ยวกับพื้นที่ ระยะ มีกฎเกณฑ์กติกาง่าย ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้

6.1 จุดประสงค์

6.1.1 เพื่อฝึกทักษะการสังเกต จำแนก และเปรียบเทียบ

6.1.2 เพื่อฝึกการแยกประเภท การจัดหมวดหมู่

6.1.3 เพื่อส่งเสริมการคิดหาเหตุผล และตัดสินใจในการแก้ปัญหา

6.1.4 เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้

6.1.5 เพื่อส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

6.1.6 เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

6.2 ขอบข่าย/เนื้อหา/กิจกรรม

6.2.1 การจับคู่ สามารถแบ่งได้หลายชนิด คือ เกมจับคู่ที่เหมือนกันหรือสิ่งเดียวกัน เช่น จับคู่ภาพที่เหมือนกันทุกประการ จับคู่ภาพกับเงาของสิ่งเดียวกัน จับคู่ภาพกับโครงร่างของสิ่งเดียวกัน จับคู่ภาพที่ซ่อนอยู่ในภาพหลัก เกมจับคู่ภาพที่เป็นประเภทเดียวกัน กมจับคู่ภาพสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน เกมจับคู่ภาพสัมพันธ์แบบตรงกันข้าม เกมจับคู่ภาพส่วนเต็มกับภาพแยกส่วน เกมจับคู่ภาพชิ้นส่วนที่หายไป เกมจับคู่ภาพที่ซ้อนกันเกมจับคู่ภาพที่สมมาตรกัน เกมจับคู่แบบอุปมาอุปไมย เกมจับคู่แบบอนุกรม

6.2.2 การต่อภาพให้สมบูรณ์ หรือภาพตัดต่อเพื่อให้เด็กฝึกสังเกตรายละเอียดของภาพที่เหมือนกันหรือต่างกัน เกี่ยวกับสี รูปร่าง ขนาด ลวดลาย

6.2.3 การวางภาพต่อปลาย (โดมิโน) เช่น โดมิโนภาพเหมือน โดมิโนภาพสัมพันธ์ โดมิโนผสม

6.2.4 การเรียงลำดับ เช่น เรียงลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่องในกิจวัตรประจำวัน วงจรชีวิตสัตว์เกมเรียงลำดับตามขนาด ความยาว ปริมาณ ปริมาตร จำนวน

6.2.5 การจัดหมวดหมู่ เช่น จัดหมวดหมู่ตามสี รูปทรง ขนาด ปริมาณ จำนวน ประเภท จัดหมวดหมู่กับสัญลักษณ์ จัดหมวดหมู่ภาพซ้อน

6.2.6 การศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต้)

6.2.7 การจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม)

6.2.8 การพื้นฐานการบวก

6.2.9 การหาความสัมพันธ์ตามลำดับที่กำหนด

6.3 แนวการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

6.3.1 การสอนเกมการศึกษาชุดใหม่ ควรสอนจากเกมง่าย ๆ จำนวนน้อยชิ้น วิธีการเล่นไม่ยุ่งยากก่อน

6.3.2 สาธิต/อธิบายวิธีเล่นเกมอย่างเป็นขั้นตอนตามประเภทของเกม

6.3.3 ให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

6.3.4 ขณะที่เด็กเล่นเกม ครูเป็นเพียงผู้แนะนำ

6.3.5 เมื่อเด็กเล่นกมแต่ละชุดเสร็จเรียบร้อย ควรให้เด็กตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเอง หรือร่วมกันตรวจกับเพื่อน หรือครูเป็นผู้ช่วยตรวจ

6.3.6 ให้เด็กนำเกมที่เล่นแล้วเก็บใส่กล่อง เข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้งก่อนเล่นเกมชุดอื่น

6.3.7 ก่อนหมดเวลา 7-10 นาที ผู้สอนเตือนให้เด็กเก็บของเข้าที่ ซึ่งนอกจากจะบอกเป็นคำพูดธรรมดาแล้วอาจร้องเพลงที่มีความหมายเตือนให้เก็บของเข้าที่

6.4 สื่อกิจกรรมเกมการศึกษา

6.4.1 เกมจับคู่

เพื่อให้เด็กได้ฝึกสังเกตสิ่งที่เหมือนกันหรือต่างกัน ซึ่งอาจเป็นการเปรียบเทียบภาพต่าง ๆ แล้วจัดเป็นคู่ ๆ ตามจุดมุ่งหมายของเกมแต่ละชุด

6.4.1.1 จับคู่ที่เหมือนกันหรือจับคู่สิ่งของเดียวกัน

6.4.1.2 จับคู่ภาพสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน

6.4.1.3 จับคู่ภาพชิ้นส่วนที่หายไป

6.4.1.4 จับคู่ภาพที่สมมาตรกัน

6.4.1.5 จับคู่ภาพที่สัมพันธ์กันแบบอุปมาอุปไมย

6.4.1.6 จับคู่ภาพแบบอนุกรม

6.4.2 เกมภาพตัดต่อ

6.4.2.1 ภาพตัดต่อที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนต่าง ๆ เช่น ผลไม้ ผัก

6.4.2.2 ภาพตัดต่อแบบมิติสัมพันธ์

6.4.3 เกมวางภาพต่อปลาย (โดมิโน)

6.4.3.1 โดมิโนภาพเหมือน

6.4.3.2 โดมิโนภาพสัมพันธ์

6.4.4 เกมเรียงลำดับ

6.4.4.1 เรียงลำดับภาพเหตุการณ์ต่อเนื่อง

6.4.4.2 เรียงลำดับขนาด

6.4.5 เกมจัดหมวดหมู่

6.4.5.1 ภาพสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาจัดเป็นพวก ๆ

6.4.5.2 ภาพเกี่ยวกับประเภทของใช้ในชีวิตประจำวัน

6.4.5.3 ภาพจัดหมวดหมู่ตามรูปร่าง สี ขนาด รูปทรงเรขาคณิต

6.4.6 เกมศึกษารายละเอียดของภาพ (ลอตโต)

6.4.7 เกมจับคู่แบบตารางสัมพันธ์ (เมตริกเกม)

6.4.8 เกมพื้นฐานการบวก

6.5 ข้อเสนอแนะ

6.5.1 การจัดประสบการณ์กมการศึกษาในระยะแรก ควรเริ่มสอนโดยใช้ของจริง เช่น การจับคู่กระป๋องแป้งที่เหมือนกัน หรือการเรียงลำดับกระป๋องแป้งตามลำดับสูง-ต่ำ

6.5.2 การเล่นเกมในแต่ละวัน อาจจัดให้เล่นทั้งเกมชุดใหม่และเกมชุดเก่า

6.5.3 ครูอาจให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเกมกับครูที่ละกลุ่ม หรือสอนทั้งชั้นตามความเหมาะสม

6.5.4 ครูอาจให้เด็กที่เล่นได้แล้ว มาช่วยแนะนำกติกาการเล่นในบางโอกาสได้

6.5.5 การเล่นเกมการศึกษา นอกจากใช้เวลาในช่วงกิจกรรมเกมการศึกษาตามตารางกิจกรรมประจำวันแล้ว อาจให้เด็กเลือกเล่นอิสระในช่วงเวลากิจกรรมการเล่นตามมุมได้

6.5.6 การเก็บเกมที่เล่นแล้ว อาจเก็บใส่กล่องเล็ก ๆ หรือใส่ถุงพลาสติก หรือใช้ยางรัดแยกแต่ละเกม แล้วจัดใส่กล่องใหญ่รวมไว้เป็นชุด

จากการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย เพื่อให้สอดคล้องกับ โครงสร้างและบริบทของโรงเรียน มีการวางแผนซึ่งจะต้องมีวิธีการกระทำเป็นกระบวนการขั้นตอนมีการประสานหน่วยงานที่จะต้องติดต่อประสานงานร่วมมือกันทั้งในขั้นของการวางแผนและการปฏิบัติตามแผนลายลักษณ์อักษรที่สามารถมองเห็นได้ มีรูปแบบที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ มีในการคาดการณ์ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ มีการวางแนวทางรองรับ การคิดคาดการณ์ หรือกะการไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำไม ทำที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และใครทำ มีส่วนร่วมวางแผน จัดทำหลักสูตร และพัฒนาหลักสูตร หน่วยการจัดประสบการณ์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลพัฒนาการ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชน เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.2.3 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการเรียงรู้แบบเรียงลำดับ จากสิ่งที่ง่าย ไปหายาก จากสิ่งที่ไม่มีความซับซ้อน ไปถึงเรื่องที่เริ่มมีการคิดวิเคราะห์อย่างง่าย ๆ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องดำเนินไปอย่าง ง่ายไปหายาก เพื่อให้เด็กค่อย ๆ เกิดการปรับตัว และมีการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีประสบการณ์การเรียนรู้จากการได้ลงทำกิจกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, น. 23) ได้กล่าวถึง การจัดประสบการณ์การณ์การเรียนรู้ปฐมวัย หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสดแก่ผู้เรียน

กมล ภู่ประเสริฐ (2553, น. 52) ได้กล่าวถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัยหมายถึง การปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามวัตประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนร่วมมือกันทำให้นักเรียนได้รับความรู้ความสามารถ จนมีประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่า เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของคม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553, น. 2) ได้กล่าวถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนด ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561, น. 139-140) ได้กล่าวถึง บทบาทในการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. คัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็ก ได้แก่ ผู้สอน พี่เลี้ยง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและคุณสมบัติของบุคลากร

2. ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้ที่ปฏิบัติงานกับเด็กได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 82) แผนการจัดประสบการณ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็กช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้เด็กปฐมวัยเกิดแนวคิด ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะ ค่านิยม และความเข้าใจอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมดุลสอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ผู้สอนทุกคนจึงจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้สามารถจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย

ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ผู้สอนควรดำเนินตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษา ผู้สอนควรศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียดจนเกิดความเข้าใจว่าจะต้องพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ การศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น เช่น คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ข้อมูลพัฒนาการเด็ก เป็นต้น

2. ออกแบบการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรออกแบบการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาษาปฐมวัย ในกรณีที่สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์แบบหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ โดยนำมาจากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ดังนี้

2.1 กำหนดหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์ โดยพิจารณาจากสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งระบุไว้ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย หัวเรื่องที่กำหนดควรมีลักษณะเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก สอดคล้องกับสภาพและบริบทในการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก หรือสามารถผนวกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืนการกำหนดหัวเรื่องสามารถทำ

วิธีที่ 1 ผู้สอนเป็นผู้กำหนด ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์โดยพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยและความสนใจของเด็ก

วิธีที่ 2 ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด ผู้สอนจะกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นแล้วนำเรื่องที่สนใจมากำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 3 เด็กเป็นผู้กำหนด ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจของเด็ก

ผู้สอนสามารถนำหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้มาจัดทำเป็นกำหนดการจัดประสบการณ์ประจำปีการศึกษา โดยคำนึงถึงฤดูกาล แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทศกาล ประเพณี และวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อเป็นการเตรียมว่าจะจัดประสบการณ์หัวเรื่องใดในช่วงเวลาใด ให้ครบ

ตามเวลาเรียนที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้ ผู้สอนควรจัดเตรียมให้มีช่วงเวลาสำหรับจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็ก และตระหนักว่าสามารถเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นกำหนดการจัดประสบการณ์ได้ตามความสนใจของเด็ก

2.2 กำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วย มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ทั้งประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ให้สัมพันธ์กันทุกองค์ประกอบ โดยนำมาจากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ซึ่งอาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งกำหนดเวลาเรียนของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์ 1-2 สัปดาห์ตามความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์ ตัวอย่างการกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ สำหรับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1-3 หน่วยละ 1 สัปดาห์แสดงไว้ในตัวอย่างที่ (1.1) (2.1) และ (3.1)

2.2.1 มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของหน่วยการจัดประสบการณ์ที่คาดว่าการจัดประสบการณ์ในหน่วยนั้น ๆ จะนำพาเด็กไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ตามวัย การกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี และสภาพที่พึงประสงค์ของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์จะต้องครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน แต่ไม่จำเป็นต้องครบทุกมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้สอนสามารถนำมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์จากการวิเคราะห์สาระการเรียบรู้รายปีในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ในส่วนที่สัมพันธ์กับสาระที่ควรเรียนรู้ที่เลือกมาจัดในหน่วยการจัดประสบการณ์

2.2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับเด็กเมื่อทำกิจกรรมในหน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนสามารถกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยพิจารณาจากสภาพที่พึงประสงค์แล้วปรับเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ ทั้งนี้ การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สามารถกำหนดให้สัมพันธ์กับสาระที่ควรเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์หรือปรับให้สอดคล้องกับความสามารถในขณะนั้นของเด็ก โดยเชื่อว่าความสามารถดังกล่าวเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสามารถตามสภาพที่พึงประสงค์ต่อไปหรือกำหนดตามสภาพที่พึงประสงค์ก็ได้ โดยพิจารณาจากความสามารถของเด็กที่ผู้สอนรับผิดชอบเป็นหลักจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดยจำนวนจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์อาจแตกต่างกันได้ แต่ควรกำหนดจำนวนวนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ไม่มากเกินไป เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

2.2.3 สาระการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ การกำหนดสาระการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญสำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ดังนี้

2.2.3.1 ประสบการณ์สำคัญ กำหนดประสบการณ์สำคัญที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับหน่วยการจัดประสบการณ์ที่กำหนด เพื่อพัฒนาเด็กให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนสามารถคัดเลือกประสบการณ์สำคัญจากหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในส่วนที่สัมพันธ์กับสาระที่ควรเรียบรู้ที่กำหนดไว้ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้

รายปี โดยพิจารณาให้ประสบการณ์สำคัญของแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถพิจารณาปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มเติมประสบการณ์สำคัญได้ตามความเหมาะสม เมื่อเวลาเขียนแผนการจัดประสบการณ์และประสบการณ์สำคัญที่กำหนดจะต้องปรากฏในการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ

2.2.3.2 สาระที่ควรเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดของสาระที่ควรเรียนรู้ โดยการคัดเลือกสาระที่ควรเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับหัวเรื่องของหน่วยการจัดประสบการณ์จากหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยมากำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมทั้งในลักษณะที่เป็นแนวคิด เนื้อหา ทักษะ หรือเจตคติ ให้สัมพันธ์กับชื่อหน่ายการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงสิ่งที่เด็กรู้แล้ว สิ่งที่เด็กต้องการรู้ และสิ่งที่เด็กควรรู้ พิจารณาให้มีระดับความยากง่ายของสาระที่ควรเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ทั้งนี้ เมื่อกำหนดสาระที่ควรเรียนรู้ครบทุกหน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ควรมีสาระที่ควรเรียนรู้ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร
สถานศึกษาปฐมวัย

3. เขียนแผนการจัดประสบการณ์

3.1 เขียนแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ ออกแบบและกำหนดกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์ ครอบคลุมกิจกรรมประจำวันที่ระบุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตลอดทั้งสัปดาห์ไว้ล่วงหน้า การเขียนแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงสาระการเรียนรู้ทั้งประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ตามหน่วยการจัดประสบการณ์ที่ได้ออกแบบไว้ การกำหนดกิจกรรมต้องพิจารณาถึงความสมดุลของพัฒนาการทุกด้านเป็นอันดับแรก จัดให้มีความหลากหลายของกิจกรรม มีความสอดคล้องกันและเป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์ ตามคู่มือฉบับนี้ใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม ซึ่งเป็นการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมทั้ง 4 ด้าน เป็นกิจกรรมประจำวัน จึงได้เขียนแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์ ซึ่งแสดงกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมดังตัวอย่างที่ (1.2) (2.2) และ (3.2)

3.2 เขียนแผนการจัดประสบการณ์รายวัน ระบรายละเอียดที่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และการประเมินผลกำหนดวิธีการดำเนินกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์เป็นขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบโดยคำนึงถึงวัย พัฒนาการ ช่วงความสนใจของเด็ก และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการ สิ่งที่ผู้สอนควรคำนึงถึงในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย คือ การออกแบบกิจกรรมตามหลักการจัดประสบการณ์และแนวทางการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไม่ใช่รูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เช่น การเขียนแบบตาราง แบบกึ่งตาราง หรือแบบความเรียง ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่นำไปใช้ได้จริง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพคู่มือฉบับนี้นำเสนอตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์รายวันไว้ระดับชั้นละ 1 วัน ดังตัวอย่างที่ (1.3) (2.3) และ (3.3)

เมื่อเขียนแผนการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนควรนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดประสบการณ์จริง ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับกับทั้งการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และการจัดประสบการณ์จริงสำหรับเด็ก ไม่ควรละเลยการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพราะแผนการจัดประสบการณ์ที่ดีย่อมนำไปสู่การสอนที่ดี และควรให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์ ทั้งที่มีการออกแบบไว้ล่วงหน้าและเกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ รวมถึงประสบการณ์ที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูในกิจวัตรประจำวันด้วย

4. บันทึกหลังการจัดประสบการณ์

หลังจากจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนควรบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ ทั้งการบันทึกผลการจัดประสบการณ์ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ รวมทั้งไตร่ตรองคิดทบทวนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของตนเอง ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถบันทึกได้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่ต้องการ คู่มือฉบับนี้ได้แสดงตัวอย่างแบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ ดังตัวอย่างที่ (1.4) (2.4) และ (3.4) ซึ่งเป็นการบันทึกพฤติกรรมของเด็กตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะของการตรวจสอบรายการ และบันทึกเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ทั้งในเรื่องความยากง่ายของกิจกรรมที่กำหนด ความเหมาะสมของสื่อ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม และข้อมูลอื่น ๆ ที่ผู้สอนคาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กในการจัดประสบการณ์ครั้งต่อไปในลักษณะของการเขียนบรรยาย ทั้งนี้ ผู้สอนสามารถปรับเปลี่ยนหรือออกแบบแบบบันทึกหลังการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของตนเองได้ตามความเหมาะสม

จากการการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ปฐมวัย ดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอนเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คัดเลือกบุคลากรที่ทำงานกับเด็กได้แก่ ผู้สอน พี่เลี้ยง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและคุณสมบัติของบุคลากร ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้ที่ปฏิบัติงานกับเด็กได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ก้าวหน้าอยู่เสมอ

2.2.4 การจัดสภาพแวดล้อมสื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีการจัดสภาพล้อมล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ที่ไม่เหมือนกันอยู่แล้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมภายนอกของสถานศึกษา และบริบทภายในสถานศึกษาว่าเป็นเช่นไรสถานศึกษาจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับสิ่งนั้น ๆ และขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่าเล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้มาก น้อยเช่นไร

นรา ประสงค์ และเสรี ลาชโรจน์ (2546, น. 60) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง 1) สภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพการดำรงชีวิตประจำวันในสถานศึกษาได้ 2) สภาพแวดล้อมที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะช่วยพัฒนาคนในสถานศึกษาได้อย่างรอบด้าน 3) สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชน

เฉลิมลาภ ทองอาจ และคณะ (2554, น. 146) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง แหล่งที่มีข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศหรือความรู้ต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง หรือด้วยการแนะนำของผู้สอน โดยทั่วไปมักหมายถึงสถานที่เปิดให้ผู้เรียนหรือบุคคลทั่วไปสามารถศึกษาความรู้ด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และพิพิธภัณฑ์

กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2563, น. 149) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย หมายถึง

1. ช่วยสร้างเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการมาโรงเรียนหรือมีความสุขในการมาเรียน
3. ช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการต่าง ๆ และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน
4. เป็นแหล่งเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหรือแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตัวเอง
5. เป็นสถานที่ใช้สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ
6. เป็นสถานที่สมาคมติดต่อกับผู้สอนและผู้เรียนในวัยต่าง ๆ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561, น. 139-140) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมและจัดบริการทางการศึกษาให้เด็กได้เข้าเรียนอย่างทั่วถึง เสมอภาคและปฏิบัติการรับเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัย

3. สนับสนุนการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

4. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547, น. 112-114) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนที่สร้างเสริมให้เด็กทำกิจกรรมได้เต็มตามศักยภาพและความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล

2. จากการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กของเด็กปฐมวัย ดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า การมีวิสัยทัศน์ เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ช่วยยกระดับคุณภาพการดำรงชีวิตประจำวันในสถานศึกษาได้ ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นแหล่งที่มีข้อมูล ข่าวสารสารสนเทศหรือความรู้ต่าง ๆ ที่ให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจทั่วไปสามารถไปศึกษาคันคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง หรือด้วยการแนะนำของผู้สอนมีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ และพิพิธภัณฑ์ ส่งเสริมทักษะกระบวนการต่าง ๆ และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เป็นสถานที่ใช้สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวิชาการ เป็นสถานที่สมาคมติดต่อกับผู้สอนและผู้เรียนในวัยต่าง ๆ จัดบริการทางการศึกษาให้เล็กใช้

เข้าเรียนอย่างทั่วถึงเสมอภาค และปฏิบัติการรับเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนด สนับสนับสนุการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัย สนับสนุนการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนที่สร้างเสริมให้เด็กทำกิจกรรมได้เต็มตามศักยภาพและความแตกต่างของเด็ก แต่ละบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 104) การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวอีกทั้งสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ เป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจดประสงค์ที่วางไว้ ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ทำให้สิ่งที่เป็นนามธรรมเข้าใจยากเปลี่ยนเป็นรูปธรรมที่เด็กเข้าใจง่าย เรียนรู้ได้ง่าย รวดเร็ว เพลิดเพลิน เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า เกิดการเรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมสื่อและแหล่งเรียนรู้ตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยตามบริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่นอย่างเหมาะสม เพื่อส่งผลให้บรรลุจดหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

การจัดสภาพแวดล้อม

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจะเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ถ้าหากเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีการสนับสนุน อำนวยความสะดวกจากผู้ใหญ่ ภายใต้บรรยากาศที่มีความสุข ไม่เคร่งเครียดด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัดหรือยากต่อการปฏิบัติ การจัดสภาพแวดล้อม จึงจัดแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมตามแนวคิดเรื่องการตอบสนองความต้องการพื้นฐานและการเรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจัดการจึงมีเป้าหมายให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีสุขอนามัยที่ดี มีพื้นที่ในการตอบสนองการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างคล่องตัว และตอบสนองการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ลักษณะการจัดการจึงเน้นในเรื่องของความสะอาด ความปลอดภัย ความสะดวกที่จะทำให้รู้สึกคล่องตัว สดใส กระฉับกระเฉง ความพร้อมของห้องเรียนในสถานศึกษาที่มีลักษณะกายภาพที่ดี คือ มีการถ่ายเทอากาศที่ดีมีอุณหภูมิที่เหมาะสม มีแสงสว่างพอเพียง มีความสงบที่จะทำกิจกรรมอย่างสบายและมีสมาธิ มีที่ให้เก็บวัสดุของใช้และผลงาน มีที่จัดแสดงเพื่อการสื่อสารข้อมูล แต่ละจุดของพื้นที่จะต้องสะดวกในการเข้า - ออกผู้สอนสามารถเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่

สภาพแวดล้อมในห้องเรียน หลักการสำคัญในการจัดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของเด็กเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข โดยคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ควรจัดให้เหมาะสม สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้เด็กสามารถใช้หรือทำกิจกรรมได้สะดวกด้วยตนเอง หากวัสดุปกรณ์ สื่อและเครื่องเล่นชำรดต้องรีบซ่อมแซมโดยเร็ว

2. วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ควรให้มีขนาดเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

3. การจัดพื้นที่ในห้องเรียนควรจัดให้เหมาะสม เลือกที่ตั้งครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ และมุมประสบการณ์โดยคำนึงถึงถึงทิศทางลม แสงสว่างเพียงพอต่อการทำกิจกรรม ไม่มีแสงแดดส่องรบกวนสายตาเด็กขณะปฏิบัติกิจกรรม ทุกจุดของห้องสามารถมองเห็นได้โดยรอบ การจัดวางครุภัณฑ์และอุปกรณ์ สะดวกต่อการปฏิบัติกิจกรรม มีการกำหนดขอบเขตของมุมประสบการณ์/มุมเล่นต่าง ๆ โดยใช้ ครุภัณฑ์/ชั้นวางที่ให้เห็นขอบเขต

4. สภาพแวดล้อมในห้องควรมีความสะอาดและปลอดภัยจากสัตว์ แมลง พืช และสารเคมีที่มีพิษ ครุภัณฑ์ โต๊ะ เก้าอี้ ไม่ควรมีมุมแหลมที่เป็นอันตราย

5. การแบ่งพื้นที่ในห้องเรียนให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้

5.1 พื้นที่อำนวยความสะดวกเพื่อเด็กและผู้สอน เช่น

5.1.1 ที่แสดงผลงานของเด็ก อาจจัดทำเป็นแผ่นป้ายหรือที่แขวนผลงาน

5.1.2 ที่เก็บแฟ้มผลงานของเด็ก อาจจัดทำเป็นกล่องหรือจัดใส่แฟ้มรายบุคคล

5.1.3 ที่เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก อาจจัดทำเป็นช่องครบตามจำนวนเด็ก

5.1.4 ที่เก็บเครื่องใช้ของผู้สอน เช่น อุปกรณ์การสอน ของใช้ส่วนตัวผู้สอน ฯลฯ

5.1.5 ป้ายนิเทศตามหน่วยการจัดประสบการณ์หรือสิ่งที่เด็กสนใจ

5.2 พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว ต้องกำหนดให้ชัดเจน ควรมีพื้นที่ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันในในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระจากกิจกรรมหนึ่งไปยังอีกกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

5.3 พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับสภาพของห้องเรียน จัดแยกส่วนที่ใช้เสียงดังและเงียบออกจากกัน เช่น มุมหนังสืออยู่ห่างจากมมบล็อก มุมบทบาทสมมติอยู่ติดกับมุมบล็อก มุมวิทยาศาสตร์อยู่ใกล้มมศิลปะสร้างสรรค์ ที่สำคัญจะต้องมีของเล่น วัสดุอุปกรณ์ในมุมอย่างเพียงพอต่อการเรียนรู้ของเด็ก การเล่นในมุมเล่นตามมุมประสบการณ์มักถูกกำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวันเพื่อให้โอกาสเด็กได้เล่นอย่างเสรี ประมาณวันละชั่วโมง การจัดมุมเล่นต่าง ๆ ผู้สอนควรคำนึงถึงถึงสิ่งต่อไปนี้

5.3.1 ในห้องเรียนควรมีมุมเล่นอย่างน้อย 3-5 มุม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับพื้นที่และขนาดของห้อง

5.3.2 ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นตามมุม เช่น จัดของเล่นตามหน่วยการจัดประสบการณ์และตามความสนใจของเด็ก

5.3.3 ควรจัดให้มีประสบการณ์ที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้ว จัดวางอยู่ในมุมเล่นตามมุม เช่น เด็กเรียนรู้ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสี ผู้สอนอาจจัดเตรียมวัสอุปกรณ์ให้เด็กได้เล่นทดลองควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมเล่นตามมุม เพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้าเล่นควรเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้กับเด็ก เช่นสร้างข้อตกลงร่วมกันว่า เมื่อเล่นเสร็จแล้วจะต้องจัดเก็บอุปกรณ์ทุกอย่างเข้าที่ให้เรียบร้อย

ตัวอย่างมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ที่ควรจัด มีดังนี้

มุมบล็อก

มุมบล็อก เป็นมุมที่จัดเก็บบล็อกไม้ต้นที่มีขนาดและรูปทรงต่าง ๆ กัน เด็กสามารถนำมาเล่นต่อประกอบกันเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง นอกจากนี้ควรมีสื่ออื่น ๆ เพื่อประกอบการเล่น เช่น ยานพาหนะจำลอง สัตว์จำลอง ฯลฯ

การจัด

มุมบล็อก เป็นมุมที่ควรจัดให้อยู่ห่างจากมุมที่ต้องการความสงบ เช่น มุมหนังสือ ทั้งนี้เพราะเสียงจากการเล่นก่อไม้บล็อกอาจรบกวนสมาธิเด็กที่อยู่ในมมหนังสือได้ นอกจากนี้ ควรอยู่ห่างจากทางเดินผ่านหรือทางเข้า-ออกของห้อง เพื่อไม่ให้กีดขวางทางเดินหรือเกิดอันตรายจากการเดินสะดุดไม้บล็อก ถ้ากรณีเด็กยังเล่นไม่เสร็จ ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนดพื้นที่ โดยใช้สัญลักษณ์สีหรือเครื่องหมายการจราจรมากันไว้เพื่อให้เด็กกลับมาเล่นต่อได้

การจัดเก็บไม้บล็อกเหล่านี้ ควรจัดวางไว้ในระดับที่เด็กสามารถหยิบมาเล่น หรือนำเก็บด้วยตนเองได้อย่างสะดวก ปลอดภัย และควรฝึกให้เด็กหัดจัดเก็บเป็นหมวดหมู่เพื่อความเป็นระเบียบ และสะดวกต่อการหยิบใช้และเก็บคืน โดยทำภาพสัญลักษณ์รูปร่างของไม้บล็อกติดไว้ที่ช่องจัดเก็บ

มุมหนังสือ

ในห้องเรียนควรมีบริเวณที่เงียบสำหรับให้เด็กได้ดูรูปภาพ อ่านหนังสือนิทาน ฟังนิทานผู้สอนควรจัดมุมหนังสือให้เด็กได้คุ้นเคยกับตัวหนังสือ และได้ทำกิจกรรมตามลำพังหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

การจัด

มุมหนังสือ เป็นมุมที่ต้องการความสงบ ควรจัดห่างจากมุมที่มีเสียง เช่น มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ ฯลฯ และควรจัดบรรยากาศจูงใจให้เด็กได้เข้าไปใช้เพื่อให้เด็กเกิดความคุ้นเคยกับหนังสือและปลกฝังนิสัยรักการอ่าน ควรมีจำนวนหนังสือเพียงพอและเหมาะสมกับวัยของเด็ก ควรมีการหมุนเวียนเปลี่ยนหนังสือตามโอกาส และเลือกหนังสือที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรมให้กับเด็กด้วย

มุมบทบาทสมมติ

มุมบทบาทสมมติ เป็นมุมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีโอกาสได้นำเอาประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านหรือชุมชนมาเล่นแสดงบทบาทสมมติ เลียนแบบบุคคลต่าง ๆ ตามจินตนาการของตน เช่น เป็นพ่อแม่ในมุมบ้านเป็นหมอในมุมหมอ เป็นพ่อค้าแม่ค้าในมุมร้านค้า ฯลฯ การเล่นดังกล่าวเป็นการปลูกฝังความสำนึกถึงบทบาททางสังคมที่เด็กได้พบเห็นในชีวิตจริง

การจัด

มุมบทบาทสมมตินี้ ควรอยู่ใกล้มมบล็อกและอาจจัดให้เป็นสถานที่ต่าง ๆ นอกเหนือจากการจัดเป็นบ้าน โดยสังเกตการเล่นและความสนใจของเด็กว่ามีการเปลี่ยนแปลงบทบาทการเล่นจากบทบาทเดิมไปสู่รูปแบบการเล่นอื่นหรือไม่ อุปกรณ์ที่นำมาจัดควรเปลี่ยนไปตามความสนใจของเด็กเช่นกัน ดังนั้นมุมบทบาทสมมติอาจจัดเป็นบ้าน ร้านอาหาร ร้านขายของ ร้านเสริมสวย โรงพยาบาล ฯลฯ ในขณะเดียวกันอุปกรณ์ที่นำมาจัดให้เด็ก ต้องไม่เป็นอันอันตราย มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ควรหมั่นดูแลและทำความสะอาด

มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ

มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ เป็นมุมเล่นที่ผู้สอนจัดรวบรวมสิ่งของต่าง ๆ หรือสิ่งที่มีในธรรมชาติมาให้เด็กได้สำรวจ สังเกต ทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิด รวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การตัดสินใจ และแก้ปัญหาให้กับเด็ก

การจัด

มุมวิทยาศาสตร์หรือมุมธรรมชาติ เป็นมุมที่ต้องการความสงบคล้ายมุมหนังสือจึงอาจจัดไว้ใกล้กันได้ สิ่งของที่จัดวางต้องคำนึงถึงความน่าสนใจ ความเร้าให้สนใจอยากนำมาศึกษาทดลองจึงควรอยู่ในระดับที่เด็กหยิบ จับ ดู วัสดุอุปกรณ์เหล่านั้นได้โดยสะดวก ควรมีการปรับเปลี่ยนสิ่งของที่นำมาจัดแสดงอาจจัดให้มีการทดลองอย่างง่ายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณรอบ ๆ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมเครื่องเล่นสนาม จัดให้มีการระวังรักษาความปลอดภัยภายในสถานศึกษา ดูแลรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณสถานศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

สภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ประกอบด้วย

1. สนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นที่สำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อรวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุด ที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย การทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ ต้องไม่ติดกับบริเวณที่มีอันตราย หรือวางติดกันเกินไปจนเกิดอันตรายเวลาเด็กเล่นหรือเดินผ่าน ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรงปลอดภัยอยู่เสมอ และหมั่นดูแลเรื่องความสะอาด

2. ที่นั่งเล่นพักผ่อน จัดที่นั่งไว้ใต้ต้นไม้มีร่มเงา อาจใช้กิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ หรือกิจกรรมที่ต้องการความสงบ หรืออาจจัดเป็นพื้นที่ให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ ป้ายนิเทศ เพื่อให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง

3. บริเวณธรรมชาติปลูกไม้ดอกไม้ประดับ แปลงปลูกพืชผักสวนครัว หากบริเวณสถานศึกษามีไม่มากนัก อาจปลูกพืชในกระบะ หรือกระถาง หรือเศษวัสดุในท้องถิ่น

4. ห้องปฏิบัติการและอาคารประกอบต่าง ๆ เช่น โรงอาหาร เรือนเพาะชำ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ควรจัดให้มีพื้นที่สำหรับให้เด็กทำกิจกรรมและเรียนรู้ ที่สะอาดและปลอดภัยสำหรับเด็ก

2. การจัดสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ

เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมตามแนวคิดเรื่องการเรียนรู้อย่างมีความสุข การจัดการสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพจึงเป็นการจัดเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะเกิดความสะดวก ปลอดภัย ราบรื่น จากการทำกิจกรรมในห้องที่มีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสม และมีการปฏิบัติต่อกันที่เหมาะสมของผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งเด็กและผู้สอน นอกจากนี้ยังรวมถึงข้อตกลงที่ทุกคนสามารถปฏิบัติร่วมกันกันได้และเกิดความสุขในการอยู่ร่วมกัน การจัดสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพจึงมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสภาพแวดล้อมแห่งความสุข ผู้สอนมีท่าทีที่อบอุ่นให้ความมั่นใจแก่เด็ก สนับสนุนให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมต่าง ๆ มีสถานที่ที่เด็กสามารถมีความเป็นส่วนตัว หรือเมื่อต้องการอยู่ตามลำพัง ต้องการความสงบให้อิสระเด็กในการสื่อสาร

เคลื่อนไหว ทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งข้อตกลงต่าง ๆ สามารถยืดหยุ่นได้เมื่อจำเป็นการจัดสภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 บุคลิกภาพผู้สอน

บุคลิกภาพผู้สอนช่วยเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในห้องได้เป็นอย่างดี ยิ้มแย้มแจ่มใสมีกิริยามารยาทแบบไทย แต่งกายเหมาะสมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน เต็มใจตอบคำถามของเด็ก พูดกับเด็กด้วยเสียงนุ่มนวลเป็นมิตร และพูดชี้แจงเหตุผลแก่เด็กด้วยน้ำเสียงปกติ

2.2 การจัดการชั้นเรียนของผู้สอน

ผู้สอนควรใส่ใจดูแลให้เด็กอยู่ร่วมกันในห้องเรียนอย่างมีความสุข พร้อมทั้งเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ของตน มีการสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติตนร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก และเด็กกับเด็ก การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีแนวทางปฏิบัติเมื่อเด็กไม่ทำตามข้อตกลง และแก้ไขปัญหาเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น

2.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับเด็ก

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับเด็กช่วยเสริมสร้างให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย สร้างความมั่นใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ผู้สอนควรสร้างความสัมพันธ์กับเด็กด้วยท่าทาง เช่น ยิ้ม สัมผัส ทักทายและพูดคุยกับเด็ก ดูแลเด็กที่มีปัญหาสุขภาพ ไม่สบาย หรือต้องการกำลังใจ รับฟังเมื่อเด็กพูดด้วยให้โอกาสเด็กที่ต้องการพูดคุยกับผู้สอน ตอบเมื่อเด็กถาม และยอมรับการช่วยเหลือของเด็ก

2.4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก

ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็กในสถานศึกษา จะทำให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเด็กกับเด็ก ผู้สอนควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็ก โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือกันและกับ สร้างความรับผิดชอบในการทำงาน ให้เด็กได้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ปัญหา เช่น การจัดของเล่น การดูแลความสะอาด การทำงานกลุ่ม เป็นต้น

2.5 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษา

ผู้สอนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษา ผู้สอนจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองด้วยการจัดทำป้ายนิเทศหรือลานนิทรรศการ ซึ่งมีสาระเกี่ยวกับเด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน จัดทำจดหมายข่าวถึงผู้ปกครองหรือการสื่อสารผ่านสื่อและเทคโนโลยีกระตุ้นให้ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทางโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ปกครองเยี่ยมชั้นเรียนของเด็ก จัดประชุม พบปะระหว่างผู้ปกครองและผู้สอน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำงานอาสาสมัครร่วมกับทางโรงเรียน

3. การจัดสภาพแวดล้อมด้านสังคม

เป็นการจัดการสภาพแวดล้อมที่เกิดจากแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ที่เรียนรู้ทางสังคมจากการเล่น การทำกิจกรรม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การจัดการสภาพแวดล้อมด้านสังคมจึงเป็นการจัดการที่ให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สนับสนนให้ปฏิบัติตนในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดทักษะทางสังคม มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สนับสนุนให้เกิด

การแบ่งปันกัน ทั้งในด้านความคิดความรู้สึก พื้นที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ จัดให้มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย เด็กได้แสดงความเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่าง ๆ เช่น การกำหนดข้อตกลง การแบ่งหน้าที่ การฝึกการมีวินัยในตนเอง

การเรียนรู้ของเด็กที่ได้ปฏิสัมพันธ์สิ่งแวดล้อมทั้งด้านวัตถุและบุคคล ผู้สอนจะต้องพยายามจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น กับสิ่งของ และกับกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ต่าง ๆ และผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมประจำวันให้เด็กได้พัฒนาทั้งร่างกายและสังคม โดยการเตรียมสื่อ วัสดุที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เด็กได้เกิดกระบวนการคิดให้เด็กได้เห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้คนและกระบวนการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง การที่เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เด็กจะพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.1 สื่อ

เป็นตัวกลางนำความรู้จากผู้สอนสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การเรียนรู้ของเด็กอายุ 3-6 ปี จำเป็นต้องผ่านการลงมือปฏิบัติจริง หรือเกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง เป็นประสบการณ์ตรงซึ่งเด็กจะเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือมองเห็น จับต้องได้ไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรมเมื่อเข้าสู่อายุที่สูงขึ้น การเรียนรู้ของเด็กวัยนี้จึงขึ้นอยู่กับของจริงที่พบเห็น ของเล่นที่เลียนแบบของจริง นิทาน และเพลง ดังนี้

3.1.1 ของเล่น

ของเล่น เป็นสิ่งที่ประกอบการเล่นของเด็ก ของเล่นช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเกิดความมั่นใจในการเล่นของเล่น อาจจัดทำขึ้นเองจากวัสดุ สิ่งของ เศษวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่รอบตัวในชีวิตประจำวันหรือเป็นการเลือกซื้อของเล่นที่มีขายในท้องตลาด ซึ่งการจัดหาของเล่นให้เด็กต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและเหมาะกับวัยของเด็ก

3.1.1.1 ลักษณะของเล่นเด็ก ของเล่นที่เกี่ยวข้องกับการเล่นของเด็ก แบ่งเป็น

1) ของจริง เป็นของเล่นที่เป็นสิ่งของหรือเครื่องใช้ในชีวิตจริง ของจริงที่เด็กเล่นได้ เช่น ช้อน ถ้วย ชาม หม้อ จานพลาสติก

2) ของเล่นที่เลียนแบบของจริง เป็นของเล่นที่ทำขึ้นให้มีรูปแบบเหมือนของจริงที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน อาจทำจากวัสดุประเภทไม้ พลาสติก โลหะ หรือกระดาษก็ได้ เช่น ตุ๊กตาสัตว์ขนอ่อนนุ่มตุ๊กตาคน ลูกบอลเด็กเล่น รถเด็กเล่น ของเล่นเครื่องใช้ในบ้าน

3) ของเล่นสร้างสรรค์ เป็นของเล่นที่ทำขึ้นไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว สามารถประกอบเข้าด้วยกันให้เป็นอะไรก็ได้ตามความต้องการหรือจินตนาการของผู้เล่น เช่น ตัวต่อพลาสติก พลาสติกสร้างสรรค์ บล็อกพลาสติก/ไม้ วัสดุที่ใช้ในการวาดภาพ/การปั้น/การประดิษฐ์

4) ของเล่นเพื่อการศึกษา เป็นของเล่นที่ทำขึ้น ให้มีรูปแบบช่วยพัฒนาทักษะการสังเกต ทักษะกล้ามเนื้อมือประสานสัมพันธ์กับตา ทักษะการคิด เช่น ไม้บล็อก เกมภาพตัดต่อ เกมโดมิโน

5) ของเล่นพื้นบ้าน เป็นของเล่นที่ทำขึ้นจากวัสดุตามธรรมชาติหรือวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย เช่นโมบายปลาตะเพียนใบลาน ตะกร้อใบลาน ตุ๊กตาสัตว์ทำจากฟาง กังหัน

ลมใบตาล ล้อกลิ้งไม้ไม้ไม้ไผ่นก/ตั๊กแตนสานใบมะพร้าว กะลารองฟ้า ขี่ใบมะพร้าว และปั้นดินเหนียวรูปสัตว์

3.1.1.2 ประเภทของเล่นเด็ก ของเล่นเด็กมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้เล่น แบ่งเป็น

1) ของเล่นฝึกประสาทสัมผัส เป็นของเล่นที่ดึงดูดความสนใจของเด็กในการมองเห็นได้ยิน และสัมผัส เช่น ของเล่นมีผิวสัมผัสเรียบ-ขรุขระ ของเล่นหยิบจับไว้ในมือได้ เสียงเพลง

2) ของเล่นฝึกการเคลื่อนไหว เป็นของเล่นที่เคลื่อนที่ไป-มาได้ กระตุ้นให้เด็กใช้กล้ามเนื้อแขน-ขา เช่น ลูกบอล ของเล่นลากจูงได้ ของเล่นไขลาน ของเล่นมีล้อเลื่อน

3) ของเล่นฝึกความสัมพันธ์มือและตา เป็นของเล่นที่ฝึกให้เด็กได้ฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างการใช้กล้ามเนื้อมือและตาอย่างมีจุดหมาย เช่น กระดานค้อนตอก กล่องหยอดรูปทรง ของเล่นร้อยลูกปัดเม็ดโต ของเล่นร้อยเชือกตามรู ของเล่นผูกเชือก/รูปซิป/ติดกระดุม

4) ของเล่นฝึกภาษา เป็นของเล่นที่ช่วยในการฟัง การสื่อสารทางด้านการฟังการพูดเล่าเรื่อง เช่น หนังสือภาพ นิทาน เทป เพลงเด็ก เครื่องดนตรี หุ่นมือ

5) ของเล่นฝึกการสังเกต เป็นของเล่นฝึกทักษะการเปรียบเทียบการจำแนกหรือจัดกลุ่ม เช่น ของเล่นรูปทรงเรขาคณิต แผ่นภาพจับคู่ บล็อกต่างสีต่างขนาด

6) ของเล่นฝึกการคิด เป็นของเล่นสอนให้เด็กมีสมาธิและรู้จักแก้ปัญหาคิดใช้เหตุผล เช่น ภาพตัดต่อ ตัวต่อ ภาพปริศนา บล็อกไม้

3.1.1.3 ของเล่นฝึกความคิดสร้างสรรค์ เป็นของเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กสร้างจินตนาการตามความนึกคิด หรือแสดงบทบาทสมมติ เช่น บล็อกไม้ ตัวต่อ ของเล่นเครื่องครัว ของเล่นร้านค้า ของเล่นเครื่องมือแพทย์

3.1.2 การเลือกของเล่นเด็ก หลักเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึง มีดังนี้

3.1.2.1 ความปลอดภัยในการเล่น ของเล่นสำหรับเด็กอาจทำด้วยไม้ ผ้า พลาสติกหรือโลหะที่ไม่มีอันตรายเกี่ยวกับผิวสัมผัสที่แหลมคม หรือมีชิ้นส่วนที่หลุดหรือแตกหักง่าย ตลอดจนทำด้วยวัสดุที่ไม่มีพิษมีภัยต่อเด็กในสีที่ทาหรือส่วนผสมในการผลิต มีขนาดไม่เล็กเกินไปจนทำให้เด็กกลืน หรือหยิบใส่รูจมูกหรือเข้าปากได้ รวมทั้งมีน้ำหนักพอเหมาะที่เด็กสามารถหยิบเล่นเองได้

3.1.2.2 ประโยชน์ในการเล่น ของเล่นที่ดีควรช่วยเร้าความสนใจของเด็กให้อยากรู้อยากเห็น มีสีสันสวยงามสะดุดตาเด็ก มีการออกแบบที่ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิดและจินตนาการที่จะเล่นอย่างริเริ่มสร้างสรรค์หรือแก้ปัญหา ช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวและการใช้มือได้อย่างคล่องแคล่วทั้งยังเสริมสร้างการพัฒนาประสาทมือและตาให้สัมพันธ์กัน

3.1.2.3 ประสิทธิภาพในการใช้เล่น ของเล่นที่เหมาะในการเล่นควรมีความยากง่ายเหมาะกับระดับอายุและความสามารถตามพัฒนาการของเด็ก ของเล่นที่ยากเกินไปจะบันทอนความสนใจในการเล่นของเด็ก และทำให้เด็กรู้สึกท้อถอยได้ง่าย ส่วนของเล่นที่ง่ายเกินไปก็ทำให้เด็กเบื่อไม่อยากเล่นได้ นอกจากนี้ของเล่นควรทำให้เด็กได้ใช้ประสบการณ์ตรงและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความแข็งแรงทนทาน และปรับเปลี่ยนดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้หลายโอกาส หลายรูปแบบ หรือเล่นได้หลายคน

3.1.2.4 ความประหยัดทรัพยากร ของเล่นที่ดีไม่จำเป็นต้องมีราคาแพงหรือผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่จำเป็นต้องมีตราเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ของบริษัทที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมทั่วไป หากแต่เป็นวัสดุของใช้หรือของเล่นที่สามารถจัดหาได้ง่าย มีราคาย่อมเยาและมีอยู่ในท้องถิ่นนั้น โดยหาซื้อได้ง่ายหรือทำขึ้นเองได้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.2 นิทาน

นิทาน เป็นสื่อ เครื่องมือ และวิธีการที่สำคัญในการพัฒนาเด็ก การอ่านหนังสือให้เด็กฟังจะช่วยสร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับหนังสือ ถือเป็นการบ่มเพาะนิสัยรักการอ่านหนังสือในเด็กได้อย่างแยบยล

3.2.1 ประโยชน์ของนิทาน นิทานมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กในทุกด้านดังนี้

3.2.1.1 ด้านร่างกาย การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เด็กจะได้บริหารร่างกายตามเรื่องราวของนิทาน ทำให้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายแข็งแรง

3.2.1.2 ด้านอารมณ์ จิตใจ การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เด็กจะรู้สึกสนุกสนานมีความสุขที่ได้ฟังเรื่องราว หรือท่องบทกลอนและแสดงท่าทางอย่างอิสระตามความต้องการ เด็กจะมีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแย้มแจ่มใส

3.2.1.3 ด้านสังคม สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมรอบด้าน

3.2.1.4 ด้านสติปัญญา การอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กสามารถจดจำถ้อยคำ จำประโยคและเรื่องราวในหนังสือได้ รู้จักเลียนแบบคำพูด เข้าใจความหมายของเรื่องที่จะอ่าน รู้จักคิดและรู้จักจินตนาการ

3.2.2 วิธีการเล่านิทานสำหรับเด็ก

เมื่อเลือกนิทานที่มีเรื่องราวเหมาะสมกับวัยของเด็กได้แล้ว วิธีการเล่านิทานเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ ติดตามฟังเนื้อเรื่องจนจบ จำเป็นต้องทำให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะเล่าด้วย ในการเล่านิทานที่นิยมใช้มี 2 วิธี ดังนี้

3.2.3 การเล่าเรื่องโดยไม่มีอุปกรณ์ เป็นการเล่านิทาน ด้วยการบอกเล่าด้วยน้ำเสียงและลีลาของผู้เล่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.3.1 การขึ้นต้นเรื่องที่จะเล่า ควรดึงดูดความสนใจเด็ก โดยค่อย ๆ เริ่มเล่าด้วยเสียงพูดที่ชัดเจน ลีลาของการเล่าช้า ๆ และเริ่มเร็วขึ้นจนเป็นการเล่าด้วยจังหวะปกติ

3.2.3.2 ระดับเสียงที่ใช้ควรดัง และประโยคที่เล่าควรแบ่งเป็นประโยคสั้น ๆ แต่ได้ใจความ การเล่าควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรเว้นจังหวะการเล่าให้นานเพราะจะทำให้เด็กเมื่อ อีกทั้งไม่ควรมีคำถามหรือคำพูดอื่น ๆ ที่เป็นการขัดจังหวะ ทำให้เด็กหมดหมดสนก

3.2.3.3 การใช้น้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง ควรแสดงให้สอดล้องกับลักษณะของตัวละคร ไม่ควรพูดเนื่อย ๆ เรื่อย ๆ เพราะทำให้ขาดความตื่นเต้น

3.2.3.4 การนั่งเล่าเรื่อง ควรจัดหาเก้าอี้นั่งให้เหมาะกับระดับสายตาเด็กควรเว้นระยะห่างของการนั่งเผชิญหน้าเด็กพอประมาณที่จะสามารถสบตาเด็กขณะเล่าเรื่องได้ทั่วถึง

3.2.3.5 การใช้เวลาไม่ควรเกิน 20 นาที โดยสังเกตจากท่าทางการแสดงออกของเด็กซึ่งไม่ได้ให้ความสนใจจดจ่อกับเรื่องที่เล่า

3.2.3.6 การเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและวิจารณ์เรื่องที่เล่า ควรใช้คำถามสอบถามความคิดของเด็กเกี่ยวกับเรื่องราวที่ได้ฟัง ให้เด็กมีโอกาสแสดงความคิดเห็นภายหลังที่เรื่องเล่าจบลง

3.2.4 การเล่าเรื่องโดยมีอุปกรณ์ช่วย อุปกรณ์ที่ใช้ช่วยในการเล่านิทานหรือเรื่องราวมีหลายประเภท ได้แก่

3.2.4.1 สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ซึ่งสามารถนำมาเล่าเรื่องราวประสบการณ์ให้แก่เด็กได้อุปกรณ์ที่เป็นสิ่งแวดล้อม เช่น สัตว์ พืช บุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญ ข่าว และเหตุการณ์ตลอดจนสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

3.2.4.2 วัสดุเหลือใช้ สิ่งของที่ไม่เป็นที่ต้องการ แต่ยังมีประโยชน์ เช่น ภาพจากหนังสือ นิตยสาร กิ่งไม้ กล่องกระดาษ สิ่งเหล่านี้อาจนำมาใช้ประกอบการเล่าเรื่องได้

3.2.4.3 ภาพใช้รูปภาพที่มีเรื่องราวเล่าได้ เช่น ภาพที่มีเรื่องราวรวมอยู่ในแผ่นเดียวหรือทำเป็นแผ่นภาพพลิกหลาย ๆ แผ่น ขนาดใหญ่พอควร และมีเนื้อเรื่องเขียนไว้ด้านหลัง

3.2.4.4 หุ่นจำลอง ใช้หุ่นที่ทำด้วยผ้าหรือกระดาษ ทำเป็นละคลละครหุ่นมือ หุ่นเชิด หุ่นชัก

3.2.4.5 สไลด์ประกอบการเล่าเรื่อง ใช้ภาพถ่ายเป็นสไลด์แผ่นฉายที่ละภาพ

3.2.4.6 หน้ากากทำเป็นรูปตัวละคร ใช้วัสดุทำเป็นหน้ากากรูปตัวละครต่าง ๆ

3.2.4.7 เทปนิทานหรือเรื่องราว ใช้การเปิดเทปที่มีเสียงเล่าเรื่องราว

3.2.4.8 นิ้วมือประกอบการเล่าเรื่องใช้นิ้วมือเคลื่อนไหวเป็นตัวละครต่าง ๆ

3.3 การอ่านนิทาน

การสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็กเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้สอน เพราะหนังสือคืออาหารสมองและอาหารใจ หนังสือคือความสุข หนังสือคือเพื่อน หนังสือคือแหล่งเรียนรู้ของเด็กไปตลอดชีวิตการสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็กจึงเป็นการสร้างพื้นฐานสำคัญของชีวิตให้เด็ก เด็กจะรักหนังสือได้จากการที่ผู้สอนอ่านหนังสือที่เด็กชอบให้ฟังซ้ำแล้วซ้ำเล่า เท่าที่เด็กเรียกร้องต้องการ เด็กจะรู้สึกพอใจและมีความสุขมาก ในขณะที่ผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟัง และจะเติบโตขึ้นมาเป็นคนรักหนังสือและรักการอ่าน

การอ่านนิทานให้เด็กฟัง คือ การอ่านหนังสือที่ไม่ปล่อยให้เด็กเดินทางไปคนเดียวหรือเป็นผู้รับฟังเพียงอย่างเดียว แต่ผู้สอนต้องมีส่วนร่วมไปกับเด็กด้วย นิทานเป็นสื่อสำหรับผู้สอนในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี เด็กที่เติบโตมาด้วยการหล่อหล่อมให้ฟังนิทาน มักจะเป็นเด็กที่ใช้ภาษาได้ดีมากกว่าเด็กในวัยเดียวกันที่ไม่ได้ถูกหล่อหลอมมาด้วยหนังสือหรือนิทาน อีกทั้งเด็กที่มีนิสัยรักการอ่านจะพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วตามมา เช่น สมอง พฤติกรรม และอารมณ์ที่ดีแหล่งเรียนรู้

แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญคือ เป็นแหล่งการศึกษาตามความสนใจและความต้องการตามอัธยาศัยปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน การสืบเสาะหาความรู้ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การสร้างเสริมประสบการณ์ด้วยประสบการณ์ตรง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยขอเสนอแหล่งเรียนรู้ที่เป็นตัวอย่างแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดในชุมชนและธรรมชาติ ดังนี้

แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น อุทยานการศึกษาในวัดและในชุมชน อุทยานประวัติศาสตร์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติในท้องถิ่นแถบภูเขา หอสมุด ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้ในชุมชนอีกประเภทหนึ่ง เป็นสถาบันของชุมชนที่มีอยู่แล้วในวิถีชีวิตและการทำมาหากินในชุมชน เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญในวัด หรือศาสนสถาน ซึ่งเป็นสถานที่ทำบุญตามประเพณี ตลาดร้านขายของชำ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนชาวบ้าน ลานนวดข้าว สถานีอนามัย ป่าทุกแห่งล้วนเป็นห้องเรียนธรรมชาติที่เปิดกว้าง สร้างบรรยากาศและจินตนาการการเรียนรู้ของเด็ก

2.2.5 การประเมินพัฒนาการ

สถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อให้การ ดำเนินการวัดและประเมินผลเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และให้ผล การประเมินที่ตรงตามความรู้ความสามารถที่แท้จริงของบุคลากรภายในสถานศึกษา ถูกต้องตามหลักการวัดและ ประเมินผลรวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตาม ระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, น. 2-3) ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผล มีดังนี้

1. ส่งเสริมให้ ผู้บริหาร และครูพัฒนาตนเอง โดยศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูให้ใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลในสถานศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ วิธีการในการพัฒนาแนวทางการวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษาทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
4. จัดทำคู่มือการวัดผล เทียบโอนผลการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
5. ศึกษา วิเคราะห์ แนวทางในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา
6. ดำเนินการ ติดตาม ตรวจจลอบ และประเมินผลการศึกษาษา
7. จัดทำรายงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา
8. เผยแพร่ผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา

สุภาพร พิศาลบตรุ (2543, น. 216) ได้กล่าวถึงการวัด และประเมินผล หมายถึง การวัดประเมินผลนั้นเป็นกระบวนการจัดรูปแบบ รวบรวม วิเคราะห์และเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อการวินิจฉัยตัดสินแนวทางเลือกเพื่อการดำเนินงานแผนงานและโครงการต่าง ๆ โดยการประเมินต้องมีองค์ประกอบสำคัญ คือวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของแผนงานหรือโครงการการประเมินหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติของแผนงาน เกณฑ์กลางที่ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จข้อมูลข่าวสารและรายละเอียดของ การประเมินการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลที่ประเมินได้และการเสนอผลของการประเมินผล และข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการต่อไป

เสาวนิตย์ ชัยมุสิก (2545, น. 84) ได้กล่าวถึงการวัด และประเมินผล หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ชัดมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543, น. 317) ได้กล่าวถึงการวัด และประเมิน เป็นการตรวจสอบและวัดสิ่งที่แผนได้ กำหนดไว้ในขั้นของการวางแผน และเมื่อนำแผนไปดำเนินการแล้ว สิ่งที่เปลี่ยนและเกิดขึ้นนั้น เป็นไปตามที่กำหนดและคาดหมายไว้เพียงใด โดยนำเอาผลที่วัดได้มาพิจารณาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้ จึงจะทำให้รู้ได้ว่าสิ่งที่แผนต้องการกับผลที่เกิดขึ้นจริงนั้นตรงกัน หรือแตกต่างกันเพียงใด ด้วยเหตุผลอะไรบ้าง เป็นเหตุผลจากปัจจัยภายนอกหรือภายในของแผน อย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อผู้วางแผนจะได้นำไปพิจารณาและใช้ประกอบการตัดสินต่อไป

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2561, น. 139-140) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการวัด และ ประเมินผลไว้ ดังนี้

กำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัยในสถานศึกษา และนำผลจากการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็ก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547, น. 112-114) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการวัด และ ประเมินผลไว้ ดังนี้

ส่งเสริมการจัดการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพเด็กเต็มตามศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, น. 114) การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3–6 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญาของเด็ก ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเป็นความรับผิดชอบของผู้สอนที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมวิธีการประเมินที่เหมาะสม ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนาหรือสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กและสรุปผลการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าเด็กบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ หรือไม่ เพียงใด ผู้สอนควรวางแผนและพัฒนาการจัดประสบการณ์อย่างไรต่อไปการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรยึดหลักการ ดังนี้

1. วางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ การวางแผนการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ เป็นภารกิจหนึ่งของผู้สอนโดยเริ่มต้นจาก

1.1 นำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยไปสู่การปฏิบัติด้วยการออกแบบและจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์

1.2 กำหนดสิ่งที่จะประเมิน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้สอนจะต้องวางแผนและออกแบบว่าในแต่ละวัน แต่ละกิจกรรมจะสังเกตพฤติกรรมใด สังเกตเด็กคนใดบ้าง และนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลต่อไป

2. ประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน การประเมินพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามหลักการนี้คือการประเมินพัฒนาการเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งต้องสอดคล้องและครอบคลมมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์แต่ละวัยที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่มุ่งเน้นพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องนั่นเอง

3. ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี จุดมุ่งหมายของการประเมินพัฒนาการเด็ก เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลให้เต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ความน่าเชื่อถือของผลการประเมินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ผู้สอนต้องสังเกตพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนของเด็กเป็นระยะ ๆ ตลอดปีการศึกษา มีจำนวนครั้งในการสังเกตพฤติกรรมอย่างเหมาะสมและเพียงพอก่อก่อนจะสรุปหรือให้ระดับคุณภาพของพฤติกรรมตามสภาพที่พึ่งประประสงค์ในแต่ละวัย

4. ประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากกิจกรรมประจำวันด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายไม่ควรใช้แบบทดสอบ เนื่องจากแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยให้ความสำคัญกับตัวเด็กทั้งการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา การเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ดังนั้นการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ด้วยวิธีการสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็ก จึงเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเด็กวัยนี้ผู้สอนจึงไม่ควรใช้แบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอในการเขียนตอบเพื่อประเมินพัฒนาการเด็กวัยนี้

5. สรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็ก ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนตามสภาพที่พึงประสงค์ ที่รวบรวมได้จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้สอนต้องนำไปเทียบเกณฑ์การให้ระดับคุณภาพในแต่ละสภาพที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศในระดับห้องเรียนว่า เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการใดบ้างเป็นจุดเด่นหรือควรได้รับการส่งเสริม และนำไปใช้ในการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคลและใช้เป็นข้อมูลสื่อสารกับผู้ปกครองในการเสริมศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคลต่อไป

แนวทางการประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดเป้าหมายคุณภาพของเด็กปฐมวัยโดยยึดพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนไหว สุขภาพอนามัยที่ดี รวมถึงการใช้มือกับตาที่ประสานสัมพันธ์กันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ การประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย ประกอบด้วย การประเมินน้ำหนักและส่วนสูงตามเกณฑ์สุขภาพอนามัย สุขนิสัยที่ดี การรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น การเคลื่อนไหวร่างกายและการทรงตัวและการใช้มือและตาประสานสัมพันธ์กัน

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นความสามารถในการแสดงอารมณ์และความรู้สึก โดยที่เด็กรู้จักควบคุมอารมณ์และแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ เพื่อเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่นการประเมินพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ประกอบด้วย การประเมินความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความสนใจ มีความสุขและแสดงออกผ่านงานศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว ซื่อสัตย์สุจริต มีเมตตากรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบ

3. พัฒนาการด้านสังคม เป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ปรับตัวในการเล่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถทำหน้าที่ตามบทบาทของตน ทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้กาลเทศะ

สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับเด็กอื่น รู้จักร่วมมือในการเล่นกับกลุ่มเพื่อน ปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น รู้จักรอคอยตามลำดับก่อน-หลัง

การประเมินพัฒนาการด้านสังคม ประกอบด้วย การประเมินความมีวินัยในตนเอง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ประหยัดและพอเพียง การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีมารยาทตามวัฒนธรรมไทยและรักความเป็นไทย การยอมรับความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางสมองที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อมด้วยการรับรู้ สังเกต จดจำ วิเคราะห์ รู้คิด รู้เหตุผล และแก้ปัญหา ทำให้สามารถปรับตัวและเพิ่มทักษะใหม่ ซึ่งแสดงออกด้วยการใช้ภาษาสื่อความหมายและการกระทำ เด็กวัยนี้สามารถโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุและสิ่งของที่อยู่รอบตัวได้ สามารถจำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กระทำซ้ำซ้ำกันบ่อย ๆ ได้ดี เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้นแต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ แก้ปัญหากาการลองผิดลองถูกจากการรับรู้มากกว่าการใช้เหตุผล ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวพัฒนาอย่างรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้นในส่วนของพัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยนี้เป็นระยะพัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว โดยมีโอกาสใช้ภาษาจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปของการสนทนา ตอบคำถาม เล่าเรื่อง นิทาน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ

การประเมินพัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย การประเมินความสามารถในการสนทนาโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ ความสามารถในการอ่าน เขียนภาพ และสัญลักษณ์ความสามารถในการคิดรวบยอด การคิดเชิงเหตุผล การคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ การทำงานศิลปะ การแสดงท่าทาง/เคลื่อนไหวตาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และความสามารถในการแสวงหาความรู้

สำหรับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาและการประเมินเด็กให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 12 ข้อ ดังนี้

1. **พัฒนาการด้านร่างกาย** ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน คือ
   มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
   มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน
2. **พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ** ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ
   มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข
   มาตรฐานที่ 4 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
   มาตรฐานที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
3. **พัฒนาการด้านสังคม** ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน คือ
   มาตรฐานที่ 6 มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
   มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ

มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย

ขั้นตอนการประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้น เกิดขึ้นในห้องเรียนขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็ก มีขั้นตอนตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และการกำหนดประเด็นการประเมิน ผู้สอนต้องวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และกำหนดสิ่งที่จะประเมินจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เพื่อวางแผนการประเมินพัฒนาการและการตรวจสอบทบทวนความถูกต้อง ความครอบคลุม และความเชื่อมโยง อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การจัดประสบการณ์ได้มีวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีที่สอดคล้องของมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้เพื่อกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์โดยการนำสภาพที่พึงประสงค์ที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์นั้น ๆ และกำหนดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม หรือใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ตามที่สถานศึกษากำหนดในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้บรรลุตามจดประสงค์การเรียบรู้ ดังนั้น ผู้สอนต้องวางแผนการประเมินพัฒนาการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์

1.2 การกำหนดประเด็นการประเมิน เป็นการกำหนดพัฒนาการที่ต้องการประเมินตามสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ในแต่ละหน่วยการจัดประสบการณ์ ดังนั้น เมื่อกำหนดประเด็นการประเมินตามสภาพที่พึงประสงค์ได้แล้ว ให้พิจารณาว่าสามารถจัดเก็บข้อมูลการประเมินพัฒนาการเด็กได้จากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และจากกิจกรรมประจำวันโดยการตรวจสอบข้อมูลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันว่าเด็กแสดงพฤติกรรมและความสามสามารถตามสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการประเมินได้ตามประเด็นการประเมินที่กำหนดไว้ และครอบคลุมสภาพที่พึงประสงค์ตามที่ได้วางแผนไว้ในหน่วยการจัดประสบการณ์

2. การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเมื่อผู้สอนกำหนดประเด็นการประเมินพัฒนาการได้ชัดเจนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ ผู้สอนต้องวางแผนและกำหนดวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น ใช้การสังเกตพฤติกรรม การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน การพูดคุยหรือสัมภาษณ์เด็ก ฯลฯ วิธีการที่ผู้สอน

เลือกใช้ต้องมากกว่า 2 วิธีการ หรือใช้วิธีการหลากหลาย ซึ่งวิธีการที่เหมาะสมและนิยมใช้ในการประเมินเด็กปฐมวัย มีดังต่อไปนี้

2.1 การสังเกตและการบันทึก แบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) การสังเกตแบบเป็นทางการ คือ การสังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนตามแผนที่วางไว้ และ 2) การสังเกตแบบไม่เป็นทางการ คือ การสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมประจำวันและเกิดพฤติกรรมที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น ผู้สอนต้องจดบันทึกสิ่งที่รวบรวมได้จากการสังเกตอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การบันทึกพฤติกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องทำอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอเนื่องจากเด็กเจริญเติบโตและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็กปฐมวัยสามารถใช้แบบง่าย ๆ ดังนี้

2.1.1 แบบบันทึกพฤติกรรมแบบเป็นทางการ โดยกำหนดประเด็นหรือพัฒนาการที่ต้องการสังเกต (สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์) ระบุชื่อ นามสกุลเด็ก วัน เดือน ปีเกิด ไว้ล่วงหน้า รวมทั้งชื่อผู้ทำการสังเกต ดำเนินการสังเกตโดยบรรยายพฤติกรรมเด็กที่สังเกตได้ตามประเด็น ผู้สังเกตต้องบันทึก วัน เดือน ปีที่ทำการสังเกตแต่ละครั้ง ข้อมูลการสังเกตที่ผู้สอนบันทึกลงในแบบบันทึกพฤติกรรมนี้จะช่วยให้ผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมเด็กได้ดีขึ้น และทราบว่าเด็กแต่ละคนมีจุดเด่น มีความต้องการ มีความสนใจ หรือต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใดบ้าง

2.1.2 แบบบันทึกพฤติกรรมแบบไม่เป็นทางการ เป็นการบันทึกพฤติกรรม เหตุการณ์ หรือจากการจัดประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนทุกวัน โดยระบุชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปีเกิดเด็ก ผู้สังเกตวัน เดือน ปีที่บันทึก อาจบันทึกโดยใช้การบรรยาย ใคร ทำอะไร ที่ไหน ทำอย่างไร ซึ่งจะเน้นเฉพาะเด็กรายกรณีที่ต้องการศึกษา ควรมีรายละเอียดและข้อมูลที่ชัดเจน ผู้สอนควรบรรยายสิ่งที่เด็กทำได้มากว่าสิ่งที่เด็กที่เด็กทำไม่ได้และวิเคราะห์ประเด็นการประเมินตามสภาพที่พึงประสงค์อย่างเป็นระบบ ข้อมูลในการบันทึกต้องเป็นตามความเป็นจริง ซึ่งข้อดีของการบันทึกรายวัน คือ การชี้ให้เห็นความสามารถเฉพาะอย่างของเด็ก จะช่วยให้ครูผู้สอนได้พิจารณาปัญหาของเด็กเป็นรายบุคคล รวมทั้งช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อมูลสำหรับวินิจฉัยเด็กได้ชัดเจนขึ้นว่าสมควรจะได้รับคำปรึกษาเพื่อลดปัญหาหรือส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างถูกต้อง และเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ชณ์ของผู้สอนให้ขึ้น

2.1.3 แบบสำรวจรายการโดยกำหนดประเด็นหรือพัฒนาการที่ต้องการสำรวจ (สอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์) ระบุชื่อ นามสกุลเด็ก วัน เดือน ปีเกิดไว้ล่วงหน้า มีการกำหนดรายการพฤติกรรมที่ต้องการสำรวจละเอียดขึ้น และกำหนดเกณฑ์ในการสำรวจพฤติกรรม เช่น ปฏิบัติ-ไม่ปฏิบัติ ทำได้-ทำไม่ได้ เป็นต้นต้นช่วยให้ผู้สอนสามารถบันทึกได้สะดวกขึ้น ควรมีการสำรวจพฤติกรรมในเรื่องเดียวกันอย่างน้อย 3 ครั้ง เพื่อยืนยืนยันยันว่าเด็กปฏิบัติหรือเกิดพฤติกรรมนั้นได้จริง

ข้อพึงระวังในการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก

ระหว่างการสังเกต ไม่ควรแปลความพฤติกรรมของเด็ก ให้สังเกตการแสดงออกของเด็กที่เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และร่างกายหรือการสัมผัส การแปลความจะดำเนินการหลังเสร็จสิ้นการสังเกตในส่วนของการบันทึก ผู้สอนอาจบันทึกย่อหรือทำสัญลักษณ์ไว้และบันทึกเป็นหลักฐานทันทีเมื่อมีเวลา

1. การบันทึกการสนทนา เป็นการบันทึกการสนทนาทั้งแบบเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลเพื่อประเมินความสามารถในการแสดงความคิดเห็นและพัฒนาการด้านการใช้ภาษาของเด็ก ความสามารถ

ในการคิดรวบยอด การแก้ปัญหา รวมถึงพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ จิตใจ และบันทึกผลการสนทนาลงในแบบบันทึกพฤติกรรมหรือบันทึกรายวันโดยระบุชื่อ นามสกุล อายุเด็ก ภาคเรียนที่ และกิจกรรมที่ใช้สนทนาช่องที่ใช้ในการบันทึกในแบบสนทนาให้ระบุวัน เดือน ปี/คำพูดของเด็ก/ความคิดเห็นของผู้สอนที่สะท้อนพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กสอดคล้องกับสภาพที่พึงประสงค์หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการจัดประสบการณ์ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาการผ่านสภาพที่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่อง

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการพูดคุยกับเด็กเป็นรายบุคคลและควรจัดในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความเครียดและวิตกกังวล ผู้สอนควรใช้คำถามที่เหมาะสมเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตอบอย่างอิสระจะทำให้ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถทางสติปัญญาของเด็กและค้นพบศักยภาพในตัวเด็กได้โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ ผู้สอนควรปฏิบัติดังนี้

2.1 การเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ กำหนดคำพูด/คำถามที่จะพูดกับเด็ก ควรเป็นคำถามที่เด็กสามารถตอบโต้หลากหลายไม่มีผิด/ถูก

2.2 การปฏิบัติขณะสัมภาษณ์ ผู้สอนควรสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเอง สร้างสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นไม่เคร่งเครียด ใช้คำถามที่กำหนดไว้ถามเด็กทีละคำถาม ให้เด็กมีโอกาสคิดและมีเวลาในการตอบคำถามอย่างอิสระ ใช้ระยะเวลาสัมภาษณ์ไม่ควรเกิน 10 นาที

2.3 หลังการสัมภาษณ์ การบันทึกในแบบสัมภาษณ์ให้บันทึกคำพูดของเด็กตามความเป็นจริงหลังเสร็จการสัมภาษณ์ผู้สอนค่อยพิจารณาข้อมูลจากคำพูดเด็กและลงความคิดเห็นที่สะท้อนพฤติกรรม

สารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการประเมินพัฒนาการ

การจัดทำสารนิทัศน์ (Documentation) เป็นการจัดทำข้อมูลที่เป็นหลักฐานหรือแสดงให้เห็นร่องรอยของการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจากการทำกิจกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ซึ่งหลักฐานและข้อมูลที่บันทึกเป็นระยะ ๆ จะเป็นข้อมูลอธิบายภาพเด็ก สามารถบ่งบอกถึงพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สารนิทัศน์จึงเป็นการประมวลผลที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการจัดประสบการณ์ของผู้สอนและร่องรอยผลงานของเด็ก จากการทำกิจกรรมที่สะท้อนถึงพัฒนาการในด้านต่าง ๆ การจัดทำสารนิทัศน์จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

1. พอร์ตโฟลิโอสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล เช่น การเก็บชิ้นงานหรือภาพถ่ายเด็กขณะทำกิจกรรมมีการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการบันทึกเสียง บันทึกภาพที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในงานที่เด็กทำ

2. การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เช่น การสอนแบบโครงการ (Project Approach) สามารถให้สารนิทัศน์เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทกด้าน ทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กและการสะท้อนตนเองของผู้สอน รูปแบบการบรรยายเรื่องราวจึงมีหลายรูปแบบ อาจได้จากการบันทึกการสนทนาระหว่างเด็กกับผู้สอน เด็กกับเด็ก การบันทึกของผู้สอน การบรรยายของพ่อแม่ผู้ปกครองในรูปแบบหนังสือหรือจดหมาย แม้กระทั่งการจัดแสดงบรรยายสรุปให้เห็นภาพการเรียนรู้ทั้งหมด

3. การสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็ก เช่น ใช้แบบสังเกตพัฒนาการ การบันทึกสั้น

4. การสะท้อนตนเองของเด็ก เป็นคำพูดหรือข้อความที่สะท้อนความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกจากการสนทนา การอภิปรายแสดงความคิดเห็นของเด็กขณะทำกิจกรรม ซึ่งอาจบันทึกด้วยเทคโนโลยีบันทึกเสียงหรือบันทึกภาพ

5. ผลงานรายบุคคลและรายกลุ่ม ที่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ ความสามารถ ทักษะจิตนิสัยของเด็ก ผู้สอนสามารถนำผลงานของเด็กมาใช้พิจารณาพัฒนาการและกระบวนการทำงานของเด็ก ผู้สอนส่วนใหญ่มักจะเก็บผลงานการเขียนและผลงานศิลปะ อย่างไรก็ตาม ผู้สอนควรเก็บผลงานหลากหลายประเภทของเด็ก เช่น ภาพเขียน การร่วมระดมความคิดและเขียนออกมาในลักษณะใยแมงมุม การแสดงออกทางดนตรีการก่อสร้างในรูปแบบต่าง ๆ ตัวอย่างคำพูด เป็นต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูลหลักฐานเพื่อประเมินการเรียนรู้และประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยข้างต้น

การจัดทำสารนิทัศน์ที่หลากหลายจะช่วยผู้สอนในแง่ของการตรวจสอบคุณภาพของการศึกษาที่ดี เนื่องจากการศึกษาในปัจจุบันเน้นการประเมินเพื่อตรวจสอบความเข้มแข็งของการศึกษา ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยต้องปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บางหน่วยงานนำแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งไม่เหมาะสมมาประเมินเด็กปฐมวัย

ผู้สอนที่จัดทำสารนิทัศน์อย่างสม่ำเสมอ จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กได้สอดคล้องปัญหาและพัฒนาการเด็ก ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสมองอย่างชัดเจน สารนิทัศน์สามารถช่วยผู้สอนให้จัดประสบการณ์ได้ตรงประเด็น เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับสมอง พบว่า เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากเข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ กระบวนการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับความรู้สึกและอารมณ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของเด็ก เช่น เด็กรู้สึกต่อการอ่านอย่างไร เด็กต้องการเรียนอ่านหรือไม่ ความรู้สึกนี้จะมีผลกระทบต่อการอ่านของเด็กในระยะยาว ดังนั้น การทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐานไม่ช่วยเด็กเลยในด้านจิตใจและความสามารถ ซึ่งต่างจากการใช้สารนิเทศน์ในการประเมิน จากผลการวิจัยพบว่าสมองจะทำงานต่อเนื่องไม่แยกส่วนเป็นวิชาหรือเป็นเรื่อง ดังนั้น การใช้แบบทดสอบประเมินเป็นการแยกส่วนของสมอง ซึ่งจะไม่บอกถึงความสามารถในการบูรณาการความรู้ของเด็กที่แท้จริง แต่การรวบรวมผลงานของเด็กจะบอกให้ผู้สอนรู้ว่าเด็กคิดและบูรณาการความคิดของตนอย่างไร

การจัดทำสารนิทัศน์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อการประเมิน

1. กำหนดประเด็นการประเมิน เป็นการกำหนดพัฒนาการที่ต้องการประเมิน ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละพัฒนาการ ซึ่งครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน

2. เตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ให้เหมาะกับข้อมูลที่ต้องการเก็บ วางแผนการเลือกและการจัดการกับวัสดุ สื่อที่เหมาะสมกับข้อมูลที่จะเก็บตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลที่ต้องได้จากการสังเกต เช่น กระดาษ การ์ดขนาดเล็ก ดินสอ ปากกา กล้องบันทึกภาพหรือโทรศัพท์มือถือเครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

3. ศึกษามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ และสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายการพัฒนาเด็ก ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าควรเก็บข้อมูลประเภทใด ลักษณะโด จึงจะทำให้เห็นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

4. วางแผนการจัดทำ เลือกวิธีเก็บข้อมูล เช่น บันทึกสั้น ภาพถ่าย แบบสังเกต บันทึกเสียง การเขียนไดอะแกรมในรูปแบบของใยแมงมุม การทำบันทึกแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของเด็ก ผู้สอนหรือผู้ปกครอง เป็นต้น

5. กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล เช่น การบันทึกพฤติกรรมเด็ก โดยใช้วิธีสังเกตและใช้ การบันทึกสั้น ซึ่งผู้สอนจะสังเกตทุกวัน

6. จัดแสดงข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยพิจารณาว่าข้อมูลใดควรนำมาแลกเปลี่ยน และนำมาจัดแสดงให้เห็นพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานของตนหรือของกลุ่มและร่วมจัดเตรียมแสดงข้อมูลดังกล่าว

7. การประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก เป็นการประเมินการเจริญเติบโตด้านร่างกายของเด็กซึ่งการพิจารณาการเจริญเติบโตในเด็กที่ใช้ทั่ว ๆ ไปอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบศีรษะ ฟัน และการเจริญเติบโตของกระดูก สำหรับแนวทางประเมินการเติญเติบโต มีดังนี้

7.1 การประเมินการเจริญเติบโต โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ ในกราฟแสดงน้ำหนักตามเกณฑ์อายุในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งใช้สำหรับติดตามการเจริญเติบโตรวม

7.1.1 ข้อควรคำนึงในการประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก

7.1.1.1 เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านการเจริญเติบโต บางคนรูปร่างอ้วน บางคน รูปร่างผอม บางคนรูปร่างใหญ่ บางคนรูปร่างเล็ก

7.1.1.2 ภาวะโภชนาการเป็นตัวสำคัญที่เกี่ยวข้องกับขนาดของรูปร่าง แต่ไม่ใช่สาเหตุเดียว

7.1.1.3 กรรมพันธุ์ เด็กอาจมีรูปร่างเหมือนพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่ง ถ้าพ่อหรือแม่เตี้ย ลูกอาจเตี้ยและกรณีนี้อาจมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยได้และมักจะเป็นเด็กที่ทานอาหารได้น้อย

7.1.1.4 ช่วงครึ่งหลังของขวบปีแรก น้ำหนักเด็กจะขึ้นช้า เนื่องจากห่วงเล่นมากขึ้นและความอยากอาหารลดลง

7.1.2 การตรวจสุขภาพอนามัย เป็นการตรวจสอบที่แสดงคุณภาพชีวิตของเด็กโดยพิจารณาความสะอาด สิ่งผิดปกติของร่างกายที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและการเจริญเติบโตของเด็ก

การกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ

การกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้านในแต่ละสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การผ่านตัวบ่งชี้และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรกำหนดในลักษณะเดียวกันสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถกำหนดเกณฑ์การประเมินและการให้ระดับคุณภาพผลการประเมินพัฒนาการของเด็กที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ ดังนั้นพฤติกรรมที่จะประเมิน เป็นระบบตัวเลข เช่น 3, 2, 1 หรือเป็นระบที่ใช้คำสำคัญ เช่น ดี, พอใช้, ควรส่งเสริม ตามที่สถานศึกษากำหนด

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้สอนวางแผนการประเมินพัฒนาการแล้วควรทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การพูดคุย หรือสัมภาษณ์เด็ก หรือการประเมินผลงาน/

ชิ้นงานของเด็กอย่างเป็นระบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลพัฒนาการของเด็กให้ครอบคลุมเด็กทุกคนแล้วสรุปลงในแบบบันทึกผลการประเมินสภาพที่พึงประสงค์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ ผู้สอนควรเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล โดยสภาพที่พึงประสงค์ 1 ตัว ควรได้รับการประเมินพัฒนาการอย่างน้อย 2 ครั้ง ต่อ 1 ภาคเรียน ระยะแรกควรเป็นการประเมินเพื่อความก้าวหน้าไม่ควรเป็นการประเมินเพื่อตัดสินพัฒนาการของเด็ก ดังนั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการตามหน่วยการจัดประสบการณ์จึงเป็นการสะสมเพื่อยืนยันว่าเด็กเกิดพัฒนาการตามสภาพที่พึงประสงค์นั้น ๆ ชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือ

การสรุปผลการประเมินพัฒนาการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดการจัดเวลาเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยต่อ 1 ปีการศึกษาไม่น้อยกว่า 180 วัน สถานศึกษาจึงควรบริหารจัดการเวลาเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้านและสมดล ผู้สอนต้องเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมที่แสดงถึงพัฒนาการของเด็กอย่างต่อเนื่องมีการประเมินซ้ำของพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อยืนยันยันความเชื่อมั่นของผลการประเมิน สรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ให้ครบทุกสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายตัวบ่งชี้ รายมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และในภาพรวมพัฒนาการรายด้านของเด็กแต่ละคนตามลำดับ

สถานศึกษาควรสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กรายตัวบ่งชี้ รายมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และในภาพรวมของพัฒนาการรายด้าน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง สำหรับแนวทางการสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละตัวบ่งชี้ควรใช้ฐานนิยม (Mode) ไม่ควรนำค่าระดับคุณภาพของสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าเฉลี่ย ในกรณีมีฐานนิยมมากกว่า 1 ฐานนิยม คือ มีระดับคุณภาพซ้ำมากกว่า 1 ระดับคุณภาพ การสรุปผลการประเมินพัฒนาการเด็กในแต่ละตัวบ่งชี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงปรัชญาการศึกษา และหลักการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 รวมทั้งการนำข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการไปใช้เพื่อพัฒนาเด็กต่อไป

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการและการนำข้อมูลไปใช้

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการเป็นการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินพัฒนาการและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การรายงานผลการประเมินพัฒนาการสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพตามพฤติกรรมที่แสดงออกถึงพัฒนาการแต่ละด้าน ที่สะท้อนมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 12 ข้อตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

1. **จุดมุ่งหมายการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ**

1.1 เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

1.2 เพื่อให้ผู้สอนใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย

2. ข้อมูลในการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

2.1 ข้อมูลระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย เวลามาเรียน บันทึกผลการประเมินพัฒนาการตามหน่วยการจัดประสบการณ์ บันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น และบันทึกผลพัฒนาการรายบุคคล และจัดทำสารนิทัศน์ที่สะท้อนการเรียนรู้ของเด็ก เป็นข้อมูลสำหรับรายงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้รับทราบความก้าวหน้า ความสำเร็จในการเรียนรู้ของเด็กเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนกำหนดเป้าหมายและวิธีการในการพัฒนาเด็ก

2.2 ข้อมูลระดับสถานศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 12 ข้อตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลและสารสนเทศในการพัฒนาการจัดประสบการณ์และคุณภาพของเด็ก ให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งแจ้งให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อมูล โดยผู้มีหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่ายนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเด็กให้เกิด พัฒนาการอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งนำไปจัดทำเอกสารหลักฐานแสดงพัฒนาการของผู้เรียน

2.3 ข้อมูลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผลการประเมินมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 12 ข้อตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นรายสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องใช้วางแผนและดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ในการยกระดับคุณภาพเด็กปฐมวัยและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

3. ลักษณะข้อมูลสำหรับการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการ สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสามารถเลือกลักษณะข้อมูลสำหรับการรายงานได้หลายรูปแบบให้เหมาะสมกับวิธีการรายงานและสอดคล้องกับการให้ระดับผลการประเมินพัฒนาการ โดยคำนึงถึงถึงประสิทธิภาพของการรายงานและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ของผู้รับรายงานแต่ละฝ่าย ลักษณะข้อมูลมีรูปแบบ ดังนี้

3.1 รายงานเป็นตัวเลข หรือระบบที่ใช้คำสำคัญเป็นตัวแทนระดับคุณภาพพัฒนาการของเด็กที่เกิดจากการประมวลผล สรุปตัดสินข้อมูลผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก ได้แก่

3.1.1 ระดับผลการประเมินพัฒนาการมี 3 ระดับ คือ 3, 2, 1

3.1.2 ผลการประเมินคุณภาพ "ดี" "พอใช้" และ "ควรส่งเสริม"

3.2 รายงานโดยใช้สถิติ เป็นการรายงานจากข้อมูลที่เป็นตัวเลข หรือข้อความให้เป็นภาพแผนภูมิหรือเส้นพัฒนาการ ซึ่งจะแสดงให้เห็นพัฒนาการความก้าวหน้าของเด็กว่าดีขึ้น หรือควรได้รับการพัฒนาอย่างไร เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป

3.3 รายงานเป็นข้อความ เป็นการบรรยายพฤติกรรมหรือคุณภาพที่ผู้สอนสังเกตพบ เพื่อรายงานให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทราบว่าเด็กมีความสามารถ มีพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรอย่างไร

4. เป้าหมายของการรายงาน

การดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย บุคลากรหลายฝ่ายมาร่วมมือประสานงานกันพัฒนาเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้มีพัฒนาการ ทักษะ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้รับการรายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้สอน - วางแผนและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเด็ก
- ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดประสบการณ์

ผู้บริหารสถานศึกษา - ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยของสถานศึกษา

พ่อแม่ และผู้ปกครอง - รับทราบผลการประเมินพัฒนาการของเด็ก
- ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งการดูแลสุขภาพอนามัย ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็ก

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด
- ยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา
- นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและให้ความช่วยเหลือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในสังกัด

5. วิธีการรายงานผลการประเมินพัฒนาการ

การรายงานผลการประเมินพัฒนาการให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ โดยบันทึกข้อมูลในแบบรายงานต่าง ๆ สามารถใช้อ้างอิง ตรวจสอบ และรับรองผลพัฒนาการของเด็ก เช่น แบบบันทึกผลการประเมินพัฒนาการประจำชั้น สมุดรายงานประจำตัวเด็ก แฟ้มสะสมงานของเด็กรายบุคคล นอกจากนี้ การรายงานคุณภาพการศึกษาปรุมวัยให้ผู้เกี่ยวข้องทราบในระดับหน่วยงานอาจใช้รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยประจำปี จุลสารหรือวารสารของโรงเรียน หรืออาจมีการให้ข้อมูลกับผู้ปกครองในลักษณะการให้คำปรึกษาหรือทางการส่งจดหมายส่วนตัว ฯลฯ

จากการวัด และประเมินผล จึงสรุปได้ว่า การมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพการประเมินที่ตรงตามความรู้ความสามารถที่แท้จริงของบุคลากรภายในสถานศึกษา ถูกต้องตามหลักการวัดและ ประเมินผล รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตาม ระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ ส่งเสริมให้ ผู้บริหาร และครูพัฒนาตนเอง โดยศึกษาหาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีการวัดผล และประเมินผลการศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู ให้ใช้วิธีการที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลในสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ วิธีการในการพัฒนาแนวทางการวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา จัดทำคู่มือการวัดผล เทียบโอนผลการศึกษา มีการศึกษา วิเคราะห์ แนวทางในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา ดำเนินการ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา จัดทำรายงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา

เผยแพร่ผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา เป็นกระบวนการจัดรูปแบบ รวบรวม วิเคราะห์และเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์เพื่อการวินิจฉัยตัดสินแนวทางเลือกเพื่อการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์และการดำเนินงานของแผนงาน หรือโครงการ การประเมินหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติของแผนงาน เกณฑ์กลางที่ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความสำเร็จ ข้อมูลข่าวสารและรายละเอียดของ การประเมินการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลที่ประเมินได้และการเสนอผลของการประเมินผล และข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการต่อไปการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ ตรวจสอบและวัดสิ่งที่แผนได้ กำหนดไว้ในขั้นของการวางแผน มีการกำกับ ติดตาม ให้มีการประเมินคุณภาพภายในระดับปฐมวัยในสถานศึกษา และนำผลจากการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็ก ส่งเสริมการจัดการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงและนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพเด็กเต็มตามศักยภาพ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนชั้นปฐมวัยได้จัดกระทำขึ้นเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพตามวัย โดยครอบคลุม 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง การศึกษาทำความเข้าใจ และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยครูผู้สอนปฐมวัยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งนำไปใช้อย่างมีคุณภาพและ ประสิทธิผลตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการผ่านการเล่นด้วยการลงมือปฏิบัติจริงและต้องเน้นเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลายต่อการเรียนรู้ซึ่งต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนสำหรับเด็ก 3) ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง การวางแผนการจัด กิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็ก ซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอย่ างมีประสิทธิภาพและราบรื่น เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และตรงตามเป้าหมายของหลักสูตร และทราบถึงพัฒนาการของเด็ก 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ให้ได้รับประสบการณ์ตรงของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก และเป็นส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ร่วมทั้งพัฒนาการของเด็ก 5) ด้านการประเมินพัฒนาการ หมายถึง การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนด วิธีการและเครื่องมือในการวัดผลให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การบันทึกและสรุปพฤติกรรม การรายงานผล การนำผลงาน การวัดผลและประเมินผล มาใช้ในการปรับปรุงการจัดเรียนการสอน

หลักการศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถม เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างรวดเร็ว ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้าน โดยการจัดประสบการณ์นั้นต้องอิงจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น การปฏิบัติจริง และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลายและเหมาะสมกับวัย

กร
หลักที่กล่าวถึ

และมาตรฐาน

ศูนย์กลาง โดย

เข้าใจและวาง

ทั้งในและนอก

วิธีการที่หลาก

สำ
ปฐมวัย ไว้ดังนี้

2

3

4

ของเด็ก

5

กิติชั
การศึกษาปฐมวั

1

2

3

ผู้วิจัย
เป็นระบบ โดยก
อย่างมีคุณภาพ

กฤติย
จังหวัดเชียงใหม่

1.

2.

3.

งานวิ
ข้อจำกัดเรื่องกา

พิทักษ์ชา
โครงสร้างและกระบ
1. กา
2. กา
3. กา
เน้นว่าแผ
กับจุดประสงค์และพ
อทิตยา มี
กล่าวถึง 2 ด้าน
1. กา
2. กา
ชี้ให้เห็นว
กิจกรรมทุกอย่างต้อ
รัตติยา พ
กล่าวถึง 1 ด้าน
1. กา
เน้นการจั
ปฏิบัติ
จากหลักก
ขั้นตอนแนวทางกา
สามารถพัฒนาเด็กได
การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไ

ตา

1.
สถ
2.
3.
ป
4.
สื่อ
5.

2.3

เด็กป
เพื่อศ
พื้นที่
ประส
เด็กป
จำแน
ของแ
Scale
ส่วนใ
มีการ
2) ผ

การศึ
มีค่าเ
ในภา
การเรี
จากผู้
ส่วนให
การปฏิ
ประสบ
จัดประ
4) ผลก
ในการ
ที่ระดับ
ปลายเ
ได้แก่ ค
ตรงตาม
อื่นมาก

ปฐมวัย
การศึก
มีประส
พิษณุโล
ควรมีก
4 ด้าน
และหา
ชุมชน

การจัดป
จังหวัด
ประสบ
โรงเรียน
ศักยภา
ครูปฐมว
เรียนรู้ ที่
อยู่ในระ
เรียนรู้ ที่
ประสบก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

วิไลลักษณ์ เพริศแก้ว (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลวาใหญ่ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ขาดการดำเนินการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีการจัดกิจกรรมไม่หลากหลายตลอดจนการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการจัดกิจกรรม ผู้ดูแลเด็กเขียนแผนการจัดประสบการณ์มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งด้าน พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งผู้ดูแลเด็กทุกคนมีความต้องการในการเข้ารับการพัฒนา เพื่อเพิ่มความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนจัดประสบการณ์ของผู้ดูแลเด็กและการรับการนิเทศภายในอีกครั้ง

ณิชาภา รัตนพล (2562) ได้ศึกษาโปรแกรมพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้และพัฒนาโปรแกรมจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ ครูผู้สอนปฐมวัย จำนวน 137 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมินแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการ จำเป็น ระยะที่ 2 โปรแกรมพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงด้านแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 2) โปรแกรมจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหา วิธีการดำเนินการกิจกรรมและเครื่องมือการพัฒนา และการประเมินผลส่วนโปรแกรมการพัฒนาครูแบ่งออกเป็นการประเมินก่อนการพัฒนา (1.30 ชั่วโมง) การพัฒนาโดยการอบรมและใช้โปรแกรมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 Module (28 ชั่วโมง) การเรียนรู้โดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่น (8 ชั่วโมง) และการบูรณาการสอดแทรกการการปฏิบัติงานกิจกรรมพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ปฐมวัยในสถานศึกษาของตนเอง (2 ชั่วโมง) การประเมินหลังพัฒนา (30 นาที) รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อทิตยา มีมัสสุ (2564) การพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 2) พัฒนาคู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และ 3) ประเมินผลความรู้และความพึงพอใจของคู่มือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 การวิจัยมี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการของครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู ปฐมวัย จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ประเมินคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสม มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความรู้และความพึงพอใจของคู่มือในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนปฐมวัย จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของคู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการของครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ด้านการวางแผน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ด้านกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย 2) ผลการพัฒนาคู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา พบว่า คู่มือประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ธรรมชาติของเด็ก 3-6 ปี การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งประกอบไปด้วย กิจกรรม ความหมาย ความสำคัญ เทคนิคต่าง ๆ และตัวอย่างการจัดกิจกรรม ผลการประเมินความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมิน การใช้คู่มือครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา พบว่า คะแนนวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการใช้คู่มือแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้คู่มือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านเนื้อหา และด้านกายภาพ

กฤติยา นุชเกษม (2565) การศึกษาสภาพการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติ

ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 และเพื่อเปรียบเทียบการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามเพศ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวน 435 คน โดยได้กลุ่มตัวอย่างจากร้านเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่ และมอร์แกน และแบ่งกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วนของขนาดประชากรในแต่ละสถานศึกษาจนได้ครบตามจำนวน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาค่า (t-test), (F-test) และวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ เปรียบเทียบโดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการศึกษาการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ รองลงมา ด้านการประเมินพัฒนาการ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการจัดสภาพแวดล้อมสื่อและแหล่งเรียนรู้ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน แต่จำแนกตามวุฒิทางการศึกษาและ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศุภนิดา อินทร์สุข (2565) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประชากร คือ สถานศึกษา จำนวน 113 แห่ง กำหนดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 92แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และครู ผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 92 คน รวมทั้งสิ้น 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ปฐมวัย 2) แนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 พบว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ประกาศใช้อย่างถูกต้อง การจัดอบรมปฏิบัติการการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ปฐมวัย การสร้างหรือปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง การจัดสภาพแวดล้อม

สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบ ใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรม และกิจกรรมที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับและสร้างความเข้าใจในหัวข้อของการประเมินร่วมกัน

2.3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Bryanyt (1977, pp. 44-49) ได้ศึกษาการสังเกตเด็กอนุบาล 2 ห้อง นักเรียน จำนวน 36 คน ในขณะที่เด็กกำลังเล่นอย่างอิสระและใส่รหัสพฤติกรรมเด็ก (Child Behavior Code) ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามและทำนายสถานภาพเด็กแต่ละคน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงสหสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคะแนนการยอมรับทางสังคมมิติ (Socia Metic) ของเด็กกับการทำนายการยอมรับเพื่อนที่ถูกทำนาย และเด็กที่มีผลกระทบทางสังคมมิติ (Socia Metic) สูง ตอบคำถามปลายเปิดน้อยและแสดงความรัก ความรู้สึกทางคำพูดกับเพื่อนน้อย

Frankenberger (1979, p.143) อ้างถึงใน ธนาภรณ์ ธนิตย์ธีรพันธ์ (2547, น. 42) ได้ศึกษาผลของการใช้คนตรีร่วมกับการฝึกอบรมผ่อนคลายกับเด็กที่มีการเรียนรู้ช้าและมีความก้าวร้าว พบว่าการใช้คนตรีร่วมกับการฝึกอบรมแบบผ่อนคลาย สามารถทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านรู้ดีขึ้นอารมณ์เย็นขึ้นและมีภาวะความก้าวร้าวทางอารมณ์ลดลง

Metz (1986, p. 3691) อ้างถึงใน ชูลีรัตน์ สมร่าง (2553, น. 92) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและการตอบสนองต่อเสียงดนตรีของเด็กปรมวัย ในสภาพแวดล้อมที่มีโอกาสเลือกโดยวิธีทางธรรมชาติ โดยยึดทฤษฎีที่เกี่ยวกับธธรรมชาติของการเคลื่อนไหวในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ นักเรียนชั้นอนุบาล 1 มีอายุ 3-4 ปี โรงเรียนอนุบาลอริโซน่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสังเกตการณ์เคลื่อนไหวของเด็กที่ตอบสนองต่อเสียงคนตรี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่มีโอกาสเลือกโดยวิธีทางธรรมชาติ หลังการทดลองทำให้เด็กมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเสียงคนตรีที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าก่อนทำกาการทดลอง

Hurlock (1964, p. 174) ทำการทคลองพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างเด็กกับเพื่อนในวัยเด็กตอนต้น จะมีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมเมื่อเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้น (Goslin, 1962, pp. 283-296) พบว่าเด็กเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ร่าเริงเข้ากับคนง่าย เชื่อมั่นในคนเอง ไวต่อความรู้สึกและสนใจผู้อื่น

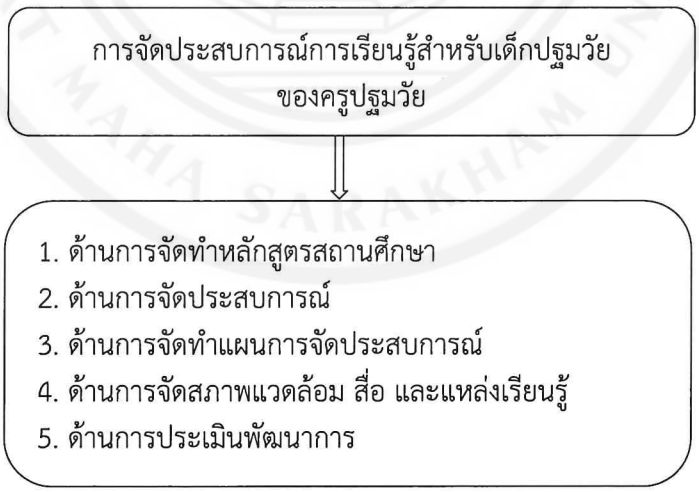
Anderson (1995, p. 433) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการทดสอบจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมีค่าสูงกว่าคะแนนการทดสอบจากวิธีการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญ (ค่า t=6.644, ค่า p <. 001 ระดับของค่าอิสระ) ระดับผลผลคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมีคำสูงขึ้นร้อยละ 114 ซึ่งสูงกว่าวิธีการสมแบบบรรยาย นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษายังยอมรับว่าวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมในชั้นเรียนทำให้เกิดความสนุกสนาน และไม่น่ากลัว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมสามารถเพิ่มระดับความคงในในการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ช่วยให้อันได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และส่งเสริมกระบวนการเรือนรู้ได้ทุกด้าน ผลการใช้ยังพบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ระหว่างปฏิกิริยาตอบสนองของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างต่อการส่งเสริมวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมสุดท้ายกลุ่มตัวอย่าง

ของนักเรียนทั้งหมดต่างแสดงทัศนคติว่าชอบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมมากกว่าเพราะไม่เหมือนกับวิธีการสอนอื่น ๆ ของวิทยาลัย

Randall (2010) ได้ทำการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบของข้อสงสัยเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมสำหรับเด็กในวัยก่อนเข้าเรียนหรือวัยก่อนระดับประถมศึกษา (Preschool Program) ในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้โปรแกรมตามแนวคิดของไฮสโคปเพอร์รี (High/Scope Prery Program)อีกส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มที่จัดประสบการณ์ของศูนย์ผู้ปกครองและเด็กแห่งชิคาโก และกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการอะเบเซดาเรียน (Abecedarian Project) ว่าได้บรรลุผลในด้านคุณภาพทางวิชาการและผลกระทบทางสังคมเชิงบวกกับผู้เรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวตามที่กล่าวอ้างหรือไม่ เนื่องจากเป็นเรื่องยากที่จะสรุปลงความเห็นตามคำกล่าวอ้างนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลกระทบของการจัดโปรแกรมก่อนวัยเรียนกับกลุ่มเด็กในรัฐเวอร์จิเนีย ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่ได้นำวิธีการจัดประสบการณ์ดังกล่าวมาใช้ในระชะแรก โดยศึกษาผลกระทบด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง (At-isk Shudents) ที่เข้าเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาหรือก่อนวัยเรียนในช่างปี ค.ศ. 1999-2002 และขณะนี้กำลังเรียนในระดับเกรด 3 เกรด 5 โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานด้านการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์และการอ่านภาษาอังกฤษประกอบกับการใช้สถิติทดสอบด้วย t-test และ ANOVA ซึ่งผลการศึกษาพบว่าไม่ปรากฏความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการระหว่างกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์ในวัยก่อนเข้าเรียนกับกลุ่มที่ไม่ได้ระบบการจัดประสบการณ์ในวัยดังกล่าว นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนหญิงที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์จะมีคะแนนด้านการอ่านสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดประสบการณ์ในช่วงก่อนวัยเข้าเรียน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้กับเด็กระดับชั้นอนุบาลนั้น ควรใช้วิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น และถ้าได้รับการจัดประสบการณ์ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะจะส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์และกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและมีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ

2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ ครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมด 76 โรงเรียน มีครูปฐมวัย จำนวน 152 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัย โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 109 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง Krejcie, & Morgan โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากชื่อโรงเรียน 76 โดยจับฉลากมาแบบสุ่ม 36 โรงเรียน ได้โรงเรียนละ 3 คน โดยมี 1 โรงเรียน 4 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่าง 109 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลที่ไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ วุฒิทางการศึกษา, ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน	ระดับการปฏิบัติ
5	หมายถึง การปฏิบัติมากที่สุด
4	หมายถึง การปฏิบัติมาก
3	หมายถึง การปฏิบัติปานกลาง
2	หมายถึง การปฏิบัติน้อย
1	หมายถึง การปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบให้เขียนตอบ

3.3 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยมีดำเนินการดังนี้

3.3.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

3.3.2 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัย

3.3.3 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครู และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1

3.3.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ 0.60 ขึ้นไป (Index of Congruence: IOC) (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 269)

สอดคล้อง	มีค่าคะแนนเป็น	+1
ไม่แน่ใจ	มีค่าคะแนนเป็น	0
ไม่สอดคล้อง	มีค่าคะแนนเป็น	-1

ดังนี้

3.3.4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร ศษ.ด (บริหารการศึกษา) ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร

3.3.4.2 อาจารย์ ดร.ชาลินี มานะยิ่ง ปร.ด. (เทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อม หัวหน้าสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.3.4.3 อาจารย์ ดร.วดาภรณ์ พูลผลอำนวย ค.ด. (สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและการเรียนการสอน วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

3.3.4.4 อาจารย์ กมลชนก สุจริต ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยวงศ์ชวลิตกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย

3.3.4.5 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา หวังสิทธิเดช ปร.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

3.3.5 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าเท่ากับ 0.60 -1.00 ซึ่งสามารถนำแบบสอบถามไปใช้ได้

3.3.6 ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ให้แยกแบบสอบถามข้อที่ 12 ออกให้ได้เป็น 2 ข้อ ซึ่งอยู่ในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเพิ่มอีก 1 ข้อ ในด้านการประเมินพัฒนาเดิมแบบสอบถามมีจำนวน 40 ข้อ เพิ่มเติม จำนวน 2 ข้อ รวมแบบสอบถามทั้งสิ้น 42 ข้อ

3.3.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูปฐมวัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าอำนาจจำแนก (Discriminition) ของแบบสอบถามซึ่งมีคำตอบเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกนก (r) ตั้งแต่ 0.02 ขึ้นไป ปรากฏว่าข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อโดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.515-0.880 เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามสูตรของ ครอนบาค (Cronbach) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือค่า ความเชื่อมั่นจะต้องมากกว่า .70 ขึ้นไป (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 288) ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ได้เท่ากับ .985

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ออกหนังสือขอความร่วมมือในการรวมข้อมูลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

4.2 ผู้วิจัยส่งเอกสารด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ EMS ตอบรับ และทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

4.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับทั้งหมด 109 ชุด โดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 หาค่าความเที่ยงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ 0.60 ขึ้นไป (Index of Congruence: IOC) (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 269)

3.5.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discriminition) ของแบบสอบถามซึ่งมีคำตอบเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกนก (r) ตั้งแต่ 0.02 ขึ้นไป (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 309) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 288)

3.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.4 วิเคราะห์ความคิดเห็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) แล้วนำไปแปลผลกับเกณฑ์ ดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 323-325)

เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัย ใช้เกณฑ์ดังนี้

4.50-5.00 แสดงถึงอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50-4.49 แสดงถึงอยู่ในระดับมาก
2.50-3.49 แสดงถึงอยู่ในระดับปานกลาง
1.50-2.49 แสดงถึงอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.49 แสดงถึงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สูตรร้อยละ โดยมีสูตร ดังนี้ (ไพศาล วรคำ, 2558, น. 321)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{f}{n} \times 100 \quad (3\text{-}1)$$

เมื่อ f แทน ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ
N แทน จำนวนเต็มของสิ่งนั้น

3.6.2 สูตรการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ($\overline{X}$) ดังต่อไปนี้

$$\overline{X} = \sum_{i=1}^{n} x_i \quad (3\text{-}2)$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
x_i แทน คะแนนของคนที่ i
N แทน จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

3.6.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีสูตร ดังนี้

$$\text{กรณีกลุ่มตัวอย่าง } S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{N}(X_i - \mu)^2}{N}} \quad (3\text{-}3)$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
$\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

X_i แทน คะแนนของคนที่ i

N แทน จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

3.6.4 สูตรการตรวจสอบความเที่ยงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ 0.60 ขึ้นไป (Index of Congruence: IOC) (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 269)

$$IOC = \frac{\sum R}{N} \tag{3-4}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

R แทน คะแนนระดับความสอดคล้องที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนประเมินในแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินความสอดคล้องในข้อนั้น

มีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

สอดคล้อง มีค่าคะแนนเป็น +1

ไม่แน่ใจ มีค่าคะแนนเป็น 0

ไม่สอดคล้อง มีค่าคะแนนเป็น -1

3.6.5 การคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 288)

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1}\right]\left|1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2}\right| \tag{3-5}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์แอลฟา

k แทน จำนวนข้อคำถามหรือข้อสอบ

S_i^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ t

3.6.6 สูตรหาค่าอำนาจจำแนก (Discriminition) ของแบบสอบถาม (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 309)

$$r_{xy'} = \frac{n\sum XY' - \sum X \sum Y'}{\sqrt{\left[n\sum X^2 - (\sum X)^2\right]\left[n\sum Y'^2 - (\sum Y')^2\right]}} \tag{3-6}$$

เมื่อ $r_{xy'}$ แทน ดัชนีอำนาจจำแนกของข้อคำถาม

X แทน คะแนนของข้อคำถามข้อนั้น

Y แทน คะแนนรวมจากข้อคำถามทั้งหมด (ที่วัดในสิ่งเดียวกัน)

Y' แทน คะแนนรวมที่หักคะแนนข้อนั้นออกแล้ว $Y' = Y - X$

n แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
4. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อความเข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$S.D.$ แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

% แทน ร้อยละ

N แทน จำนวนกลุ่มเป้าหมาย

$\sum$ แทน ผลรวม

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยหาค่าร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างและร้อยละของผู้ตอบแแบบสอบถาม

สถานภาพ	ผู้ตอบแบบสอบถาม (n)	ร้อยละ (%)
เพศ		
- ชาย	8	7.3
- หญิง	101	92.7
วุฒิทางการศึกษา		
- ระดับปริญญาตรี	100	91.7
- ระดับปริญญาโท	9	8.3
- ระดับปริญญาเอก	-	-
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน		
- น้อยกว่า 5 ปี	22	20.2
- 5-10 ปี	75	68.8
- 11–20 ปี	2	1.8
- 21 ปีขึ้นไป	10	9.2
รวม	109	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 109 คน เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 เพศหญิง จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 92.7 เป็นวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 91.00 ระดับปริญญาโท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และประสบการณ์การปฏิบัติงาน ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 ประสบการณ์ 5-10 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 ประสบการณ์ 11–20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ประสบการณ์ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ระบุไว้ในบทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 4.2-4.8

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
1	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	4.62	0.42	มากที่สุด	4
2	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.67	0.34	มากที่สุด	2
3	การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์	4.63	0.40	มากที่สุด	3
4	การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้	4.59	0.41	มากที่สุด	5
5	การประเมินพัฒนาการ	4.68	0.37	มากที่สุด	1
รวม		4.64	0.36	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 5 การประเมินพัฒนาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.68) รองลงมาคือ ด้านที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.67) และด้านที่ 3 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.63) โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.59)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

ข้อ	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
1	มีการวิเคราะห์หลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560	4.77	0.42	มากที่สุด	1

(ต่อ)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อ	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
2	มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560	4.76	0.42	มากที่สุด	2
3	มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้กับผู้บริหาร ครูสอนระดับปฐมวัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.58	0.49	มากที่สุด	5
4	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	4.59	0.49	มากที่สุด	4
5	มีการเตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติและเพื่อรองรับการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	4.57	0.49	มากที่สุด	6
6	มีการกำหนดระยะเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก	4.60	0.49	มากที่สุด	3
7	มีการประเมินและรายงานผลในการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.58	0.49	มากที่สุด	5
8	มีความพร้อมในการเชื่อมต่อของการจัดศึกษาปฐมวัยสู่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1	4.58	0.49	มากที่สุด	5
รวม		4.62	0.42	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านที่ 1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.62) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 มีการวิเคราะห์หลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.77) รองลงมาคือ ข้อที่ 2 มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.76) และข้อที่ 6 มีการกำหนดระยะเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.60) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 5 มีการเตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติและเพื่อรองรับการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.57)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ข้อ	ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
1	มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการทั้งในการจัดกิจกรรมทักษะและสาระการเรียนรู้	4.66	0.47	มากที่สุด	6
2	มีการจัดประสบการณ์จากการเล่นและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง	4.82	0.38	มากที่สุด	1
3	มีการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้กับเด็กโดยการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	4.70	0.46	มากที่สุด	4
4	มีการจัดประสบการณ์โดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นมีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมของเด็ก	4.77	0.42	มากที่สุด	2
5	มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.64	0.48	มากที่สุด	7
6	มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและมีการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.44	0.99	มาก	9
7	มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กเป็นคนดีมีวินัยและมีความเป็นไทย	4.69	0.46	มากที่สุด	5
8	มีการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5	4.47	0.50	มาก	8
9	มีการจัดประสบการณ์และจัดทำแผนได้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กแต่ละช่วงวัย	4.77	0.42	มากที่สุด	2
10	มีการจัดประสบการณ์โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมตามสถานการณ์สภาพจริง	4.76	0.42	มากที่สุด	3
รวม		4.67	0.34	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ปฐมวัยในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.67)

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 2 มีการจัดประสบการณ์จากการเล่นและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.82) รองลงมาคือ ข้อที่ 4 มีการจัดประสบการณ์โดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นมีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมของเด็ก และ ข้อที่ 9 มีการจัดประสบการณ์และจัดทำแผนได้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กแต่ละช่วงวัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.77) และข้อที่ 10 มีการจัดประสบการณ์โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมตามสถานการณ์สภาพจริง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.76) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 6 มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและมีการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.44)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

ข้อ	ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
1	มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพิ่มเติมให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น	4.75	0.43	มากที่สุด	1
2	มีการออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560	4.56	0.49	มากที่สุด	5
3	มีการกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	4.71	0.45	มากที่สุด	2
4	มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวันครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	4.58	0.49	มากที่สุด	4
5	มีการจัดทำเขียนแผนประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องออกแบบและกำหนดกิจกรรมครอบคลุมครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้	4.56	0.49	มากที่สุด	5
6	มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์โดยครอบคลุมกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมและพัฒนาครบทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา	4.68	0.47	มากที่สุด	3
รวม		4.63	0.40	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านที่ 3 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ปฐมวัยในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.63) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 1 มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพิ่มเติมให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.75) รองลงมาคือ ข้อที่ 3 มีการกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.71) และข้อที่ 6 มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์โดยครอบคลุมกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมและพัฒนาครบทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.68) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 2 มีการออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และข้อที่ 5 มีการจัดทำเขียนแผนประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องออกแบบและกำหนดกิจกรรมครอบคลุมครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.56)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

ข้อ	ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
1	มีการจัดวางอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ได้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัย	4.63	0.48	มากที่สุด	2
2	มีการจัดสภาพแวดล้อมสื่อและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้กับเด็ก	4.56	0.49	มากที่สุด	4
3	มีการจัดหาอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นได้เพียงพอและความเหมาะสมกับวัย	4.55	0.50	มากที่สุด	5
4	มีการรักษาความสะอาดของอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ที่พร้อมจะใช้งานเสมอ	4.52	0.50	มากที่สุด	7
5	มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีความสะอาด และปลอดภัยพร้อมจะให้เด็กได้เรียนรู้	4.76	0.42	มากที่สุด	1
6	มีการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้มีส่งเสริมให้พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.54	0.50	มากที่สุด	6
7	มีการจัดสื่อที่หลากหลายเหมาะสมและเพียงพอ	4.61	0.48	มากที่สุด	3
8	มีการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดกิจกรรม	4.55	0.50	มากที่สุด	5
รวม		4.59	0.41	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 5 มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีความสะอาด และปลอดภัยพร้อมจะให้เด็กได้เรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.76) รองลงมาคือ ข้อที่ 1 มีการจัดวางอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ได้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.63) และข้อที่ 7 มีการจัดสื่อที่หลากหลายเหมาะสมและเพียงพอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.61) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 4 มีการรักษาความสะอาดของอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ที่พร้อมจะใช้งานเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.52)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ด้านการประเมินพัฒนาการ

ข้อ	ด้านการประเมินพัฒนาการ	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
1	มีการประเมินพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560	4.65	0.47	มากที่สุด	5
2	มีการกำหนดประเด็นการประเมินพัฒนาการมีการวิเคราะห์มาตรฐานตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560	4.64	0.48	มากที่สุด	6
3	มีการประเมินพัฒนาการได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้การประเมินอย่างหลากหลาย	4.59	0.49	มากที่สุด	7
4	มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็ก	4.59	0.49	มากที่สุด	7
5	มีการประเมินพัฒนาการโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ	4.71	0.49	มากที่สุด	3
6	มีการประเมินพัฒนาการโดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของพัฒนาการของเด็ก	4.69	0.46	มากที่สุด	4
7	มีการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	4.69	0.46	มากที่สุด	4
8	มีการสรุปผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อแสดงถึงพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง	4.84	0.36	มากที่สุด	1
9	มีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป	4.76	0.42	มากที่สุด	2

(ต่อ)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ข้อ	ด้านการประเมินพัฒนาการ	N =109		ระดับ	ลำดับ
		$\overline{X}$	$S.D.$		
10	มีการรายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กให้แก่ผู้บริหารและผู้ปกครองทราบ	4.65	0.47	มากที่สุด	5
รวม		4.68	0.37	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ ด้านที่ 5 การประเมินพัฒนาการ ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อที่ 8 มีการสรุปผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อแสดงถึงพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.84) รองลงมาคือ ข้อที่ 9 มีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.76) และข้อที่ 5 มีการประเมินพัฒนาการโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.71) โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อที่ 3 มีการประเมินพัฒนาการได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้การประเมินอย่างหลากหลาย และข้อที่ 4 มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.59)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในภาพรวม

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	ความคิดเห็น
1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	1. จัดให้ทันยุคสมัยและพร้อมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 2. มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 3. เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร 4. ต้องจัดทำหลักสูตรตามบริบทของโรงเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ

(ต่อ)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	ความคิดเห็น
	5. แนวทางการส่งเสริมการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาการจัดทำหลักสูตรที่มีผสมผสาน ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในการใช้
2. ด้านการจัดประสบการณ์	1. เน้นประสบการณ์ตรง 2. มีการจัดประสบการณ์จากการเล่นและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง 3. จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเล่นสร้างสรรค์ เกม การเคลื่อนไหวและจังหวะ ศิลปะ ดนตรี และการเล่านิทาน ใช้กิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning) ผ่านการทดลอง สำรวจ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง 4. การจัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมศิลปะ การเล่านิทาน การทดลอง และเกม 5. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอน หรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็กให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาท สัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้นทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง 6. จัดหา สื่อ ประสบการณ์ตามหน่วยที่เราวางแผนไว้ ให้สื่อทันสมัยอยู่ตลอดเวลา 7. เน้นการบูรณาการ กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และสอดแทรกเรียนเสริมเพิ่มเติมในเรื่องด้านภาษา 2 ภาษา ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน

(ต่อ)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	ความคิดเห็น
3. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์	1. ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน 2. มีการออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 3. ใช้การวางแผนแบบยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความสนใจและพัฒนาการของเด็ก 4. สามารถเรียนรู้และนำไปใช้ได้จริง 5. การจัดทำแผนประสบการณ์จัดให้สอดคล้องกับบริบทและคำนึงถึงอายุวัยของเด็กในการที่พัฒนาตัวเด็กทั้งด้าน ร่างกาย, อารมณ์ และจิตใจ, สติปัญญา และสังคม ได้พัฒนาและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ
4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้	1. มีการจัดสภาพแวดล้อมสื่อและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้กับเด็ก และสะอาด ปลอดภัย 2. จัดมุมการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจ เช่น มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมวิทยาศาสตร์ และมุมบทบาทสมมติ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ของเล่นเสริมพัฒนาการ หนังสือภาพ วัสดุจากธรรมชาติ และสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม 3. จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการสำรวจ เช่น มีมุมหนังสือ มุมศิลปะ และมุมของเล่นเสริมทักษะ 4. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้มีสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ แบ่งโซนห้องเรียนให้เหมาะสม 5. แนวการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยสวยงามสร้างบรรยากาศให้กลมกลืนกับธรรมชาติและบริบท การผลิตสื่อที่ทันสมัยและน่าสนใจให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

(ต่อ)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	ความคิดเห็น
5. ด้านการประเมินพัฒนาการ	1. มีการประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน 2. มีการประเมินพัฒนาการตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 3.ใช้การประเมินแบบหลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์เด็ก และการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับช่วงวัย 4. ต้องวางแผนการประเมินให้เป็นระบบเป็นขั้นตอน และการจัดการเรียนรู้ต้องสอดคล้องตรงกันกับเป้าหมายให้บรรลุคุณภาพมาตรฐาน 5. ประเมินพัฒนาการโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ดูจากการพัฒนาเป็นรายบุคคลเพื่อจะได้รู้ว่าเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร

สรุปการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมุ่งเน้นการปรับหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน พร้อมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การเล่นสร้างสรรค์ ดนตรี ศิลปะ และการเล่านิทาน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดยใช้การเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning) และบูรณาการกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม รวมถึงการเสริมทักษะภาษา การวางแผนการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับช่วงวัยและสถานการณ์ปัจจุบัน การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้มีความปลอดภัยและน่าสนใจ โดยส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นการประเมินพัฒนาการใช้วิธีหลากหลาย เช่น การสังเกตและสัมภาษณ์เพื่อสะท้อนพัฒนาการเด็กอย่างแท้จริง

4.4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

4.4.1 ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้การเรียนการสอนให้ทันสมัย

4.4.2 ควรเน้นการสอนภาษาอังกฤษในการสื่อการให้มาก

4.4.3 ห้องน้ำของเด็กปฐมวัยไม่สะอาดและอุปกรณ์บางชิ้นผุพังไม่ได้รับการซ่อมแซ่มควรปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน

4.4.4 อยากให้ทางโรงเรียนสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุป

จากการการศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการวิจัยดังนี้

5.1.1 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.64) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านที่ 5 การประเมินพัฒนาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.68) รองลงมาคือ ด้านที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.67) และด้านที่ 3 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.63) โดยมีด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านที่ 4 การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.59)

5.1.2 แนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

5.1.2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีแนวทาง คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้ปกครองเข้าใจแนวทางการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรต้องทันสมัย สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และสะท้อนบริบทท้องถิ่น โดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารควรมีความเข้าใจในหลักสูตรอย่างชัดเจนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารข้อมูลให้เข้าถึงได้สะดวกและมีประสิทธิภาพ

5.1.2.2 ด้านการจัดประสบการณ์ มีแนวทางคือ การจัดประสบการณ์ควรเน้นกิจกรรมหลากหลายผ่านการเล่นและการเรียนรู้ เช่น ศิลปะ ดนตรี เกม และการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ด้านอย่างสมดุล ส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning) โดยให้เด็กได้คิด วางแผน และแก้ปัญหาด้วยตนเอง พร้อมทั้งใช้สื่อที่ทันสมัยและบูรณาการกิจกรรมหลัก รวมถึงเสริมทักษะภาษาต่างประเทศ เช่น อังกฤษและจีน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

5.1.2.3 ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ มีแนวทางคือ การจัดทำแผนประสบการณ์ควรเปิดกว้างให้สถานศึกษาพัฒนาแผนที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง ส่งเสริมการอบรมและสนับสนุนครูในการปรับปรุงแผนให้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัยของเด็ก มีการนิเทศและสังเกตการสอน รวมถึงจัดกิจกรรม PLC เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

5.1.2.4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีแนวทางคือ การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ควรเหมาะสมกับกิจกรรมเด็กปฐมวัย โดยเน้นความสะอาด ปลอดภัย และกระตุ้นความสนใจผ่านมุมต่าง ๆ เช่น มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมวิทยาศาสตร์ ใช้สื่อหลากหลาย ทั้งของเล่น หนังสือ วัสดุธรรมชาติ และเทคโนโลยี แบ่งโซนห้องเรียนอย่างเหมาะสม พร้อมส่งเสริมแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

5.1.2.5 ด้านการประเมินพัฒนาการ มีแนวทางคือ การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และเครื่องมือที่เหมาะสมกับช่วงวัย โดยยึดตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรปี 2560 ต้องมีการวางแผนประเมินอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและคุณภาพตามมาตรฐาน

5.1.3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

5.1.3.1 ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้การเรียนการสอนให้ทันสมัย

5.1.3.2 ควรเน้นการสอนภาษาอังกฤษในการสื่อการให้มาก

5.1.3.3 ห้องน้ำของเด็กปฐมวัยไม่สะอาดและอุปกรณ์บางชิ้นผุพังไม่ได้รับการซ่อมแซม

5.1.3.4 อยากให้ทางโรงเรียนสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยได้ศึกษาต่อ

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยดังนี้

5.2.1 จากผลการวิจัยสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้เล็งเห็นว่า การจัดการเรียนรู้ปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดต่อการวางรากฐาน พัฒนาการของมนุษย์ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา เด็กวัยนี้จะมีธรรมชาติและลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไป หากผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างแบบแผนทางพฤติกรรมและเจตคติที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัยแล้ว เด็กก็จะสามารถเติบโตขึ้นเป็นยุคคลที่มีคุณภาพสามารถอยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตให้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ ว่าที่ร้อยตรีกิติชัย วงศ์ศิลปกุล (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันการการบริหารการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขนาดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันจึงได้งบประมาณจัดสรรที่แตกต่างกันและวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตรงตามความต้องการของบุคลากรและความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตติยา พงษ์ปลัด (2555) ที่ พบว่า ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้การบริหารจัดการมีความเข้มงวดมากขึ้น

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การเตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติและเพื่อรองรับการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาระงานที่มากเกินไป ครูปฐมวัยมีภาระงานที่หลากหลาย การขาดความเข้าใจในหลักสูตร การขาดแรงจูงใจและสนับสนุน ปัญหาด้านทรัพยากร ความแตกต่างในบริบทของสถานศึกษา อีกทั้งการดูแลเด็ก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ และการสื่อสารกับผู้ปกครอง ทำให้มีเวลาจำกัดในการศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กฤติยา นุชเกษม (2565) การศึกษาสภาพการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน แต่จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและมีการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูปฐมวัยละเลยการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะชีวิตและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับผลการศึกษาอทิตยา มีมัสสุ (2564) การพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ความต้องการของครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีการออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูปฐมวัยมีความเข้าใจหลักสูตรที่แตกต่างกัน มีภาระงานมาก มีเวลาจำกัด มีความเคยชินและวิธีการสอนแบบเดิม ๆ การสนับสนุนจากผู้บริหารที่ไม่เพียงพอ และมีการจัดทำเขียนแผนประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องออกแบบและกำหนดกิจกรรมครอบคลุมครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูปฐมวัยอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ ซึ่งรวมถึงภาระงานที่หนักหน่วง การขาดทักษะและความรู้ในการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัย การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านการฝึกอบรมและทรัพยากร รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดและความคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่อาจไม่เน้นการวางแผนเชิงประสบการณ์อย่างเป็นระบบ

ส่งผลให้การจัดทำแผนประสบการณ์ไม่ครบถ้วนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณิชาภา รัตนพล (2562) ได้ศึกษาโปรแกรมพัฒนาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีการรักษาความสะอาดของอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ที่พร้อมจะใช้งานเสมอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ขนาดของโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันจึงได้งบประมาณจัดสรรที่แตกต่างกันและวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่เน้นบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตรงตามความต้องการของบุคลากรและความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รัตติยา พงษ์ปลัด (2555, น. 86-87) ที่พบว่า ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการประเมินพัฒนาการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ มีการประเมินพัฒนาการได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้การประเมินอย่างหลากหลาย และมีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็ก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบการศึกษาบางโรงเรียนอาจให้ความสำคัญกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมากกว่าการประเมินพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่นพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ และร่างกาย ทำให้ครูมุ่งเน้นที่ไปที่การสอนเนื้อหาและการเตรียมสอบมากกว่าการสังเกตและการประเมินพัฒนาการของเด็ก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มัทนา ฉวนพยัคฆ์ (2558, น. 81-82) ที่พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมการวัดประเมินผลบุคลากรตามสภาพจริง อยู่ในระดับปานกลาง

5.2.2 ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ภาพรวม ประเด็น ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย มีการเสนอแนวทางดังต่อไปนี้ 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย มีการจัดทำหลักสูตรให้ทันยุคสมัย มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ที่สำคัญต้องจัดทำหลักสูตรตามบริบทของโรงเรียนนั้น ๆ ด้วย 2) ด้านการจัดประสบการณ์ พบว่า มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเล่นสร้างสรรค์ เกม การเคลื่อนไหวและจังหวะ ศิลปะ ดนตรี และการเล่านิทาน ใช้กิจกรรมที่กระตุ้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือทำ (Active Learning) ผ่านการทดลอง สำรวจ และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สอดคล้องกับการวิจัยของ ลาวัลย์ ตนะสอน (2559) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานประกอบกิจกรรมศิลปะ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเน้นการบูรณาการ กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม และสอดแทรกเรียนเสริมเพิ่มเติมในเรื่องด้านภาษา 2 ภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน 3) ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ พบว่า มีการจัดทำแผนประสบการณ์จัดให้สอดคล้องกับบริบทและคำนึงถึงอายุวัยของเด็กในการที่พัฒนาตัวเด็กทั้ง

ด้านร่างกาย, อารมณ์ และจิตใจ, สติปัญญา และสังคม ได้พัฒนาและพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า แนวการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยสวยงามสร้างบรรยากาศให้กลมกลืนกับธรรมชาติและบริบท การผลิตสื่อที่ทันสมัยและน่าสนใจให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ส่งเสริมการแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้มีความหลากหลาย 5) ด้านการประเมินพัฒนาการ พบว่า มีการประเมินพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 ใช้การประเมินแบบหลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์เด็ก และการใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับช่วงวัย 6) ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม 6.1) ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้การเรียนการสอนให้ทันสมัยเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนควรจัดหาสื่อเทคโนโลยี เช่น สมาร์ตบอร์ด แท็บเล็ต โปรแกรมเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย อบรมครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสม สร้างห้องเรียนที่มีระบบเครือข่ายและอุปกรณ์พื้นฐานที่พร้อมใช้งานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่สนุก ท้าทาย และเชื่อมโยงกับโลกปัจจุบัน 6.2) ควรเน้นการสอนภาษาอังกฤษในการสื่อการให้มาก ภาษาอังกฤษถือเป็นทักษะสำคัญของเด็กในยุคโลกาภิวัตน์ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมบูรณาการภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย เพลง เกม หรือคำศัพท์ในมุมห้องเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้ภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาไทยในการสื่อสารเบื้องต้น จัดอบรมหรือหาหลักสูตรสนับสนุนครูในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสร้างพื้นฐานทักษะภาษาอังกฤษตั้งแต่ปฐมวัยอย่างเป็นธรรมชาติ 6.3) ห้องน้ำของเด็กปฐมวัยไม่สะอาดและอุปกรณ์บางชิ้นผุพังไม่ได้รับการซ่อมแซมควรปรับปรุงให้ได้มาตราฐาน สุขอนามัย และความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญต่อการดูแลเด็ก โรงเรียนควรจัดระบบดูแลความสะอาดห้องน้ำอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีแม่บ้านดูแลเฉพาะห้องน้ำเด็กปฐมวัย ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ชำรุดทันที เช่น ก๊อกน้ำ โถสุขภัณฑ์ กลอนประตู ฯลฯ ประเมินและปรับปรุงห้องน้ำให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยตามวัย เช่น ความสูงของโถ การลื่น สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับวัยของเด็ก 6.4) อยากให้ทางโรงเรียนสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การพัฒนาครูและบุคลากร คือหัวใจสำคัญของคุณภาพการศึกษา โรงเรียนควร สนับสนุนงบประมาณหรือจัดทุนบางส่วนเพื่อให้ครูได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เช่น ป.โท สาขาปฐมวัย ส่งเสริมการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา หรือศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจ เช่น การพิจารณาความก้าวหน้าในสายงาน จากการศึกษาต่อหรือการพัฒนาตนเอง เสริมสร้างบุคลากรที่มีความรู้ลึกขึ้น มีทักษะทันสมัย และมีคุณภาพในการจัดประสบการณ์เรียนรู้

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับครูปฐมวัย อย่างต่อเนื่อง

5.3.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางด้านปฐมวัยในโรงเรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.3.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการนิเทศติดตามประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาการสร้างและจัดหาสื่อแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

5.3.2.2 ควรศึกษาแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย และการบูรณาการสู่ชุมชนให้มีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้านสำหรับเด็กปฐมวัย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กิติชัย วงศ์ศิลปะกุล. (2563). *การบริหารการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กฤติยา นุชเกษม. (2565). *การศึกษาสภาพการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3.* พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

กัลยา ตรีทิพยนันท์. (2557). *การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนพานพสกสวัสดิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพชุมนุมสหกรณการเกษตรแหงประเทศไทย จำกัด.

จีรนันท์ มะลิวรรณ์. (2550). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ต่อความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

จีรนันท์ มะลิวรรณ์. (2551). *กิจกรรมการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยคละอายุ.* กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.

จิราภรณ์ แผลงประพันธ์. (2557). *ร่วมพัฒนาเด็กปฐมวัยก่อนจะสายเกินไป. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.* สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2566 จาก http://tdri.or.th/tdri-insight/kt22/

ฉวีวรรณ จึงเจริญ. (2528). *เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน เล่ม 3.* กรุงเทพฯ: อักษรไทย.

ฉวีวรรณ จึงเจริญ. (2538). *การใช้สื่ออุปกรณ์ของเล่นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา 1.* กรุงเทพฯ: อักษรไทย.

ชูลีรัตน์ สมร่าง. (2553). *การจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณิชาภา รัตนพล. (2562). *การพัฒนาครูปฐมวัยในการผลิตสื่อนิทานและเทคนิคการเล่านิทานเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.* มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2544). *กระบวนการคิด.* กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.

ทิศนา แขมมณี. (2552). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2560). *14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาภรณ์ ธนิตย์ธีรพันธ์. (2547). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดิเรก พรสีมา. (2559). *ครูไทย 4.0. มติชนออนไลน์.* สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_345042

นภเนตร ธรรมบวร. (2560.) *การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

ปริศนา วิโนสุยะ. (2562). *การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดตาก.* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ประสาท เนื่องเฉลิม. (2563). ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ปฐมวัยศึกษา. *วารสารการศึกษาปฐมวัย,* 6(4), 24-25.

พรรัก อินทามระ และคณะ. (2564). *เอกสารประกอบการเรียน วิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

พิทักษ์ชาติ สุวรรณไตรย์. (2562). *แผนการจัดประสบการณ์การศึกษา.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

เบญจวรรณ ขุนทวี. (2558). *ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาที่มีต่อความสามารถ ด้านมิติสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานของเด็กปฐมวัย.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

มัทนา ฉวนพยัคฆ์. (2558). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.* ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัตติยา พงษ์ปลัด. (2555). *การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2.* ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

รุ่งลาวัลย์ ละอำคา. (2557). ทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัย: แก่นแห่งชีวิตที่เสริมสร้างได้จากครอบครัว. *วารสารวิจัยและพัฒนาเพื่อสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 1(2), 33-44.

ศันสนีย์ ฉัตรดุปต์. (2545). *เทคนิคสร้าง IQ EQ AQ 3 Q เพื่อความสำเร็จ.* กรุงเทพฯ: สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพทางสมอง.

ศันสนีย์ ฉัตรดุปต์. (2545). *สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร.* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ศุภนิดา อินทร์สุข. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสารวิจัยวิชาการ,* 5(6), 49–62.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2554). *การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (เล่ม 1-9).* กรุงเทพฯ: ชุมนุมหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่าน "กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม".* กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.

อทิตยา มีมัสสุ. (2564). *การพัฒนาครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามแนวคิดไฮสโคป โรงเรียนสังกัดเครือข่ายกรูด ป่าร่อน คลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1.* สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2541). "Multiple Intelligences" เอกสารในการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "ทักษะการคิดและรูปแบบการเรียนรู้ (Thinking Skill Learning Style) ณ ห้องประชุมตึกชาญอิสสระ ระหว่างวันที่ 6-8 กุมภาพันธ์ 2541.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: เอ พี กราฟฟิค ดีไซน์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย.* กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2544). เอกสารในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย" ณ หอประชุมใหญ่สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างวันที่ 25 -27 ตุลาคม 2544.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2551). *รายงานการวิจัยการพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับการจัดการศึกษาในบริบทของสังคมไทย.* กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2554). *พหุปัญญามองคุณค่าทุกความต่าง.* กรุงเทพฯ: สาราเด็ก.

ไพศาล วรคำ. (2566). *การวิจัยทางการศึกษา. (EDUCATIONAL RESEARCH)* (พิมพ์ครั้งที่ 14). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

OEC News สภาการศึกษา. (2565). *แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย EP.5 เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางผ่าน 6 กิจกรรมหลัก.* สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://youtu.be/3Es8-EdP4M

Bryant, D. M. (1977). *Social behavior of young children as related to sociometric status and teacher prediction.*

Frankenberger, W. (1979). *Relaxation training with aggressive mentally retarded adults: A failure to observe carry-over effects.* (ERIC Document Reproduction Service No. ED222019).

Goslin, D. A. (1962). *Socialization and society.* Chicago: Rand McNally.

Hurlock, E. B. (1964). *Child development* (4th ed.). New York: McGraw-Hill.

Metz, E. R. (1986). *Movement as a musical response among preschool children.* (Doctoral dissertation). USA: Arizona State University.

Metz, E. R. (1989). Movement as a musical response among preschool children. *Journal of Research in Music Education,* 37(1), 48–60.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร ศษ.ด (บริหารการศึกษา)
   ตำแหน่งผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนครราชสีมา
   ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
2. อาจารย์ ดร.ชาลินี มานะยิ่ง ปร.ด. (เทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อม)
   ตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยนครราชสีมา
   ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติที่ใช้ในการวิจัย
3. อาจารย์ ดร.วดาภรณ์ พูลผลอำนวย ค.ด. (สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา)
   ตำแหน่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและการเรียนการสอน วิทยาลัยนครราชสีมา
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
4. อาจารย์กมลชนก สุจริต ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย)
   ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยวงค์ชวลิตกุล
   ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา หวังสิทธิเดช ปร.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร)
   ตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
   ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามการศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ข้อ	ข้อสอบถาม	ความคิดเห็นขอผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย									
1.	มีการวิเคราะห์หลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาประถมวัยพุทธศักราช 2560	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2.	มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3.	มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้กับผู้บริหารครูสอนระดับปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4.	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
5.	มีการเตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติและเพื่อรองรับการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

(ต่อ)

ข้อ	ข้อสอบถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
6.	มีการกำหนดระยะเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7.	มีการประเมินและรายงานผลในการจัดการศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8.	มีความพร้อมในการเชื่อมต่อของการจัดศึกษาปฐมวัยสู่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้									
9.	มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการทั้งในการจัดกิจกรรมทักษะและสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10.	มีการจัดประสบการณ์จากการเล่นและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11.	มีการส่งเสริมให้ครูสอนระดับปฐมวัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้กับเด็กโดยการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12.	มีการจัดประสบการณ์โดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นมีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมของเด็ก	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้

(ต่อ)

ข้อ	ข้อสอบถาม	ความคิดเห็นขอผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
13.	มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14.	มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและมีการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15.	มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กเป็นคนดีมีวินัยและมีความเป็นไทย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16.	มีการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17.	มีการจัดประสบการณ์และจัดทำแผนได้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กแต่ละช่วงวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์									
18.	มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพิ่มเติมให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19.	มีการออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

(ต่อ)

ข้อ	ข้อสอบถาม	ความคิดเห็นขอผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
20.	มีการกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21.	มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวันครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22.	มีการจัดทำเขียนแผนประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องออกแบบและกำหนดกิจกรรมครอบคลุมครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80	ใช้ได้
23.	มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์โดยครอบคลุมกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมและพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมด้านสติปัญญา	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้									
24.	มีการจัดวางอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ได้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัย	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.60	ใช้ได้
25.	มีการจัดสภาพแวดล้อมสื่อและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้กับเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

(ต่อ)

ข้อ	ข้อสอบถาม	ความคิดเห็นขอผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
26.	มีการจัดหาอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นได้เพียงพอและความเหมาะสมกับวัย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
27.	มีการรักษาความสะอาดของอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ที่พร้อมจะใช้งานเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
28.	มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีความสะอาดและปลอดภัยพร้อมจะให้เด็กได้เรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
29.	มีการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้มีส่งเสริมให้พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
30.	มีการจัดสื่อที่หลากหลายเหมาะสมและเพียงพอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
31.	มีการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
ด้านการประเมินพัฒนาการ									
32.	มีการประเมินพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

(ต่อ)

ข้อ	ข้อสอบถาม	ความคิดเห็นขอผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
33.	มีการกำหนดประเด็นการประเมินพัฒนาการมีการวิเคราะห์มาตรฐานตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
34.	มีการประเมินพัฒนาการได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้การประเมินอย่างหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
35.	มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
36.	มีการประเมินพัฒนาการโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
37.	มีการประเมินพัฒนาการโดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของพัฒนาการของเด็ก	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
38.	มีการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
39.	มีการสรุปผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อแสดงถึงพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
40.	มีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
ท่านมีแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของท่านในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างไร

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

5. ด้านการประเมินพัฒนาการ

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้คือ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาสภาพ และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบให้เขียนตอบ

3. แบบสอบถามสามารถตอบรับได้ 2 ทาง ดังต่อไปนี้

3.1 ตอบแบบสอบถามทางเอกสารที่ผู้วิจัยส่งทางไปรษณีย์

3.2 แบบสอบถามสามารถตอบแบบสอบถามออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ https://forms.gle/MzqM6HRJnm5BvU6X9 โดยสามารถเข้าสู่เว็บไซต์ผ่านการใช้กล้องโทรศัพท์มือถือสแกน QR -Code ด้านล่าง และผู้วิจัยจะส่งผลการวิจัยให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามทางออนไลน์เมื่อวิจัยเสร็จสมบูรณ์

ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ให้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้นผู้วิจัยถือว่าเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นางสาวพัชรีญา กระดม
นักศึกษาปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

QR -Code สำหรับตอบแบบสอบถามออนไลน์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ถูก ในหน้าข้อความตามความเป็นจริง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. วุฒิทางการศึกษา

☐ ระดับปริญญาตรี

☐ ระดับปริญญาโท

☐ ระดับปริญญาเอก

3. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

☐ น้อยกว่า 5 ปี

☐ 5-10 ปี

☐ 11–20 ปี

☐ 21 ปีขึ้นไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับสภาพการการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

5 หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยสู่การปฏิบัติระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมาสู่การปฏิบัติระดับมาก

3 หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมาสู่การปฏิบัติระดับปานกลาง

2 หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมาสู่การปฏิบัติระดับน้อย

1 หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมาสู่การปฏิบัติระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย						
1.	มีการวิเคราะห์หลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560					
2.	มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560					
3.	มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้กับผู้บริหาร ครูสอนระดับปฐมวัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง					
4.	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย					
5.	มีการเตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติและเพื่อรองรับการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย					
6.	มีการกำหนดระยะเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก					
7.	มีการประเมินและรายงานผลในการจัดการศึกษาปฐมวัย					
8.	มีความพร้อมในการเชื่อมต่อของการจัดศึกษาปฐมวัยสู่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1					

(ต่อ)

ข้อที่	สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้						
9.	มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการทั้งในการจัดกิจกรรมทักษะและสาระการเรียนรู้					
10.	มีการจัดประสบการณ์จากการเล่นและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง					
11.	มีการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้กับเด็กโดยการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย					
12.	มีการจัดประสบการณ์โดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นมีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมของเด็ก					
13.	มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง					
14.	มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและมีการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
15.	มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กเป็นคนดีมีวินัยและมีความเป็นไทย					
16.	มีการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5					
17.	มีการจัดประสบการณ์และจัดทำแผนได้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กแต่ละช่วงวัย					
18.	มีการจัดประสบการณ์โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมตามสถานการณ์สภาพจริง					
ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์						
19.	มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพิ่มเติมให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น					
20.	มีการออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560					
21.	มีการกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย					

(ต่อ)

ข้อที่	สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
22.	มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวันครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้					
23.	มีการจัดทำเขียนแผนประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องออกแบบและกำหนดกิจกรรมครอบคลุมครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้					
24.	มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์โดยครอบคลุมกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมและพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา					
ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้						
25.	มีการจัดวางอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ได้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัย					
26.	มีการจัดสภาพแวดล้อมสื่อและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้กับเด็ก					
27.	มีการจัดหาอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นได้เพียงพอและความเหมาะสมกับวัย					
28.	มีการรักษาความสะอาดของอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ที่พร้อมจะใช้งานเสมอ					
29.	มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีความสะอาด และปลอดภัยพร้อมจะให้เด็กได้เรียนรู้					
30.	มีการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้มีส่งเสริมให้พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก					
31.	มีการจัดสื่อที่หลากหลายเหมาะสมและเพียงพอ					
32.	มีการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดกิจกรรม					
ด้านการประเมินพัฒนาการ						
33.	มีการประเมินพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560					
34.	มีการกำหนดประเด็นการประเมินพัฒนาการมีการวิเคราะห์มาตรฐานตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560					

(ต่อ)

ข้อที่	สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย	ระดับคุณภาพ				
		5	4	3	2	1
35.	มีการประเมินพัฒนาการได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้การประเมินอย่างหลากหลาย					
36.	มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็ก					
37.	มีการประเมินพัฒนาการโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ					
38.	มีการประเมินพัฒนาการโดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของพัฒนาการของเด็ก					
39.	มีการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ					
40.	มีการสรุปผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อแสดงถึงพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง					
41.	มีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป					
42.	มีการรายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กให้แก่ผู้บริหารและผู้ปกครองทราบ					

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ท่านมีแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของท่านในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างไร

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

5. ด้านการประเมินพัฒนาการ

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และเก็บข้อมูลวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๔๘๒ **วันที่** ๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา หวังสิทธิเดช

ด้วย นางสาวพัชรีญา กระดม รหัสประจำตัว ๖๕๘๒๑๐๑๑๐๑๐๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย-
- ☑ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์อนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๐๓๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร

ด้วยนางสาวพัชรีญา กระดม รหัสประจำตัว ๖๕๘๒๑๐๑๑๐๑๐๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☑ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- ☐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
โทรศัพท์ ๐๘๖-๒๒๒-๑๒๗๒ (ผู้วิจัย)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๙๐๓๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.วดาภรณ์ พูลผลอำนวย

ด้วยนางสาวพัชรีญา กระดม รหัสประจำตัว ๖๕๘๒๑๐๑๑๐๑๐๑๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ☑ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- ☐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
โทรศัพท์ ๐๘๖-๒๒๒-๑๒๗๒ (ผู้วิจัย)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๙๐๓๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ชาลินี มานะยิ่ง

ด้วยนางสาวพัชรีญา กระดม รหัสประจำตัว ๖๕๘๒๑๐๑๑๐๑๐๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ☑ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- ☐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
โทรศัพท์ ๐๘๖-๒๒๒-๑๒๗๒ (ผู้วิจัย)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๙๐๓๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์กมลชนก สุจริต

ด้วยนางสาวพัชรีญา กระดม รหัสประจำตัว ๖๕๘๒๑๐๑๑๐๑๐๔ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ
- ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
- ☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
- ☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
- ☑ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย
- ☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
โทรศัพท์ ๐๘๖-๒๒๒-๑๒๗๒ (ผู้วิจัย)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๑๑๒๘ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 1

ด้วยนางสาวพัชรีญา กระดม นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๑๐๑๐๔ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต ๑" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากร และกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัย ในโรงเรียนของท่าน เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณามหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
โทรศัพท์ นักศึกษา (๐๘๓-๑๔๕๔๓๔๐)

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก จ

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมิน

ความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย
เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครู ในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

คำชี้แจง 1. แบบประเมินฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อได้เครื่องมือใช้ในการวิจัยเรื่อง เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

2. ขอความกรุณาท่านผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความถามแต่ละข้อต่อไปนี้ วัดตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่

โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง 1 0 หรือ -1 ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

หัวข้อแบบสอบถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้อง 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย				
1. มีการวิเคราะห์หลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560				
2. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย				
3. มีการกำหนดสาระการเรียนรู้รายปีโดยยึดหลักสูตรตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพพึงประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560				
4. มีการสร้างความรู้ความเข้าใจในเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้กับผู้บริหารครูสอนระดับปฐมวัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง				
5. มีการเตรียมความพร้อมการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติและเพื่อรองรับการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย				

(ต่อ)

หัวข้อแบบสอบถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้อง 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
6. มีการกำหนดระยะเวลาเรียนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก				
7. มีการประเมินและรายงานผลในการจัดการศึกษาปฐมวัย				
8. มีความพร้อมในการเชื่อมต่อของการจัดศึกษาปฐมวัยสู่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1				
ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้				
9. มีการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการทั้งในการจัดกิจกรรมทักษะและสาระการเรียนรู้				
10. มีการจัดประสบการณ์จากการเล่นและการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง				
11. มีการส่งเสริมให้ครูสอนระดับปฐมวัยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนการเรียนรู้กับเด็กโดยการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย				
12. มีการจัดประสบการณ์โดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นมีการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่แวดล้อมของเด็ก				
13. มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง				
14. มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะชีวิตและมีการปฏิบัติตนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
15. มีการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมการพัฒนาให้เด็กเป็นคนดีมีวินัยและมีความเป็นไทย				
16. มีการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5				
17. มีการจัดประสบการณ์และจัดทำแผนได้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็กแต่ละช่วงวัย				

(ต่อ)

หัวข้อแบบสอบถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้อง 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์				
18. มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพิ่มเติมให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น				
19. มีการออกแบบการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560				
20. มีการกำหนดหัวเรื่องเพื่อใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์และกำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปีของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย				
21. มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์รายวันครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้				
22. มีการจัดทำเขียนแผนประสบการณ์รายสัปดาห์ต้องออกแบบและกำหนดกิจกรรมครอบคลุมครบตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้				
23. มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์โดยครอบคลุมกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมและพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา				
ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้				
24. มีการจัดวางอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ได้เหมาะสมกับพัฒนาการและวัย				
25. มีการจัดสภาพแวดล้อมสื่อและแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้กับเด็ก				
26. มีการจัดหาอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นได้เพียงพอและความเหมาะสมกับวัย				

(ต่อ)

หัวข้อแบบสอบถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้อง 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
27. มีการรักษาความสะอาดของอุปกรณ์วัสดุสื่อเครื่องเล่นครุภัณฑ์ที่พร้อมจะใช้งานเสมอ				
28. มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้มีความสะอาดและปลอดภัยพร้อมจะให้เด็กได้เรียนรู้				
29. มีการจัดสื่อและแหล่งเรียนรู้มีส่งเสริมให้พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก				
30. มีการจัดสื่อที่หลากหลายเหมาะสมและเพียงพอ				
31. มีการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดกิจกรรม				
ด้านการประเมินพัฒนาการ				
32. มีการประเมินพัฒนาการตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560				
33. มีการกำหนดประเด็นการประเมินพัฒนาการมีการวิเคราะห์มาตรฐานตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560				
34. มีการประเมินพัฒนาการได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้การประเมินอย่างหลากหลาย				
35. มีการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงของเด็ก				
36. มีการประเมินพัฒนาการโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินและระดับคุณภาพ				
37. มีการประเมินพัฒนาการโดยมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลของพัฒนาการของเด็ก				

(ต่อ)

หัวข้อแบบสอบถาม	ผลการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้อง 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
38. มีการประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ				
39. มีการสรุปผลการประเมินพัฒนาการของเด็กเพื่อแสดงถึงพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง				
40. มีการนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป				

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

ท่านมีแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยของท่านในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างไร

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

.....

.....

.....

2. ด้านการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

3. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

.....

.....

.....

4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

5. ด้านการประเมินพัฒนาการ

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ฉ

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach)
โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือค่าความเชื่อมั่น (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 288)
จากการทดลองใช้ (Try Out)
กับครูผู้สอนระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	29	96.7
	Excluded[a]	1	3.3
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.985	.985	42

ภาคผนวก ช

ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการหาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถาม

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	108	99.1
	Excluded[a]	1	.9
	Total	109	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.982	42

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ระดับ	190.20	217.902	.804	.982
ระดับ	190.21	217.422	.832	.982
ระดับ	190.40	215.289	.865	.982
ระดับ	190.39	215.249	.870	.982
ระดับ	190.41	215.459	.850	.982
ระดับ	190.38	217.509	.713	.982
ระดับ	190.40	215.214	.870	.982
ระดับ	190.40	215.289	.865	.982
ระดับ	190.31	217.059	.773	.982
ระดับ	190.16	219.480	.736	.982
ระดับ	190.28	219.623	.605	.982
ระดับ	190.20	217.939	.801	.982
ระดับ	190.33	219.533	.586	.982
ระดับ	190.54	219.522	.567	.982
ระดับ	190.29	215.851	.880	.982
ระดับ	190.51	216.832	.749	.982
ระดับ	190.20	217.678	.822	.982
ระดับ	190.21	217.646	.813	.982
ระดับ	190.22	217.950	.779	.982
ระดับ	190.42	215.554	.842	.982
ระดับ	190.27	219.133	.648	.982
ระดับ	190.40	215.289	.865	.982
ระดับ	190.42	215.292	.860	.982
ระดับ	190.30	220.341	.543	.983
ระดับ	190.34	219.349	.595	.982
ระดับ	190.42	217.273	.721	.982
ระดับ	190.43	217.237	.722	.982
ระดับ	190.45	218.699	.619	.982

ระดับ	190.21	217.982	.786	.982
ระดับ	190.44	220.229	.515	.983
ระดับ	190.36	218.794	.628	.982
ระดับ	190.43	217.237	.722	.982
ระดับ	190.32	217.025	.770	.982
ระดับ	190.33	217.065	.762	.982
ระดับ	190.39	218.688	.628	.982
ระดับ	190.39	215.474	.854	.982
ระดับ	190.27	216.142	.874	.982
ระดับ	190.29	216.150	.858	.982
ระดับ	190.29	216.150	.858	.982
ระดับ	190.13	219.721	.764	.982
ระดับ	190.21	220.861	.556	.982
ระดับ	190.32	216.801	.786	.982

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

พัชรีญา กระดม และทัศนีย์ นาคุณทรง. (2568). การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. *วารสารพุทธศาสตร์ มจร.อุบลราชธานี*, 7(1), 1463-1476.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวพัชรีญา กระดม
วันเกิด	14 กุมภาพันธ์ 2533
สถานที่เกิด	25 หมู่ 6 บ้านนาสาร ตำบลหนองกุงศรี อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ที่อยู่ปัจจุบัน	396/205 บ้านกรุงไทย 1 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
สถานที่ทำงาน	คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ประจำคณะศึกษาศาสตร์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2555	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
พ.ศ. 2568	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม